

مجله علمی، تربیتی و اجتماعی

فارس

دیولسم کال، درپیمه گڼه، ۱۳۹۷ کال

اسد او سنبلې میاشت

Illustration by G. G. G. G.

که اسلام د ژوند له ډگره وويستل شي؟

که اسلام د ژوند له ډگره وويستل شي نو انسان به داسې دارونکی حيوان وگرځي چې مهارول به يې له اسلام پرته ممکن نه وي تاريخ پري گواه دی! مسلمانانو اندلس (هسپانيه) فتحه کړه او هلته د مسلمانانو شمېر ميليونونو ته رسیده هلته مسلمانانو اته سوه کاله حکومت وکړ خو د حکومت سره يې د هغه ځای په اوسيدونکو ظلم او زياتی ونکړ او هلته د يهودانو، او مسيحيانو عبادت ځايونه هم ول او عملا په عبادت بوخت ول، خو مسلمانانو د هغوی کليساوې په مسجدونو، او غوڅلو بدل نکړل، بلکې هغوی ته يې هغه حقوق ورکړل چې يو مسلمان وگړی به ترې برخمن ؤ. خو کله چې هلته مسلمانان مغلوب شول هغه ميليونونه مسلمانان څه شول؟

د قرطبې، غرناطې، اشبيلې، او نور اندلس مسجدونه څه شول؟ د اندلسميليونونه مسلمانان څه شول؟ آیا دا د منحرف عيسوي دين تابع بادشاهانو ونه خوړل؟ هغه مسجدونه چې پېړۍ پېړۍ هلته موجود ول د عيسايانو د بريا سره سم د آسونو په طيلو (غوڅلو) بدل نه شول؟ او د مسلمانانو اکثريت يې ونه وژل؟ او له هېواده يې جلا وطن نکړل؟. اشغال شوی فلسطين د معاصر تاريخ نوې پيښه ده، يهودان او عيسايان هلته څوارلس پېړۍ د اسلام د واکمنۍ لاندې وه اوسيدل له هغو حقوقو څخه برخمن ول چې مسلمانانو لرل خو کله چې اسرانيلي اشغالگرو د قدس په گډون نور فلسطين ونيوه نو د ټولې نړۍ د سترگو په وړاندې يې هغه څه تر سره کړل چې انسانيت يې په يادولو شرميږي.

دا خو د مسلمانانو سره نامسلمانو وگړو داسې کړي ول دوی په خپلو کې هم داسې وډارل چې نړۍ ورته حيرانه ده، د لومړۍ او دوهمې نړيوالې جگړې وحشتونه قلمونه نشي بيانولی او نړۍ ترې عاجزه ده خو له بل اړخه مسلمانانو مصر، سوريه، فلسطين ونيول او د هغه ځای يهودو او نصرانيانو ته يې د ژوند کولو زمينه برابره کړه او هغوی اوس هم هلته ژوند کوي .

ستر اسقف (عشويابه) وايي:عرب چې د زمانې دوران دوی په نړۍ واکمن کړي دي لکه څنگه چې تاسې پوهيږی له مور سره په بشپړ عدالت سره چلند کوي.

دانطاکیه(استنبول) يو عيسوي مشر- مکاريوس وايي: الله -جل جلاله- دې د عثماني ترکانو دولت تل تر تله لري کومه جزیه يې چې مقرره کړې ده هغه اخلي او د هيچا په ديني چارو کار نلري که يهودي وي که نصراني وي او که ناصري او يا بل څوک وي .

دا هغه څه دي چې د نورو اديانو پيروان پرې د مسلمانانو په اړه قايل دي، نو اوس تاسې ووايئ!

آيا له اسلامه پرته په نوره نړۍ کې د مخالفو اديانو پيروانو ته ژوند ممکن دی؟

که اسلام د ژوند له ډگره وويستل شي نو د انسان نفس په خطر کې دی ځکه يواځې اسلام خپلو لاريونوته په انساني ژوند ژغورلو امر کوي الله -جل جلاله- فرماييمَن قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا [المائدة/32]

ژباړه:چا چې يو انسان د وينې له بدلې يا په ځمکه کې له فساد خورولو پرته (په ناحقه) وواژه داسې ده لکه چې هغه ټول انسانان ووژل او چا چې څوک له مرگه وژغوره داسې وبوله لکه هغه چې ټولو انسانانو ته ژوند وروبښه. خو نوره نړۍ بيا د انسانانو د وژلو لپاره ورځ په ورځ نوې وسلې جوړوي ترڅو وکولی شي چې ډېر يې په لږ وخت کې له منځه يوسي

ددې بې شمېره اتومي او هايډروجنې بمونو جوړول د څه لپاره دي؟

په اسلامي نړۍ کې ډلېزې وژنې د استعمار گرانو د څه لپاره؟ دا ځکه چې انسان له فطري او طبيعي قانون څخه منځ اړولی دی او ځان يې خپله د حيوان مرتبې ته رانيټ کړی دی او ورځ په ورځ د خپل همجنس وينه زبيني.

اسلام د انسان د ژوند ژغورلو په هڅه کې دی او دوی يې د وژلو په هڅه کې دي هغه داسې چې د نړۍ (۹۲%) اتومي او زهرجنې وسلې يواځې د امريکا او روسيې سره دي دومره سترې وسلې ساتل او جوړول په کوم خاطر؟

دا ځکه چې دوی د انسانيت په ډارلو کې تر وروستي حده رسيدلي دي، نو دغه ټول واقعيتونه څرگندوي چې له اسلام پرته په نړۍ کې د هېڅ وگړي ژوند خوندي ندی. (سعید جواد)

قافله

مجله علمی، تربیتی و اجتماعی

بسم الله الرحمن الرحيم

جمعیت اصلاح و انگشاف اجتماعی افغانستان

دیارلسم کال، درېیمه ګڼه، ۱۳۹۷ کال د اسد او سنبلې میاشت

مسؤول مدیر

مولوي امين الله ازره وال

مرستیال

مؤمن حکیمي

لیکوال پلاوی

- محمد نعیم جلیلی
- امین الله معتصم
- قاضي محمد حسن اسلامي
- محمد شعیب قریشي
- عبدالفتاح جواد
- مجیب الرحمن عاصم
- سردار محمد دیندار خېل

مشورتی پلاوی

- دکتور مصباح الله
- دکتور صفت الله قانت
- استاذ محمد زمان مزمل
- استاذ احمد ضیاء رحیمزی
- استاذ خلیل احمد جامي
- استاذ سمیع الله دانشیار
- مولوي ضیاء احمد فاضلي

پته: کابل، تایمینی واټ، د محمد داد خلور لارې، خلورم سړک

د تېلفون شمېره: 0772107170 - 0776905667

د یوې ګڼې بیه - ۵۰ افغانۍ

په دې ګڼه کې

پاڼه	ليکوال	عنوان
۳	دکتور محمد عاطف	با رهروان راه ايمان
۹	محمد نعيم جليلي	په اسلامي شريعت کې...
۱۷	امين الله معتصم	علل بې تأثير بودن...
۲۵	مولوي امين الله ازروه وال	اسلامي حرکتونه...
۳۱	دکتور عبدالصبور فخری	نقش حرکت های اسلامي...
۴۴	محمد وفايت الله وقار	فرهنگي يرغل...
۴۷	مؤمن حکیمی	موانع راه دعوت
۵۸	دکتور رحمت الله زاهد	بغاوت او سرغړونه
۶۵	مصطفی نوید	مکتبی بر گزارش...
۷۱	نعمت رسول نعمتیار	اسلام څه ډول مشرتابه غواړي؟

با رهروان راه ایمان

نشانه‌های راه در دعوت مبارک اسلامی و

برنامه ربانی

پیوسته به گذشته

دکتر محمد عاطف

ششمین نشانه راه در دعوت مبارک اسلامی و برنامه ربانی همت عالی دعوتگران میباشد (فرصتی برای راحت نیست). ارزش انسان به اندازه همت اوست، و زمانی که همت کسی عالی و بلند شد، هرگز به چیزی کم ارزش قناعت نمی کند، هرگز انسانی از کار و تلاش دست نمی بردارد، مگر از دون همتی اش سرچشمه میگیرد. باید دعوتگر همتی داشته باشد که او را به راه اندازد و به معارج بلند رهنمایی اش نماید و دارای علمی باشد که به رهنمایی او بیافزاید و در گولایی های خطرناک رهنمایی اش کند. دعوتگران از همه اولتر به همت عالی و بصیرت ایمانی ضرورت دارند، و اگر همت کسی به عجز، ناتوانی، کسل، سکون، خستگی و فتور و تبلی متمایل می شود، دعوتگر باید برای همتش این فرصت را ندهد که به چنین امراض مهلک و تباه کن

مبتلا گردد.

آزاد منشی و بلند اندیشی در مسیر زندگی دعوتگر و آروزیهای ایمانی بارومندش می سازد که هر چیزی در اختیار دارد درین راه فدا نماید. آزادی از خواسته های نفسانی و آرزوی اجر و پاداش و اعتماد به کامیابی دنیا و آخرت همه قید و بندها را می شکند.

لا اله الا الله محمد رسول الله: دوکلمه نهایت آسان، ولی بی اندازه ثقیل و با وزن همیشه در کشمکشهای ایدیالوژیکی نقطه عطف تاریخ و تاریخ سازان بوده، که انبیاء صدیقین خلفای راشدین و پیروان راستین انبیاء علیهم السلام و کسانی که به دنبالشان در حرکت افتیدند، قرن‌ها متحمل قربانیها و تکالیفی شدند که کوه ها را متزلزل میساخت، ولی با سرشاری کامل راه مردان و بلند همتان را تعقیب نموده و در روند زندگی بشریت صفحات جدید را باز کردند و

مفاهیم نادرست را درست ساختند و در همه تلاشهای روزمره شان با دعوت سروکار داشتند، گاهی بیم میداند و گاهی مژده را خدمت مردم تقدیم میکردند، و گاهی گردهمایی های را جهت فهماندن مردم دایر نموده پیام الهی را میرساند.

اسلام را به شکل یک برنامه متکامل برای مردم تقدیم نموده، گاهی به جهاد و تشویق به قربانیهای میپرداختند و گاهی به پلان و تخطیط فردا زحمت میکشیدند، خلاصه اینکه خواب و بیداری شان در امر بنده ساختن بندگان الله به بندگی الله متعال، ترسیخ مفاهیم دینی و ارزشهای انسانی و اقامه نظام الهی مصروف میشد.

این انسان های بلند همت اند که چهره دنیا را عوض می کنند و هر کشف عملی یا پروژه بنایی بزرگ و یا اصلاح ملتها و امتهای را که مشاهده می کنیم، در ورای آن مرد عظیمی قرار دارد که به مفکوره خود ایمان دارد و به مقتضای آن عمل میکند تا اینکه به هدف خود برسد و یا در راه آن جان دهد.

قدوة بشریت درین مورد به کاکا خود گفت:
وَاللّٰهُ لَوْ وَضَعُوا الشَّمْسَ فِي يَمِينِي، وَالْقَمَرَ فِي يَسَارِي عَلَى أَنْ أَتْرُكَ هَذَا الْأَمْرَ حَتَّى يُظْهِرَهُ اللَّهُ أَوْ أَهْلِكَ فِيهِ. (الروض الأنف - ۶ / ۲)

اصحاب کرام هم مانند خیر البشر دارای همت بلند بودند، بلال حبشی رضی الله عنه در آفتاب سوزان مکه زیر شلاق امیه بن خلف أحد أحد صدا میزد و خانواده یاسر نماد از صبر و شکیبایی بود.

یاران رسول الله صلی الله علیه وسلم در همه میدان ها مردانه وار ایستادند و الله متعال در حق شان فرمودند:

فَإِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنْتُمْ بِهِ فَقَدْ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١٣٧﴾ البقرة

بعد از وفات رسول اکرم صلی الله علیه وسلم، ابوبکر الصدیق در میدان با متانت عالی ایستاد و گفت:

وَاللّٰهُ لَا أَقَاتِلَنَّ مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ فَإِنَّ الزَّكَاةَ حَقُّ الْمَالِ وَاللّٰهُ لَوْ مَنَعُونِي عَنَّا كَانُوا يُؤَدُّونَهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقَاتَلْتُهُمْ عَلَى مَنَعِهَا (صحيح البخاري - ۲۰۵ / ۵)

اگر صفحات تاریخ را ورق بزنیم، می بینیم که در ورای هر مفکوره و عملی، هر مشروع سازنده و هر اصلاح گری امت و ملتی بزرگمردی با همت عالی قرار دارد.

درین مورد ابن القيم الجوزی در مدارج السالکین میفرماید: «همت بلند آنست که به چیزی کمتر از رسیدن به الله متعال نایستد، و قرب الهی را به هیچ چیز دیگر تعویض نکند، و در بدل آن به هیچ چیزی دیگری راضی نشود، لذتی را که از قرب الهی وانس گرفتن با او و احساس فرحت و سرور به او که برایش دست میدهد، به لذتها و نعمتهای فانی نفروشد. زیرا همت عالی در مقایسه با سایر همتها مانند پرنده بلند پرواز با سایر پرندگان است.»

بعد از سقوط خلافت اسلامی و سیطره استعمار برآن (امام حسن البنا) جوانی دیگری از امت برخاست و برای تغییر این روند پلان گذاری

عقل را با شعله های عواطف نورانی سازید، خیال پردازی را با صدق حقیقت بینی پابند نمایید و حقایق را در روشنائی اندیشه های براق و زیبا کشف کنید. به سوی یکی از اینها میلان کلی نداشته و دیگر را معلق نگذارید. با نوامیس و نظام کاینات تصادم نکنید زیرا اینها پیروز شدنی است؛ ولی بکوشید که آنرا تحت نظام خود آورده در خدمت خود بگیرید و جهت آنرا تغییر داده و از یکی بر ضد دیگری استعانت بجوید، آنگاه در انتظار نصرت باشید؛ زیرا درین صورت کامیابی از شما بعید نخواهد بود.»

از صفات عالی همت اینست که انسان عملی و تنفیذی باشی.

از همت بلند اینست که وقت خود و دیگران را احترام بگذاری؛ زیرا زمان اساس و تهداب ترقی و تعالی امتهای، جوامع و افراد است.

زمان پایان می یابد و منتظر نمی ماند، میرود و هیچگاه بر نمی گردد، چون هر روزی با طلوع فجر آغاز می یابد ندا میکند که؛ ای فرزند آدم! من روز جدید هستم، از من توشه بردار، زیرا چون گذشتم تا قیامت برنمیگردم.

برادر عزیزم! ظروف و شرائطی که امت ما در آن بسر میبرد، نهایت سخت و دشوار است، و آنرا فقط تو میتوانی از این حالت اسفبار نجات دهی. ولی زمانی که همت عالی، هدف بلند و رابطه مستحکم با پروردگارت داشته باشی، و در سینه خود آتشی سوزنده را احساس کنی! برادر عزیزم! اگر می خواهی که یکی از افراد تغییر دهنده باشی باید دارای همت بلند

کرد؛ او از خودش چنین حکایت می کند: هیچ کسی جز الله متعال نمی داند که چه شبهای را تا صبح نشسته و احوال امت را بررسی می کردیم و مظاهر مختلف آنرا زیر بحث قرار میدادیم، امراض و علتها را نشاندهی کرده و در علاج آن فکر می کردیم که در چنین مصروفیت روانی و فکری بسر می بردیم ولی مردم گروه گروه به سوی قهوه خانه ها و مراکز فساد می شتافتند.

عبدالحمید بن بادیس به حج رفت و در آنجا با دوستش بشیر ابراهیمی روبرو شد که با خود فیصله کرده بود که عمرش را در مسجد نبوی به عبادت سپری خواهد کرد.. عبدالحمید از او پرسید: اگر من و تو این کار را بکنیم، چه کسی الجزائر را آزاد خواهد کرد؟ هر دو برگشتند و الجزائر را آزاد ساختند.

از نشانه های همت بلند:

یکی اینست که انسان علم را باعمل یکجا سازد؛ زیرا علم که بر آن عمل نشود چه ارزشی خواهد داشت؟

عامل دیگری از عوامل بلند همتی، ترک کردن اموری است که مربوط شما نباشد.

عامل دیگری در بلند همتی احساس عزتمندی و افتخار به دعوتگری می باشد.

عامل دیگری از همت بلند، شجاعت است.

از بلند همتی عملی بودن و تنفیذی بودن است از همت بلند اینست که وقت خود و دیگران را احترام کنی.

امام حسن البنا چنین وصیت کرد: «تحریکات عاطفی را با بینش عقلانی لجام زنید و نورانیت

باشی، زیرا همت بلند مقدمه همه کارهاست و اگر همت کسی درست شد، و به راستی موصوف گردید، بعد از آن همه اعمالش درست خواهد شد.

الله متعال معیت خویش را با بلندهمتان اعلان نموده:

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٦٩﴾ العنكبوت

تلاش کن تا همیشه از سیرت بلند همتان توشه‌ای داشته باشی که در مقدمه آن سیرت خیر البشر حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم.

هفتمین نشانه راه در دعوت مبارک اسلامی و برنامه ربانی:

سوالی است که خود را مطرح میکند اینست که: آیا می‌خواهی دعوتگر باشی؟

هدهد از جمله پرنده‌های زیرک و آگاه به مواقع آب زیر زمین است، بلکه جز او هیچ پرنده دیگر این ویژگی را ندارد که آب زیر زمین را کشف نماید، به همین علت او را پادشاه پرندگان می‌خوانند. داستان عجیبی با سلیمان علیه السلام دارد، که در آن بندگی خود را به الله متعال به شکل نهایت مخلصانه تثبیت نمود و به سلیمان علیه السلام از ملکه سبا اطلاع داد که خودش و قومش غیر از الله متعال را پرستش میکنند در حالیکه جز از الله متعال کسی دیگری مستحق عبادت نیست.

و از روند بیان این داستان، روح توحیدی و عبودیت الله متعال هویدا بود که باید هر مسلمان در تلاش ترسیخ همین مفاهیم اساسی

در جامعه باشد و چنین فرمود:

وَقَفَّيْدَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِي لَا أَرَى الْهُدُودَ أَمْ كَانَ مِنَ الْغَائِبِينَ (٢٠) الْأَعْدَبُ عَذَابًا شَدِيدًا أَوْ لَاذْبَحْنَهُ أَوْ لِيَأْتِنِي بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ (٢١) فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ فَقَالَ أَحَطْتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِ وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَإٍ بِنَبَأٍ يَقِينٍ (٢٢) إِنِّي وَجَدْتُ امْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ (٢٣) وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ (٢٤) [النمل: ٢٠، ٢٤]

«و جویای [حال] پرندگان شد و گفت مرا چه شده است که هدهد را نمی‌بینم یا شاید از غایبان است* قطعا او را به عذابی سخت عذاب می‌کنم یا سرش را می‌برم مگر آنکه دلیلی روشن برای من بیاورد* پس دیری نپایید که [هدهد آمد و] گفت از چیزی آگاهی یافتم که از آن آگاهی نیافته‌ای و برای تو از سبا گزارشی درست آورده‌ام* من [آنجا] زنی را یافتم که بر آنها سلطنت می‌کرد و از هر چیزی به او داده شده بود و تختی بزرگ داشت* او و قومش را چنین یافتم که به جای خدا به خورشید سجده می‌کنند و شیطان اعمالشان را برایشان آراسته و آنان را از راه [راست] باز داشته بود در نتیجه [به حق] راه نیافته بودند.»

امام قرطبی درین مورد می‌فرماید: الله متعال هدهد را از جمله پرندگان به معرفت و توحیدش و واجب بودن سجده به الله متعال و ناپسند دانستن سجده به آفتاب که نماد از عبادت شیطان شمرده میشود، آگاه ساخت و این برخی از معلوماتی است جز از عقلهای راجح و

توانمند کسی دیگری توان تشخیص آنرا ندارد. از جمله درسهای که از داستان هدهد به دست می آید:

۱. تفقّد از زیردست، بازدید از کار آنان و جستجو از احوالشان، از اصول اسلامی، اخلاقی، اجتماعی، تربیتی و مدیریتی است.

۲. مسایل بزرگ، شما را از مسایل کوچک باز ندارد. «تفقّد الطیر»

۳. زود قضاوت نکرده و نیروهای تحت امر خود را متهم نکنیم؛ شاید مشکلی در میان باشد که ندانیم. «مالی لا أرى الهدهد»

۴. تیزبینی و دقّت و تسلّط، شرط لازم برای رهبری است. «مالی لا أرى الهدهد»

۵. حاکم و قاضی باید شرایط خاصی داشته باشد از جمله:

الف: محبّت و دقّت. «تفقّد الطیر»

ب: تواضع. «مالی لا أرى الهدهد»

ج: صلابت در برابر متخلّف. «لأعذبّنه او لاذبّحنه»

د: فرصت دادن به متهم. «لیأتینی»

۶. نظارت دقیق بر حضور و غیاب نیروها، در کارهای تشکیلاتی يك ضرورت است، همان گونه که تخلّف بی دلیل از مقررات و ترك كردن پست خود، گناه نابخشودنی است. «ام كان من الغائبین»

۷. وقتی که غیاب از سوی يك پرنده این همه تهدید لازم داشته باشد، پس ما با آن همه غیاب ها و عدم حضورها چه تکلیفی داریم؟ «لأعذبّنه»

۸. برای مجازات متخلفان، باید کیفرهای متعدّدی قرار داد تا در اجرای قانون، به بن بست نرسیم. «لأعذبّنه او لاذبّحنه»

۹. در مدیریت و تشکیلات، سهل انگاری ممنوع. «لأعذبّنه - لاذبّحنه - لیأتینی» (وجود حرف «لام» در سه جمله، نشانه‌ی قاطعیّت است)

۱۰. راه دفاع را به روی متهم نبندید. «او لیأتینی بسلطان مبین»

۱۱. در يك تشکیلات، برای هر کار و مأموریتی، حکم و مجوزی لازم است. «بسلطان مبین»

۱۲. آن را که حساب پاك است، از محاسبه چه باك است. «فمكث غیر بعید فقال»

۱۳. سیر و سیاحت، کلید کسب اطلاعات جدید است. «احطت»

۱۴. آزادی بیان، یکی از ویژگی‌های حکومت صالحان است. «احطت بمالم تحط به»

۱۵. علم و دانایی، به سن و جنس و شکل ربطی ندارد. «احطت بمالم تحط»

۱۶. انبیاء علیهم السلام نیز تحت تربیت الهی هستند. سلیمانی که می گفت: «اوتینا من کل شیء» به من همه چیز داده شده، پرنده‌ای به او می گوید: من چیزی می دانم که تو هم نمی دانی. «احطت بمالم تحط به»

۱۷. در حکومت اسلامی، تملّق و ترس وجود ندارد. «احطت بمالم تحط به»

۱۸. بزرگان و مسئولان حکومت نباید منبع اطلاعات خود را در افراد یا گروه‌های خاصی منحصر کنند. (هدهد برای سلطان گزارش دارد) «احطت - جئتک»

۱۹. وجود افراد یا سازمانی برای خبرگیری از خارج از منطقه‌ی حکومتی لازم است. (البته نه

توانمند کسی دیگری توان تشخیص آنرا ندارد. از جمله درسهای که از داستان هدهد به دست می آید:

۱. تفقّد از زیردست، بازدید از کار آنان و جستجو از احوالشان، از اصول اسلامی، اخلاقی، اجتماعی، تربیتی و مدیریتی است.

۲. مسایل بزرگ، شما را از مسایل کوچک باز ندارد. «تفقّد الطیر»

۳. زود قضاوت نکرده و نیروهای تحت امر خود را متهم نکنیم؛ شاید مشکلی در میان باشد که ندانیم. «مالی لا أرى الهدهد»

۴. تیزبینی و دقّت و تسلّط، شرط لازم برای رهبری است. «مالی لا أرى الهدهد»

۵. حاکم و قاضی باید شرایط خاصی داشته باشد از جمله:

الف: محبّت و دقّت. «تفقّد الطیر»

ب: تواضع. «مالی لا أرى الهدهد»

ج: صلابت در برابر متخلّف. «لأعذبّنه او لاذبّحنه»

د: فرصت دادن به متهم. «لیأتینی»

۶. نظارت دقیق بر حضور و غیاب نیروها، در کارهای تشکیلاتی يك ضرورت است، همان گونه که تخلّف بی دلیل از مقررات و ترك كردن پست خود، گناه نابخشودنی است. «ام كان من الغائبین»

۷. وقتی که غیاب از سوی يك پرنده این همه تهدید لازم داشته باشد، پس ما با آن همه غیاب ها و عدم حضورها چه تکلیفی داریم؟ «لأعذبّنه»

۸. برای مجازات متخلفان، باید کیفرهای

۲۶. انسان از نظر فطرت، پرستشگر است؛ اگر حق را نپرستد به سراغ باطل می‌رود. «وجدتها و قومها یسجدون»

۲۷. مردم، دینی را می‌پذیرند که حاکمان و پیشوایانشان پذیرفته باشند. «الناس علی دین ملوکهم» «وجدتها و قومها یسجدون للشمس» ۲۸. هر مشکلی را به اهلش بگوئید. (گزارش انحراف و شرك را باید به سلیمان گفت). «یسجدون للشمس»

۲۹. گذشته‌ی بدِ افراد، نشانه‌ی انحراف قطعی آنها در آینده نیست. (بلقیس و قوم او منحرف بودند ولی بعداً هدایت شدند). «لایهتدون» ۳۰. در گزارش‌ها، اصل خبر را بگوئید و تحلیل و برداشت را به اهلش واگذار کنید. «انّی وجدْتُ... فهم لایهتدون» (آنچه همد گزارش داد صحیح بود، ولی آن جا که تحلیل کرد خلاف گفت، زیرا آنها هدایت شدند).

دعوتگر باید منتظر اوامر و فرمانها و مکلف شدن نباشد بلکه در جایکه دستش میرسد پیام دین خویش را برساند، و بسا اوقات موجب ناکامیهای همان انتظارهای بیمورد و ضایع ساختن فرصتهای می باشد که بار دیگر برنخواهد گشت و دعوتگر نباید به بهانه های بی اساس و دون همتی خود از اجر بزرگ دعوت خود را محروم سازد که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده است: لَأَنْ يَهْدِيَ بِكَ رَجُلٌ وَاحِدٌ خَيْرٌ لَّكَ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ (صحیح البخاری) «اگر الله متعال به اساس تلاشهای شما یک تن را هم به راه هدایت استوار بسازد برای شما از شترهای سرخ گرانها هم ارزشمندتر است.»

برای جاسوسی، بلکه برای دعوت وارشاد یا آمادگی دفاعی) «من سباً»

۲۰. آنچه در خبر مهم است، قطعی بودن آن است؛ خبرنگار بزرگ باشد یا کوچک، انسان باشد یا حیوان. «بنبأ یقین»

۲۱. برخی حیوانات شناخت بالایی دارند. «انّی وجدْتُ امرأة» همد مفاهیمی چون زن و مرد، تاج و تخت، حکومت و مالکیت، توحید و شرك، خورشید و سجده، شیطان و تزیین های او، حق و باطل، هدایت و ضلالت را می شناسد.

۲۲. گوش دادن به سخنان دیگران، نشانه‌ی ادب و یکی از شرایط مدیریت است؛ گرچه گوینده‌ی سخن، حیوان باشد. «انّی وجدْتُ امرأة»

۲۳. زن می‌تواند حکومت کند؛ «تملکهم» ولی حکومت زن بر جامعه، حتّی برای يك پرنده هم عجیب است. «وجدْتُ امرأة - وجدْتُها و قومها»

۲۴. عوامل انحراف عبارتند از:

الف: رهبر گمراه. «وجدتها و قومها یسجدون للشمس»

ب: زرق و برق. «یسجدون للشمس»

ج: امکانات و رفاه. «اوتیت من کل شیء»

د: شیطان و تزیین های او. «زین لهم الشیطان»

۲۵. برخورداری از نعمت‌های الهی، نشانه‌ی قُرب یا بُعد نیست. (خداوند هم به سلیمان می‌دهد و هم به زنی کافر. در آیات قبل سلیمان گفت: «اوتینامن کل شیء» به ما همه چیز داده شده؛ در باره‌ی بلقیس نیز می‌خوانیم: «و اوتیت من کل شیء» به او نیز همه چیز داده شده است).

په اسلامي شريعت کې

د مصالحو ضوابط او پولې

محمد نعيم جليلي

تیندکونه خوري، ډېر ځل یو کار او یا وینا د ځان په گټه بولي خو هغه ورته سرخوږی شي او ډېر ځل یو څه ته په بڼه سترگه نه گوري، خو هماغه یې د نجات او خلاصون لار وي، الله تعالی فرمایي: وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ [البقرة/۲۱۶]

د همدغه کمزورتیا له مخې اسلام په خپلو ټولو تشریعاتو او احکامو کې د انسان د رښتینو مصالحو او ښېگڼو ساتل او رعایت کول خپل اصلي مقصد گرځولی دی. او د ابن القیم رحمه الله مشهوره وینا ده چې فرمایي: (اینما وجدت المصلحة فثم شرع الله) چېرته چې مصلحت وي، هماغه د الله شریعت دی.

اسلام د انسان لپاره فطري دین دی، د انسان د فطرت ټولې غوښتنې یې په خپلو احکامو او تشریعاتو کې په پام کې ساتلي دي، د انسان تر ټولو ستره فطري غوښتنه دا ده چې د خپل هر عمل او وینا تر شا گټه په پام کې ساتي او گوري چې په دغې وینا او یا کړنه کې د ده لپاره کوم مصلحت پروت دی؟ خو انسان له یوې خوا په خپل نفسي جوړښت کې یو شمېر پټ اړخونه لري، او له بله پلوه د یو ټولنیز موجود په توگه د نورو انسانانو او کایناتو سره د اړیکو په ډگر کې، ډېر داسې جوانب لري چې په سر او بر یې نه پوهېږي، له دې کبله په داسې مواردو کې د خپل ځان لپاره د گټې او مصلحت په تشخیص کې

بيا به نړيوالو ته د هر ډول پرمختګ او بدلون د مخالف په توګه وروپېژندل شي، او که چېرې په خپلو ثابتو عقايدو او احكامو بيا هم ټينګ پاتې شو، نو بيا به تروريست او يا لږ تر لږه د تروريستانو د فکري روزونکي په توګه معرفي شي. دوی ته رښتيني مسلمان هغه ښکاري چې دوی څه ته مصلحت ووايي، سمدلاسه ورته د دين د احكامو غړۍ ورتاوه کړي او په قرآن او سنتو او يا د علماوو په اقوالو کې ورته تأويل پيدا کړي.

دا سمه ده چې اسلام د انساني مصالحو ساتنه کړې ده خو دغه مصالح په اسلام کې روښانه او پولې يې څرګندې دي او دقيق موازين او تلې لري چې له مخې يې کره او ناکره، سم او ناسم جلا کېږي. د مصالحو معنا هېڅکله هغه عادتونه، ارزښتونه او يا اخلاق نه دي چې د لويديځ تمدن له بدغونو ټولنو څخه راولاړ شوي او يوازې او يوازې د بې واکه شهوتونو زېږنده وي. دلته مصالح په خپل فردي او ټولنيزه بڼه کې پولې لري او د ضوابطو په رسۍ کلک تړل شوي دي، دلته د آني او سريع الزواله مصالحو لپاره د انسانيت بقاء نه ګواښل کېږي، دلته مصلحتونه هغه نه دي چې د مغرضو رسنيو لخوا د استعماري مقاصدو د ټينګښت لپاره پر بيوزلو ټولنو ورټپل کېږي.

د انساني مصالحو تشخيص او ټاکنه تر ټولو ستونزمن کار دی، له همدې کبله د معتبرو او منل شويو مصالحو ټاکنه په خپله الله کړې ده، ځکه که دا دنده يې انسان ته سپارلې وه،

هاخوا اسلام دا دعوا هم لري چې د قيامت تر ورځې د ټول انسانيت لپاره د تطبيق وړ دين دی او د ټولو انسانانو مصالح او ښېګڼې ساتي، د اسلام په احكامو کې زماني او مکاني بنديزونه نشته، اسلامي احکام په دوه برخو وېشل کېږي، يوه برخه يې ثوابت دي چې د هر ډول زماني او مکاني بدلونونو سره يې بڼه نه بدليږي او بل ډول يې متغيرات دي چې د زماني او مکاني بدلونونو سره بدليږي او توپير مومي، او په همدې ډګر کې يې د امت مجتهد علماء مکلف کړي دي چې د اسلامي شريعت د کلي مقاصدو په رڼا کې د هرې زماني او يا ځای لپاره ځانګړي احکام راوباسي. د اسلام همدا ځانګړنه ده چې په اسلام کې يې د بقا او پايښت وړتيا پيدا کړې ده.

لويديځوالو او د هغو شاګردانو د اسلام په اړه د پورتيو دواړو ځانګړنو لپاره يو لړ ناسم تعبيرات او تصورات وړاندې کړي دي چې له مخې يې هڅه کړي چې اسلام له خپل اصالت څخه وباسي او هغه څه ترې جوړ کړي چې د دوی تهذيب او تمدن يې غواړي او د دوی له ارزښتونو سره اړخ لګوي، دوی هڅه کوي چې د انساني مصالحو په نامه د دين ثابت او منل شوي احکام تر سوال لاندې راولي، مصلحت او عقل له شرعي نصوصو څخه مقدم ګڼي، او له اسلامپالو غواړي چې شرعي احکام داسې تعبير او جوړ کړي چې د دوی له مصالحو سره په ټکر کې نه وي، که نه بيا به د مرتجع، بنسټپال، قرون وسطايي او په داسې نورو نومونو تورن شي،

خاصيتونه پراته دي:

لومړۍ يې دا دی چې دوی د مصلحت د ټاکنې لپاره يوازې دنيوي ژوند معيار گڼي، ځکه چې له دې دنيا څخه وړاندې پر بله دنيا ايمان او باور نلري.

دوهمه ځانگړنه يې دا ده چې دوی د مصلحت په ټاکنه کې يوازې مادي لذت او خوند تر ټولو ستر مؤثر ټکی دی، د دوی په اند د خير او شر ټاکنه د هغه مادي خوند پر بنسټ کېږي چې انسان يې احساسوي.

او درېيم خاصيت يې دا دی چې هلته دين د مصلحت تابع دی، که چېرې د دين کوم حکم، د هغوی د معتبرو مصالحو تامين کاوه هغه برخه يې مني او که زيان يې ورته رساوه، بيا نو دين هېڅ ارزښت نه لري.

په اسلام کې بيا د مصالحو د ټاکنې معيارونه خپلې ځانگړنې لري، دلته د هر مصلحت د ټاکنې لپاره د دنيا سره سره د آخرت مساله هم مطرح ده، الله متعال فرمايي: **وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا [القصص/۷۷]** څه چې الله تعالی درکړي، په هغې کې د آخرت خير غواړه او د دنيا برخه هم مه هېروه. په اسلام کې د آخرت مصلحت د دنيا په مصلحت مقدم دی، ځکه چې هغه تلپاتې ژوند دی، او دنيا فاني ده، له همدې کبله په اسلام کې دا جائزه نه ده چې يوازې د دنيوي عاجل او ظاهري مصلحت پر بنسټ د

يو حکم په اړه وروستۍ پرېکړه وشي، بلکې د ظاهري او دنيوي مصلحتونو تر څنگ هغو نصوصو ته هم مراجعه کول په کار دي چې د

نو بيا به شتمنو او زورواکانو خپلې گټې او مصالح د ټول انسانيت د مصالحو په توگه معرفي کول او بېوزله انسانان به يې د خپلو مصالحو منلو ته مجبورول. کوم حالت چې تر يوه بريده همدا اوس روان دی. لويديځ غواړي هغه ارزښتونه او مصالح چې دوی ورته انساني مصلحت وايي، په نوره ټوله نړۍ ومنې، د بېلگې په توگه سود په لويديځ کې د انساني ژوند تر ټولو ستر مصلحت دی، ځکه چې دوی له همدې لارې هېوادونه تر خپل اقتصادي استعمار او ولکې لاندې راولي، په داسې حال کې چې د وروسته پاتې هېوادونو لپاره سود او سودي نظام، زهر قاتل دي. له همدې کبله مونږ وايو چې له اسلام څخه پرته ټولنيز عدالت نشي رامنځ ته کيدی، ځکه چې اسلام د انساني مصالحو د ټاکنې لپاره يو داسې معيار او تله لري چې هغه د بشري تاثيراتو او اغېزو څخه پاک دی، په اسلام کې د انسان د رښتينو کلي مصالحو ټاکنه الله متعال کوي، هغه ته د انسان د فردي او ټولنيز ژوند ټول اړخونه روښانه دي، هغه په نن او سبا کامل علم لري، هغه ته د هر څه دقيق خاصيتونه او اغېزې معلومي دي، نو کله چې هغه يو څيز او يا حکم د انساني مصلحت په نامه ياد کړي، په هغه کې د ذرې په اندازه ستونزه نه وي.

د مصالحو د ټاکنې معيارونه:

په اسلامي او لويديځ تصور کې د مصالحو د ټاکنې معيارونه سره جلا دي. هلته په لويديځ کې د مصلحت په ټاکنه کې درې بنسټيز

دغه موضوع په اړه يې د اخروي گټې يا زيان يادونه كړې ده.

په اسلام كې د مصلحت د ټاكنې دوهمه ځانگړنه دا ده چې دلته يوازې مادي خوند او لذت معيار نه دی، بلكې په هر مصلحت كې د انسان جسمي او روحي دواړو اړتياوو ته كتل كېږي. له همدې كبله په اسلام كې فلاح او كاميابي د نفس او روح تر تزكيې تړل شوې ده، الله تعالى فرمايي: **قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى** [الأعلى/ ۱۴] د انبياوو تر ټولو ستره دنده د نفس تزكيه بنودل شوې ده.

همدا وجه ده چې اسلام وايي چې د انسانانو تجارب او عقلي موازين د مصالحو د پېژندنې لپاره كافي نه دي، دغه تجارب او عقلي لاس ته راوړنې بايد د شرعي نصوصو او ثابتو احكامو په تله وتلل شي، كه شرعي نصوصو يې تاييد وكړ، هغه بيا شرعي مصالح دي او كه شريعت دغه تجارب ونه مني او يا دا عقلي لاس ته راوړنې رد كړي، نو هغه بيا شرعي معتبر مصلحت نه شي كيدى، د دې معنا به دا وي چې دغه تجارب به ارومرو څه ستونزه او نيمگړتيا ولري، هو! كه چيرې عقل داسې مصلحت په گوته كړي چې شريعت په كې چوپ پاتې وي او د هغې په ثبوت يا رد كې نه وي غړيدلى، دغه ډول عقلي مصالح د شريعت له مخې هم معتبر دي چې د اصول فقه علماء ورته مصالح مرسله وايي.

مصالح مرسله څه ته وايي؟

علماءو په عامه توگه مصلحتونه په درې برخو ويشلي دي:

۱. معتبر او منل شوي مصلحتونه: دا هغه مصلحتونه دي چې شريعت بيان كړي وي او په شرعي نصوصو كې هغه منل شوي وي.
۲. ملغى او باطل مصلحتونه: دا هغه مصلحتونه دي چې شريعت په خپلو احكامو كې په پام كې نه وي ساتلي، د بېلگې په توگه په شرابو كې د انسانانو يو شمېر مادي مصلحتونه شته، خو د شرابو د حرمت له كبله دغه مصلحت كاملا ملغى او باطل اعلان شو.

۳. مصالح مرسله يا پرېښودل شوي مصلحتونه: دا هغه مصالح دي چې شريعت په كې د رد يا اثبات خبره نه وي كړي او په خپله انسانانو ته يې د هغې منل او نه منل پرې ايښې وي، چې دغه ډول مصالح د امام مالك په نزد د شرعي احكامو يو مستقل مصدر دی او امام ابوحنيفه يې هم د استحسان يا استصلاح تر نامه تر ډېره بريده ځانگړى مصدر گڼي.

د مصالحو (عايت د شريعت مقصد دی خو د احكامو مصدر نه دی:

مصلحت په خپل ذات كې (پرتله له مصالح مرسله څخه) د شرعي احكامو لپاره مستقل دليل او مصدر نه دی، له همدې كبله جزئي احكام پرې په عامه توگه نشي بناء كيدى، ځكه چې مصلحت د شريعت له مخې هغه كلي مقصد دی چې د جزئي احكامو د پلټنې او څېړنې څخه وروسته مونږ ته د معتبر مصلحت په توگه راڅرگند شوى دی. له دې كبله جزئي احكام په حقيقت كې له نورو معتبرو شرعي مفصلو دلائلو څخه ثابتېږي او

بيا له هغې وروسته مونږ ته د پلټنې په نتيجه کې مصلحت لاس ته راځي، او ډېر ځل داسې هم کېږي چې د يو جزئي حکم مصلحت تر ډېره انسانانو ته څرگند نه شي، خو بيا هم حکم له دې کبله چې معتبر شرعي دليل لري، د مسلمان لپاره شرعي حکم بلل کېږي. بل پلو ته عقل هم په جزئي احکامو کې د انسان د مصالحو د پېژندنې مستقل مصدر نه شي کيدی، ځکه که عقل ځانگړی او مستقل مصدر وگڼل شي بيا خو به عقل او شريعت په يو شمېر احکامو کې تر هغې چې عقل يې سم مصلحت تشخيصوي يو له بل سره په ټکر کې ښکاري، په تېره په هغو احکامو کې چې تر ډېره وخته يې علماوو او پوهانو گټې نه وې پېژندلې او ساينس اوس اوس له تجربو وروسته د هغو په حقانيت اقرار وکړ، له همدې کبله امام شاطبي په خپل کتاب الموافقات کې وايي: که چېرې عقل ته د نقل له پولو څخه اوښتل ممکن او جائز وي، بيا خو د عقل په وسيله د شريعت ابطال هم جائز کېږي، او دا خو محال او باطله ده، د دې وضاحت دا دی چې شريعت د مکلفو انسانانو لپاره په عقائدو، ويناوو او کړنو کې حدود ټاکلي، همدا د شريعت ټول چوکاټ او وظيفه دی نو که چېرې په يو ځای کې هم عقل ته د شريعت له پولو څخه اوښتل جائز وگڼل شي، بيا خو ورته له ټولو حدودو او پولو څخه اوښتل جائز گرځي، ځکه چې له يوې پولې څخه اوښتل په حقيقت کې د ټولو د ابطال په معنا ده.

هاخوا که عقل د انسانانو د کلي، جامعو او ثابتو مصالحو د پېژندنې مصدر گڼل کيدی، بيا خو ممکنه نه وه چې د دغو مصالحو په اړه پوهان، فلاسفه او حکماء مختلف شي، حال دا چې د زمانې په اوږدو کې د مصالحو په تشخيص کې علماوو او پوهانو ډېر زيات اختلاف کړی دی.

د مصالحو د ټاکنې ضوابط:

مخکې مو يادونه وکړه چې په اسلام کې د مصلحت د ټاکنې او اعتبار او مننې لپاره يو شمېر ضوابط او پولې ايښودل شوي دي چې په لنډه توگه يې يادونه کوو:

۱. مصلحت بايد د شريعت تر مقاصدو تړلی وي:

د دې معنا دا ده چې په شريعت کې هغه مصلحت معتبر دی او منل کېدی شي چې د شريعت د کلي مقاصدو سره په ټکر کې نه وي، د شريعت کلي مقاصد علماوو داستقراء له مخې پنځه ښودلي دي. د دين ساتنه، د نفس ساتنه، د عقل ساتنه، د نسل ساتنه او د مال ساتنه. نو هر هغه امر چې د دغو پنځو مقاصدو ساتنه کوي، هغه مصلحت په شريعت کې معتبر دی. بيا علماوو د دغو پنځه گونو مقاصدو ساتنه په درې پړاوونو کې کوي.

لومړی پړاو يې د ضرورياتو پوره کول دي، دا هغه څه دي چې د دغو پنځو شيانو ساتنه پرته له هغې نه کېږي، لکه: خوراک څښاک د نفس د ساتنې لپاره، نکاح د نسل د ساتنې لپاره او داسې نور

ته کړي، د بېلگې په توګه جامه اغوستل په خپل ذات کې هېڅ ستونزه نه لري او د انسان لپاره مصلحت دی، خو که چېرې دغه جامه د کبر او غرور په نیت وي، نو شریعت دغه ډول ګټه اخیستل منع کړې ده، له همدې کبله په حدیث کې له اسبال (له پرکو څخه د پینځو ښکته کول) څخه منع راغلې ده، همدا ډول د نارینه لپاره د ورینمو اغوستل او داسې نور. ۲. مصلحت باید د کتاب الله سره په ټکر کې نه وي.

د دې معنا دا ده چې که د انسان یو ظاهري مصلحت او ګټه داسې وي چې په قرآن عظیم الشان کې له هغې څخه په ښکاره منع راغلې وي، نو دغه ډول مصلحت او ګټه د بل هېڅ شرعي حکم د اثبات لپاره دلیل نشي کیدی. په دې اړه الله تعالی فرمایي: وَأَنۡ أَحۡکُمۡ بَیۡنَهُمۡ بِمَاۤ أُنۡزِلَ ٱللَّهُ وَلَا تَتَّبِعۡ أَهۡوَاءَهُمۡ وَٱحۡذَرۡهُمۡ أَنۡ یَفۡتِنُوكَ عَنِ بَعْضِ مَآۤ أُنۡزِلَ ٱللَّهُ [المائدة/۴۹] د دوی تر منځ په هغه څه فیصله وکړه چې الله تعالی تاته نازل کړی دی، د دوی د خواهشاتو پسې مه ځه او پام چې تا له ځینو هغو احکامو څخه وانه روي چې الله درته رانازل کړي دي.

د بېلگې په توګه قرآن عظیم الشان سود ناروا کړی دی، الله تعالی فرمایي (وَأَحۡلَ ٱللَّهُ ٱلۡبَیۡعَ وَحَرَّمَ ٱلرِّبَا) [البقرة/۲۷۵] نو که چېرې څوک په کې د ګټې دعوا لري او دا د فرد یا ټولنې لپاره مصلحت ګڼي، دا په هېڅ صورت معتبر نشي کیدی، همدا ډول الله تعالی په قرآن کې د زنا او غلا لپاره مشخص حدود ټاکلي دي، نو

دوهم پړاو یې د حاجیاتو پوره کول دي، او دا هغه شیان دي چې پورتنی پنځه شیان له دې پرته هم ساتل کېږي، خو د سختې او تنګسیا سره، لکه د ښکار رووالی، په معاملاتو کې توسع او پراختیا او داسې نور او درېیم پړاو یې د تحسیناتو پوره کول دي، او دا هغه شیان دي چې پرېښودل یې حتی د سختې او تنګسیا موجب هم نه ګرځي، لکه: د خوراک څښاک آداب، له اسراف او بخل څخه منع کول او داسې نور.

نو هره هغه ګټه یا ظاهري مصلحت چې د دغو مقاصدو سره په ټکر کې وي، په شریعت کې د انسان د معتبر مصلحت په توګه نه شي پېژندل کیدی، چې بیا دغه ډول مصالح د دغو مقاصدو په وړاندې په دوه برخو وېشل کېږي. لومړی:

هغه ظاهري ګټه چې په ښکاره ډول د دغو مقاصدو سره په ټکر کې وي، لکه له محضه عباداتو (لمونځ، روزې، زکات او حج) څخه سرغړاوی، ځکه دا د دین د ساتنې سره په ټکر کې ده، او یا د زنا خوند چې د نسل د ساتنې سره په ټکر کې ده، یا د شرابو څښلو ظاهري خوند او ګټه چې د عقل د ساتنې سره په ټکر کې ده، نو دغه ډول ظاهري مصالح په شریعت کې باطل او ملغی دي.

دوهم:

هغه ظاهري مصالح چې په ښکاره د دغو مقاصدو سره په ټکر کې نه دي خو د بدنیت په نتیجه کې کیدی شي چې د دغو مقاصدو روح له منځه یوسي او یا په کې خلل رامنځ

که چېرې څوک وايي چې د حدودو په عدم تطبيق کې مصلحت دی، دغه ډول مصلحت شرعا معتبر نشي کيدی، همدا ډول الله تعالی څلور ښځې روا کړي دي، که څوک وايي چې مصلحت په عدم تعدد کې دی دغه ډول مصلحت د شريعت له مخې باطل دی.

يو شمېر خلکو د حضرت عمر -رضی الله عنه- پر ځينو تصرفاتو داسې گمان کړی دی چې هغه گوندې مصلحت د قرآني نص څخه مقدم کړی دی، او مثال يې د مؤلفه القلوب د سهم ختمول، د قحطي په کال د غلا د حد منع کول او يا د يو شخص په سر يو جماعت قصاص کول وړاندې کوي، خو دا استدلال كاملا بې بنسټه او باطل دی، ځکه چې حضرت عمر -رضی الله عنه- په بشپړه توگه د نصوصو تابع و، بېلگه يې دا ده چې کله هغه ښځې ته د خاوند په ديت کې برخه ورنکړه نو ضحاک بن سفيان ورته وليکل چې رسول الله -صلی الله عليه وسلم- د اشيم الضبابي ښځې ته د هغه په ديت کې برخه ورکړې وه، نو حضرت عمر سمدلاسه له خپلې رايې وگرځيد او داسې ډېر نور مثالونه هم شته چې دا څرگندوي چې حضرت عمر -رضی الله عنه- به له نصوصو څخه هېڅ شی مقدم نه گانې، خو په پورتنیو درې واړو مسايلو کې حضرت عمر په حقيقت کې په نص عمل کړی دی، هغه له نص څخه سرغړاوی نه دی کړی، د مؤلفه القلوب په اړه هغه دقيقا په نص عمل کړی، ځکه چې د مؤلفه القلوبو د سهم علت په خپله په همدغه ټکي کې پروت دی

چې د ضعيف الايمانہ خلکو د زرونو تأليف او رانېرېدې کول دي، او دا د هغه مهال خبره کيدی شي چې اسلام ضعيفه وي او ضعيف الايمانہ خلک په کې خپلو مصالحو ته خطر احساسوي، نو کله چې اسلام په مادي او معنوي لحاظ غښتلی شو، بيا خو د تأليف القلوب مساله په خپله ختمېږي، نو هغه دغه سهم له دې کبله لغو کړ چې د هغه په زمانه کې مؤلفه القلوب نه پيدا کيدل. او د قحطي په کال يې د حد وروسته کول د يو بل نص له مخې وکړ چې رسول الله -صلی الله عليه وسلم- فرمايي: (ادرؤا الحدود بالشبهات) تاسې د شبهاتو په واسطه حدود دفع کړئ، نو د حضرت عمر تصور دا ؤ چې د قحطي پر مهال غلا کول د مضطر انسان حکم اخلي او د مضطر (مجبور) انسان لپاره خو دا جائزه ده چې پردی مال د هغه له اجازې پرته واخلي. نو د دغې شېبې له مخې يې حد معطل کړ، او د يو تن په سر د يوې ډلې د وژنې په اړه د حضرت عمر رضی الله عنه تصور دا ؤ چې په دې اړه کوم څرگند نص او قرآني آيت نشته، ځکه چې (النفس بالنفس...) هېڅکله په دې معنا نه دی چې يو تن دې د يو تن په مقابل کې ووژل شي، بلکې هدف يې دا دی چې د نفس په مقابل کې نفس او د اندامونو په مقابل کې به له اندامونو قصاص اخيستل کېږي.

۳. مصلحت بايد د ثابتو سنتو سره په ټکر کې نه وي

د دې معنا دا ده چې کله هم يو سنت ثابت شو پر هغې باندې عمل کول واجب دي، نو

مفسدې د ټکر پر مهال ورته مراجعه کېږي، د بېلگې په توګه په نوافلو بوختېدل دا خپله یو مصلحت دی، خو که چېرې په علم کې د بوختېدو سره په ټکر کې شي، نو په دې صورت کې د علم زده کړه مقدمه ګڼل کېږي، همدا ډول د رایې آزادي خپله یو مصلحت دی خو که چېرې د هغې په نتیجه کې د ټولنې مصلحت متضرر کېږي نو دلته د ټولنې مصلحت مقدم شمېرل کېږي.

دا وو په لنډه توګه هغه ضوابط او قواعد چې د مصالحو د اعتبار او عدم اعتبار په اړه معیار ګڼل کېږي. د دغو شرائطو او ضوابطو له مخې هر هغه څه چې یوه ډله یا یو فرد یې د خپل عقلي معیار پر بنسټ مصلحت ګڼي او هڅه کوي چې له مخې یې د شریعت ثابت او منل شوي احکام لغو کړي او له منځه یې یوسي، دغه ډول کړنه د شریعت سره هېڅ اړخ نه لګوي، او همدا په حقیقت کې د لویديځ هڅه ده چې له دې لارې د شریعت یو شمېر ثابت ارزښتونه او احکام ترسوال لاندې راوړي او کرار کرار یې دې ته اړباسي چې د دوی د ارزښتونو سره ځان جوړ کړي، چې په دې توګه به د دوی په اند نړېوال توب متحقق شي.

که چېرې کوم مصلحت د داسې یو سنت سره په ټکر کې راغی نو دغه ډول مصلحت ملغی او باطل دی، دا چې سنت د سند له مخې په دوه ډوله وېشل کېږي، متواتر یې قطعي دی او خبرآحاد له دې سره چې د علم په افاده کې له متواتر څخه رانېکته دی او د ظن افاده کوي، خو د عمل په لحاظ دا هم وجوب افاده کوي، له دې کبله د مصلحت سره د ټکر په صورت کې خبرآحاد هم مقدم ګڼل کېږي. په دې اړه یو شمېر مسائل شته چې د اصول فقه علماوو په ډېر دقت او تفصیل سره بیان کړي دي.

۴. مصلحت باید د قیاس سره په ټکر کې نه وي:

د مصلحت د منل کېدو بل شرط دا دی چې د قیاس سره په ټکر کې نه وي، له دې څخه هغه قیاس مراد دی چې علت یې تر ډېره بریده قطعي وي، د بېلگې په توګه د بیرې (اورېشو اوبه) څښل له دې سره چې په ظاهر کې د خوند او قوت مصلحت په کې دی، خو د اسکار (نشه کولو) د علت له مخې په شرابو قیاس کېږي او حرام ګڼل کېږي. په دې اړه هم تفصیلات شته چې دلته یې د ذکر کولو مجال نشته.

۵. مصلحت باید د بل قوي مصلحت سره په ټکر کې نه وي:

کله ناکله دوه مصلحتونه سره په ټکر کې شي، په دې صورت کې هغه مصلحت مقدم ګڼل کېږي چې قوي او ظاهر وي، په دې اړه زیات شمېر فقهي قواعد او ضوابط شته چې د مصالحو د ټکر پر مهال او یا د مصلحت او

علل بی تأثیر بودن فرایند تربیت

امین الله معتصم

تربیتی سرد برخورد نموده و به بهانه‌های مختلف سعی می‌کنند از حضور در برنامه‌ها خودداری کنند. کسانی نیز هستند که وقتی این سؤال در نزد آنان مطرح می‌شود، آهسته آهسته خود را از دعوت به کنار کشیده و بعد از این که سال‌ها باورمندانه در مسیر حرکت تلاش و مبارزه می‌نمودند، از صف مبارزین حرکت سقوط می‌کنند. عده‌ای هم می‌باشند که وقتی به مفید بودن سیستم تربیتی بی‌باور شوند، از پابندی به معیارها، منهج و سیستم تربیتی دست کشیده، به ابتکار و نوآوری روی آورده تمام سیستم را مختل می‌سازند.

در مورد موضوع طرح شده باید گفت که تربیت اسلامی فرایندی است تعریف شده، عملی، دارای منهج، وسایل، معیارها، برنامه‌ها و پلان عملیاتی؛ و زمانی نتیجه می‌دهد که تمام امور فوق الذکر با دقت، دلسوزی، احساس مسئولیت و پابندی اجرا گردد. اما در صورتی که همه و یا برخی از امور یادشده

احیاناً در مورد تربیت اسلامی سؤالی مطرح می‌گردد که فکر و ذهن مخاطب را مغشوش نموده و او را در رابطه با تأثیر تربیت دچار تردید و تزلزل می‌نماید. سؤال به این شکل مطرح می‌گردد که چرا تربیت در بعضی از مناطق یا نسبت به برخی از افراد نتیجه مطلوب را به دست نمی‌دهد؟ یا این که چرا برخی از افراد به اصطلاح تربیت یافته در حرکت اسلامی، از مسیر حرکت منحرف می‌شوند؟!

عکس العمل منسوبین به حرکت اسلامی در برابر این مسأله متفاوت است؛ عده‌ای با وجود این که پاسخ قانع کننده‌ای به این پرسش نمی‌یابند، اما با جدیت به عملیة تربیت پایبند بوده و معیارهای تربیتی را نسبت به خود و زیردستان خویش رعایت می‌نمایند. تعدادی نیز هستند که با بزرگ شدن این سؤال در ذهن‌شان دیگر نمی‌توانند به سیستم تربیتی باور قوی داشته و به معیارهای تربیتی پابندی نشان دهند، به همین دلیل با برنامه‌های

به شکل کلی و یا جزئی عملی نگردد، طبیعی است که عملیة تربیت ثمرات مطلوب خود را به دست ندهد.

نگارنده به این باور است که عملیة تربیت اسلامی براساس منهج حرکت اسلامی معاصر نسخه تجربه شده‌ای است که دلایل نقلی و عقلی و نتایج میدانی و عملی در طول تاریخ اسلام و حتی در امتداد تاریخ بشریت، مؤثر بودن و مفیدیت آن را به اثبات می‌رساند.

از مراجعه به قرآن کریم، احادیث پیامبر اسلام صلی‌الله‌علیه‌وسلم و سیرت عملی آن‌حضرت در رابطه با تربیت صحابه، به وضوح درمی‌یابیم که تربیت منظم و منهجی در ساختن اصحاب رضی‌الله‌عنهم اجمعین نقش برانزده و اساسی داشته است، و ابزاری را که امروز حرکت اسلامی در تربیت افراد مؤثر می‌داند و از آنها به وسایل تربیت تعبیر نموده و آنها را در راستای تربیت منسوبین به حرکت به کار می‌بندد، دقیقاً به‌حیث وسیله در تربیت صحابه مطرح بوده و ایشان با پابندی آنها را به معرض اجرا درمی‌آوردند. عمده‌ترین وسایلی را که حرکت اسلامی در جهت تربیت افراد خود مورد استفاده قرار می‌دهد عبارت‌اند از: (اسره، کتیبه، رحله، مخیم، مؤتمر، ندوه، دوره). ما به این باوریم که رسول اکرم صلی‌الله‌علیه‌وسلم نیز در تربیت یاران خویش از همین وسایل کار می‌گرفتند هرچند نام‌های یادشده در آن زمان مطرح نبوده و چوکات‌هایی را که امروز حرکت اسلامی

برای هریک از این وسایل ترتیب نموده، در آن وقت وجود نداشته است؛ طور مثال در برنامه تربیتی حرکت اسلامی «اسره» نشست هفته‌واری است که در آن تعدادی محدود از افراد برای دو سه ساعت برخی از مضامین و موضوعات مشخص را مدرسه می‌کنند، اما در زمان پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وسلم طوری که در ادامه به آن اشاره خواهیم کرد نشست‌های صرف ایمانی در میان صحابه بسیار زیاد بوده است؛ و یا «مؤتمر» (کنفرانس تربیتی) که در آن تعداد زیادتری از مشمولین نظام تربیتی به‌خاطر بحث روی موضوعی مشخص که ضرورت به آن احساس می‌شود برای مدت چند ساعت دور هم جمع می‌شوند و یکی دو تن از دانشمندان حرکت با آمادگی قبلی پیرامون موضوع صحبت می‌کنند و بعد هم به پرسش‌های اشتراک‌کنندگان پاسخ می‌دهند تا در نتیجه، فهم و برداشت همگان از موضوع یکی شده و همه در راستای تحقق نتیجه به‌دست آمده تلاش کنند.

البته تفاوتی که در نحوه استفاده از وسایل تربیت بین سیستم امروزی حرکت اسلامی و سیستم زمان رسول الله صلی‌الله‌علیه‌وسلم دیده می‌شود مانند تمام پدیده‌های دیگر تاریخی است که گذر زمان، گسترش تعداد پیروان، تحولات اجتماعی و تجارب بشری تقاضای آن را داشته است. به‌گونه مثال نحوه فراگیری قرآن و سنت در زمان پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وسلم نه از خلال مدرسه و

دانشگاه و تقسیم اوقات منظم و مشخص، بلکه در مسجد و در خانه‌ها و از طریق گوش دادن به سخنان پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وسلم و به‌خاطر سپردن آن و انتقال آن به یکدیگر بوده است؛ اما امروز برای فراگرفتن دین، مکاتب، مدارس و دانشگاه‌ها تأسیس می‌شود.

به همین ترتیب حرکت اسلامی نیز از دستاوردها و تجارب بشری استفاده نموده جهت بهره‌گیری از وسایل تربیت اسلامی، سیستم و نظامی را وضع نموده است که منسوبین به حرکت با استفاده از آن بتوانند به سهولت و آسانی از وسایل معروف تربیت اسلامی به‌رمند شوند.

در ادامه به‌طور مختصر در مورد چگونگی به‌کارگیری وسایل تربیت در زمان رسول الله صلی‌الله‌علیه‌وسلم مطالبی را به عرض می‌رسانیم:

۱- اسره

هرچند اصطلاح (اسره) برای جلسات ایمانی هفته‌وار مطابق منهج معروف حرکت اسلامی، در زمان پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وسلم وجود نداشت، اما نشست‌های ایمانی میان صحابه و رسول الله صلی‌الله‌علیه‌وسلم و صحابه در بین خودشان به حدی معروف بود و مهم تلقی می‌شد که صحابه دوری از آن را خطری بر ایمان خود تصور می‌کردند. چنانچه در حادثه معروف حنظله رضی‌الله‌عنه آنگاه که نزد رسول الله صلی‌الله‌علیه‌وسلم آمده و گفت حنظله منافق شده است و زمانی که پیامبر

صلی‌الله‌علیه‌وسلم از وی علت را می‌پرسند در پاسخ می‌گوید: «یا رسول الله وقتی نزد شما هستیم و شما از دوزخ و بهشت یادآوری می‌کنید، برای ما حالتی رخ می‌دهد که گویا بهشت و دوزخ را به چشم سر می‌بینیم، اما زمانی که از نزد شما می‌رویم و با همسر و فرزندان و اموال خویش می‌آمیزیم بسیاری از آن‌چه را نزد شما احساس می‌نمودیم فراموش می‌کنیم». رسول الله صلی‌الله‌علیه‌وسلم در جوابش می‌فرماید:

«وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنْ لَوْ تَدُوْمُونَ عَلَى مَا تَكُونُونَ عِنْدِي وَفِي الذِّكْرِ لَصَافَحْتُكُمْ الْمَلَائِكَةُ عَلَى فُرْشِكُمْ وَفِي طُرُقِكُمْ وَلَكِنْ يَا حَنْظَلَةُ سَاعَةً وَسَاعَةً». [صحیح مسلم؛ باب فَضْلِ دَوَامِ الذِّكْرِ وَالْفِكْرِ]

(سوگند به ذاتی که جانم در ید او است اگر شما همیشه زندگی را با حالتی که در نزد من دارید و با یاد [الله و آخرت] سپری کنید، فرشتگان در خانه‌ها و کوچه‌های تان شما را همراهی می‌کنند؛ اما ای حنظله لحظات عمر متفاوت است).

و معاذ رضی‌الله‌عنه به دوستان خود می‌گوید:

«اجْلِسْ بِنَا نُؤْمِنُ سَاعَةً». [صحیح البخاری؛ كِتَابُ الْإِيمَانِ]

(لحظه‌ای با ما بنشین تا ایمان خود را تازه کنیم).

و در مورد ضرورت به جلسات ایمانی که هدفی غیر از ذکر الله و آخرت و انجام

مسئولیت و رسالت در آن مطرح نباشد پیامبر صلی الله علیه وسلم می فرمایند:

«لَا يَقْعُدُ قَوْمٌ يَذْكُرُونَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ إِلَّا حَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ وَعَشِيَّتُهُمُ الرَّحْمَةُ وَنَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ» [صحیح مسلم؛ باب فَضْلِ الْاجْتِمَاعِ عَلَى تِلَاوَةِ الْقُرْآنِ وَعَلَى]

(هیچ گروهی نمی نشینند که ذکر الله را نمایند، مگر این که ملائکه آنان را احاطه نموده و رحمت آنها را می پوشانند و بر ایشان آرامش و سکون فرود می آید و الله تعالی آنها را نزد مقربان درگاهش یاد می فرماید).

و در حدیثی دیگر آمده است:

«إِنَّ مَنْ عَبَادَ اللَّهِ لَأَنْتَاسَا مَا هُمْ بِأَنْبِيَاءَ وَلَا شُهَدَاءَ يَغْطِيهِمُ الْأَنْبِيَاءُ وَالشُّهَدَاءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِمَكَانِهِمْ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى». قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ تُخْبِرُنَا مَنْ هُمْ. قَالَ «هُمْ قَوْمٌ تَحَابُّوا بِرُوحِ اللَّهِ عَلَى غَيْرِ أَرْحَامٍ بَيْنَهُمْ وَلَا أَمْوَالٍ يَتَعَاطَوْنَهَا فَوَاللَّهِ إِنْ وُجُوهُهُمْ لَنُورٌ وَإِنَّهُمْ عَلَى نُورٍ لَا يَخَافُونَ إِذَا خَافَ النَّاسُ وَلَا يَحْزَنُونَ إِذَا حَزَنَ النَّاسُ». وَقَرَأَ هَذِهِ الْآيَةَ {أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ} [سنن ابوداود؛ باب فِي الرَّهْنِ]

(بی گمان کسانی از بندگان الله هستند که پیامبران و شهدا در روز قیامت به جایگاهی که آنان در نزد الله تعالی دارند غبطه می خورند. گفته شد یا رسول الله به ما بگویید آنان چه کسانی هستند. پیامبر فرمودند: آنان کسانی هستند که به خاطر الله یکدیگر

را دوست دارند، بدون این که در بین شان رابطه خویشاوندی وجود داشته باشد و یا تجارت و کاروبار آنان را به هم پیوند داده باشد. صورت های شان نورانی است، و آنان بر روشنی قرار دارند، زمانی که مردم را ترس و وحشت فرا می گیرد، آنان ترس و هراسی ندارند، و هنگام غم و اندوه دیگران، آنان محزون و غمگین نیستند. سپس این آیه را تلاوت نمودند: {بدان که! بی گمان دوستان الله ترسی بر آنان نیست و غمگین نمی گردند}.

اسرة تربیتی چیز غیر از نشست ایمانی نیست که در آن آیات قرآن کریم، احادیث نبوی، سیرت پیامبر صلی الله علیه وسلم و فقه دعوت الی الله مذاکره و مدارس می گردد و افرادی که در اسره دور هم جمع می شوند، هیچ مقصدی غیر از ادای رسالت و انجام مسئولیت آنان را یک جا ننموده است.

۲- کتیبه

کتیبه یا شب زنده داری وسیله دیگری است که حرکت اسلامی از آن در جهت بالابردن مستوای ایمانی فرزندان حرکت استفاده می کند. شب زنده داری و یا اختصاص پاسی از یک شب در ماه و یا کم تر و بیشتر از آن برای عبادت پروردگار، وسیله ای است که یک مسلمان هدفمند در راه رسیدن به هدف خود به هیچ صورت از آن بی نیاز شده نمی تواند. شب زنده داری وسیله ای بود که رسول گرامی اسلام صلی الله علیه وسلم

به طور مستقیم از جانب الله تعالی مکلف به استفاده از آن شده بودند چنانچه الله تعالی در آیات آغازین سورة مبارکه مزمل خطاب به ایشان می فرماید:

{يَا أَيُّهَا الْمَزْمَلُ (۱) قُمْ اللَّيْلَ إِلَّا قَلِيلًا (۲) نَصْفَهُ أَوْ انْقُصْ مِنْهُ قَلِيلًا (۳) أَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا (۴) إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيلًا (۵) إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْئًا وَأَقْوَمُ قِيلًا (۶) إِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا (۷) وَاذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا} [المزمل: ۱-۸]

(ای جامه به خود پیچیده! شب، جز اندکی [از آن] بیدار بمان. نیمی از شب، یا کمی از نیمه بکاه. یا بر نیمه آن بفرزا و قرآن را بخوان خواندنی همراه با دقت و تأمل، و در ضمن شمرده و روشن. ما سخن سنگینی را بر تو نازل خواهیم کرد. عبادت شبانه، [افعال آن] مؤثرتر و ماندگارتر، و اقوال [آن] درست تر و پابرجا تر است. تو در روز، تلاش فراوان و طولانی داری. نام پروردگارت را ببر، و از همه چیز بجز برب و بدو بپیوند [و در دل های شب به نیایش و پرستش او پردازا].

همچنان در سورة مبارکه اسراء می فرماید:

{وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَكَ عَسَى أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا} [الاسراء: ۷۹]

(در پاسی از شب از خواب برخیز و در آن نماز تهجد بخوان، این یک فریضة اضافی [و افزون بر نمازهای پنجگانه] برای تو است. باشد که [در پرتو این عمل] الله تو را به مقام ستوده ای برساند).

رسول الله صلی الله علیه وسلم نیز یاران خویش را به شب زنده داری تشویق و ترغیب می نمودند و در اثر تشویق ایشان صحابه حتی در سفر و در شب های نبرد که بسیار خسته هم بودند، قسمتی از شب را به تهجد اختصاص می دادند.

باری در مجلس رسول الله صلی الله علیه وسلم از عبدالله پسر عمر رضی الله عنهما یاد شد، پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند:

«نِعْمَ الرَّجُلُ عَبْدُ اللَّهِ لَوْ كَانَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ، فَكَانَ بَعْدُ لَا يَنَامُ مِنَ اللَّيْلِ إِلَّا قَلِيلًا». [صحیح البخاری؛ بَاب فَضْلِ قِيَامِ اللَّيْلِ]

(عبدالله مرد خوبی است اگر نماز شب را بخواند، و عبدالله پس از آن جز قسمت اندکی از شب نمی خوابید [بیشتر شب را بیدار بود]).

بنابراین کتیه و یا شب زنده داری که حرکت اسلامی آن را به حیث یکی از وسایل تربیت مورد استفاده قرار می دهد و برای آن پلان گذاری می کند، جز عادت دادن دعوتگران به عبادت شب که از رسول معظم اسلام صلی الله علیه وسلم به میراث رسیده است و عموم مسلمانان آن را به فراموشی سپرده اند، چیز دیگری نیست.

۳- رحله

سیر و سیاحت در روی زمین و تفکر در مورد مخلوقات الله، اموری هستند که در قرآن کریم و احادیث نبوی، مسلمانان به آن تشویق شده اند؛ از جمله الله تعالی می فرماید:

{أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ} [الحج: ٤٦]

(آیا در زمین به سیر و سفر نپرداخته‌اند تا دل‌هایی داشته باشند که بدان‌ها [وظیفه خود را در قبال دعوت حق درك و] فهم کنند، و گوش‌هایی داشته باشند که بدان‌ها [اخبار جباران، و ندای وجدان، و فرمان الله را] بشنوند؟ چرا که این چشم‌ها نیستند که کور می‌گردند، و بلکه این دل‌های درون سینه‌ها هستند که نابینا می‌شوند).

در روایتی آمده است:

«أَنَّ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: قُلْتُ وَأَنَا فِي سَفَرٍ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَاللَّهِ لَأَرْقُبَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَصَلَاةٍ حَتَّى أَرَى فِعْلَهُ، فَلَمَّا صَلَّى صَلَاةَ الْعِشَاءِ وَهِيَ الْعَتَمَةُ، اضْطَجَعَ هَوْبًا مِنَ اللَّيْلِ، ثُمَّ اسْتَيْقَظَ فَتَنَظَّرَ فِي الْأُفُقِ، فَقَالَ: {رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا} [آل عمران: ١٩١] حَتَّى بَلَغَ {إِنَّكَ لَا تَخْلِفُ الْمِيعَادَ} [آل عمران: ١٩٤]». [سنن نسائی؛ بَابُ بَأْيِ شَيْءٍ تُسْتَفْتَحُ صَلَاةُ اللَّيْلِ. شيخ البانی این حدیث را صحیح گفته است]

(مردی از اصحاب پیامبر صلی الله علیه وسلم می‌گوید: در حالی که همراه با رسول الله صلی الله علیه وسلم در یک سفر بودیم با خود گفتم سوگند به الله که مراقب نحوه نماز خواندن پیامبر صلی الله علیه وسلم

می‌باشم تا بینم چگونه نماز می‌خوانند. وقتی نماز عشاء را خواندند مدت طولانی از شب را خوابیدند، سپس بیدار شده و به‌سوی افق نظر انداخته فرمودند: {پروردگارا! این را بیهوده و عبث نیافریده‌ای} تا {بی‌گمان تو خلف وعده نخواهی کرد}.

حرکت اسلامی در برنامه تربیتی خود از رحله (سیر علمی و تفریحی) نیز به‌حیث یکی از وسایل تربیت افراد استفاده می‌کند که سالانه تعدادی از منسوبین به نظام تربیتی دو سه مرتبه، یک روز کامل را مطابق برنامه منظم و هدفمند و به قصد سیر و سیاحت و تفکر در باره مخلوقات الله تعالی در بیرون از شهر و آبادی سپری می‌نمایند.

۴- مخیم

مخیم وسیله‌ای است که حرکت اسلامی از آن در جهت بالابردن حس تنظیمی افراد خود و تقویت پابندی آنان به مقررات تنظیمی و توسعه دامنۀ تعارف و شناخت در میان منسوبین به حرکت استفاده می‌کند. این مسأله نیز در زمان پیامبر صلی الله علیه وسلم به قوت مطرح بوده و رسول الله صلی الله علیه وسلم می‌کوشیدند تا با روش‌های مختلف اصحاب خویش را که قبل از اسلام مردمانی بی‌نظم و بی‌برنامه بودند، تربیت نموده و آنان را برای برداشتن بار امانت بزرگ رسالت اسلام آماده کنند.

هرچند در راستای تربیت صحابه چیزی به نام مخیم وجود ندارد، اما برنامه‌های اجتماعی

تمرینی که در آن میزان پایبندی صحابه به محک امتحان زده می شد و کاستی های شان شناسایی و معالجه می گردید وجود داشت، چنانچه قرآن کریم در این مورد صراحت دارد: {وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ} [الأنفال: ۶۰] (برای [مبارزه با دشمنان] تا آنجا که می توانید نیروی [مادی و معنوی] آماده سازید).

{إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَى أَمْرٍ جَامِعٍ لَمْ يَذْهَبُوا حَتَّى يَسْتَأْذِنُوهُ} [النور: ۶۲] (مؤمنان واقعی کسانی هستند که به الله و پیغمبرش ایمان دارند و هنگامی که در کار مهمی با او [پیغمبر] باشند، بدون اجازه وی [به جایی] نمی روند).

طبعاً مسأله اعداد و آمادگی قبل از روبه رو شدن با دشمن مطرح است. و موضوع اجازه گرفتن در رفت و آمد از یک اجتماع زمانی مطرح می شود که آن اجتماع منظم بوده و به قصد کاری جدی تشکیل شده باشد، چنانچه درباره شأن نزول این آیه گفته شده است که در مورد در غزوة خندق نازل شده و در آن الله تبارک و تعالی منافقان را سرزنش نموده است، زیرا آنان به بهانه های مختلف سعی می کردند از کار در حفر خندق شانه خالی کنند. [تفسیر قرطبی]

هرچند حفر خندق به معنای متعارف مخیم نبود، اما پیامبر صلی الله علیه وسلم بر اساس مشورة سلمان فارسی رضی الله عنه

خندق را جهت مقابله با دشمنانی که قصد دین مسلمانان را داشتند حفر می کردند. امروز نیز هدف حرکت اسلامی از تربیت افراد از طریق مخیم آماده کردن شان برای دفاع از دین در برابر توطئه ها و تقویت شان برای مقابله با مشقت هایی است که ممکن است دعوتگر در زندگی دعوتی خود با آن روبه رو شود.

۵، ۷- مؤتمر/ندوه/دوره

در جریان زندگی دعوتگر احیاناً مسایلی پیش می آید که نیاز به مطالعه و بررسی همه جانبه دارد، در غیر آن ممکن است دعوتگر از همپایی تحولات عقب مانده و یا نسبت به راه و روشی که در پیش گرفته است دچار شک و تردید گردد و در نتیجه از تلاش و تکاپو در جهت رسیدن به هدف سست شده و باز ماند. به همین دلیل حرکت اسلامی از کنفرانس، ندوه، دوره و دیگر وسایلی که هدف از به کارگیری آنها تقویت دانش و تصحیح اشتباهات منسوبین به حرکت می باشد به حیث وسایل تربیت در راستای بلندبردن فهم افراد و برطرف کردن شبهات و تقویت اعتمادشان به منهج و برنامه دعوت استفاده می کند.

اگر ما به تعلیمات قرآن کریم و سیرت رسول معظم اسلام مراجعه کنیم متوجه این نکته می شویم که تغذیه فکری و بالابردن سطح دانش و معلومات صحابه یکی از اهداف عمده صحبت ها و خطابه های پیامبر صلی الله علیه وسلم بوده است. بنابراین عملیه تربیت اسلامی که توسط

می‌فرمایند:

«إِنَّ اللَّهَ يَرْفَعُ بِهَذَا الْكِتَابِ أَقْوَامًا وَيَضَعُ بِهِ
آخَرِينَ». [صحیح مسلم؛ باب فَضْلِ مَنْ يَقُومُ
بِالْقُرْآنِ وَيَعْلَمُهُ]

(هر آئینه الله تعالى به وسیله این کتاب
کسانی را رفعت و بلندی می‌بخشد و کسانی
را خوار و ذلیل می‌کند).

لهذا تربیت اسلامی امری ضروری بوده و هیچ
مسلمان هدفمند از آن بی‌نیاز شده نمی‌تواند
و عملیة تربیت در صورتی که با استفاده از
وسایل تربیت صورت گیرد بر کسانی که
عملاً از آن استفاده می‌کنند صددرصد تأثیر
مثبت می‌گذارد؛ اما صرف منسوب بودن یک
شخص به حرکت اسلامی و نظام تربیتی آن،
در صورتی که نظام تربیتی فعال نباشد و یا
شخص عملاً به معیارها و برنامه‌های تربیتی
سر تسلیم فرود نیاورد و یا برخی از وسایل
فعال بوده و تعدادی معطل قرار گیرد، در تمام
این صورت‌ها نمی‌توان گفت که تربیت بوده
و عملاً تأثیری از خود به جا نگذاشته است.

رسول الله صلی الله علیه وسلم آغاز گردیده
و در مسیر تاریخ ادامه داشته است، نتایج آن
همیشه تابع عمل و پایبندی افراد بوده و هر
کس به میزان استفاده از وسایل این تربیت،
از مزایای آن مستفید شده است. حتی در زمان
رسول الله صلی الله علیه وسلم منافقانی که
همگام با مؤمنان تعلیمات قرآن را می‌شنیدند
و در مجالس پیامبر صلی الله علیه وسلم
شرکت می‌کردند، اما چون در عمل به
آن چه قرآن می‌گفت و آن چه از رسول الله
صلی الله علیه وسلم می‌شنیدند پایبند نبودند،
از ادعای ایمان به قرآن کریم و پیروی از رسول
الله صلی الله علیه وسلم هیچ چیزی عاید
حال‌شان نمی‌شد. قرآن کریم خود به این
حقیقت اشاره نموده می‌فرماید:

{فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ
وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَيَقُولُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا
مَثَلًا يُضِلُّ بِهِ كَثِيرًا وَيَهْدِي بِهِ كَثِيرًا وَمَا يُضِلُّ
بِهِ إِلَّا الْفَاسِقِينَ} [البقرة: ۲۶]

(کسانی که اهل ایمانند می‌دانند که این
صحیح و درست است و از جانب پروردگارشان
می‌باشد. و اما کسانی که راه کفر و انکار را
برگزیده‌اند، می‌گویند: خواست الله از این
مثل چیست؟ الله با بیان این نوع مثل،
بسیاری را گمراه و سرگردان می‌سازد، و تعداد
زیادی را [به سوی حق] راهنمایی می‌کند. و
اما الله جز کجروان و منحرفان را با آن گمراه
و حیران نمی‌گرداند).

و رسول الله صلی الله علیه وسلم در این مورد

اسلامي حركتونه

او د هغو سياسي راتلونکی

ليکنه: ډاکټر انيس احمد

ژباړه: مولوي امين الله ازړه وال

نظام ترمنځ نوره فکري جگړه او مبارزه کومه گټه نلري؟

دوی وايي: چې په اوس وخت کې د مقابلي دوه لارې دي: يا داچې په پټه د يوه عسکري انقلاب له لارې د نظام د بدلون هڅه وشي او يا هم د غربي سرمايه دارانه کوم نظام سره د سازش له لارې خپل سياسي ژوند مصوون کړل شي، په دې صورت کې به د اسلام هر اړخيز اصول او احکام د څه مودې لپاره پرېږدې او د زمانې له ساز سره سم به سر خوځوي.

ددغه فکري پريشانۍ په نتيجه کې ډېری ځوانان مجبورېږي چې د اسلامي نظام قيام ته د شک په سترگه وگوري او له امله يې د خپل ديني تړاو او سياسي تړاو ترمنځ د فرق کولو لپاره آماده کېږي.

په دې نازک او پرېکنده دور کې د دې خبرې ضرورت پېښېږي چې په نړيواله کچه د دغه حالت تجزيه وشي او له يوې مثبتې زاويې پرې

له تېرو څو کلنو را په دېخوا د اسلامي تحريکونو په هکله يو سوال تکرار راپورته کېږي چې آيا اسلامي تحريکونه کوم سياسي راتلونکی او مستقبل لري او که نه؟، او يا دا چې د غربي ټولنيزو رسنيو وينا ومنو چې گوندې اوس فکري او عقيدوي جنگ پای ته رسېدلای او دا پېړۍ د سرمايه داري نظام پېړۍ ده.

له همدې کبله د نړۍ نورو ټولو سياسي نظامونو ته په کار ده چې د موجوده حالاتو په نظر کې نيولو سره د سرمايه داري طرز فکر او سرمايه دارانه نظام له مرستې او اشتراک څخه په استفادې په خپل داخل کې تغيير او بدلون راولي.

د غرب څپې وهلي ليکوالان په علمي جريدو، اخبارونو او په نورو بريښنايي عامو رسنيو کې دغه فکر او انځور، دومره په تکرار سره ياد کړی او يادوي چې له امله يې نن ورځ يو ځوان دا انگيري چې گوندې د اسلام او د سرمايه دارانه

رڼا واچول شي.

موجوده نړيوال کشمکش:

که نړيوالو حالاتو ته لږ ځير شو او لږ پر شا ولاړ شو نو دا حقيقت به راڅرگند شي چې کومه سره جگړه چې د لومړۍ نړيوالۍ جگړې څخه راپيل شوې وه له لږې وقفې وروسته اوس هم په نوې بڼه روانه ده چې د جگړې علمبرداران يې امريکا او اروپايي هېوادونه دي چې د دنيا په نقشه او په تېره اسلامي نړۍ يې منگولې ښخې کړي او په ډېره چالاکۍ سپين سترگي او بورژونکي بڼه په کې بوخت دي.

بل پلو ته د اسلامي هېوادونو نظامي، ميراثي او سياسي واکمنان د خپلې ذاتي واکمنۍ د ساتلو په خاطر د مسلمانانو له گټو څخه تېرېږي، غربي سياستوال د خپل ځان لپاره خيرخواهان گڼي او د هغوی په اشارو کار کوي. اروپايي ځواکونه او په تېره برطانيه، فرانسه او امريکا د (ناټو) په وسيله د خپلو گټو د ساتلو په خاطر، اسلامي نړۍ لا پسې تقسيموي او د هغوی د محکومولو په کار کې مصروف دي. هاخوا روسانو په دې غنيمت کې د خپلې برخې د پيدا کولو لپاره لوبه جوړه کړې ده، د اسلامي هېوادونو واکمنان پرته له دې چې دغه خطر ته متوجه شي لا هم د لويديځوالو د ډاډه کولو په خاطر په خپلو سيمو کې اصلاحات راوړي.

د اسلامي نړۍ واکمنان لگيا دي له دې وېرې چې له واکه لرې نه کړي شي، د تيلو او طبيعي گازو ذخيرې له هغوی نه قربانوني

په خپله غربي مفکرين د تاريخي شواهدو په رڼاکې د اروپايي هېوادونو پر عزائم او عملي کردار په واضحو ټکو نيوکې کوي، خو د اسلامي نړۍ مشران او غرب ځپلي مسلمانان د دغو کتابونو له لوستلو څخه سترگې پټوي، په دې اړه په ۲۰۱۶ کال کې د يو خپور شوي کتاب يادونه ضروري بولم، چې مصنف يې ايم اي ميک ملن په تاريخي شواهدو سره دا خبره ثابته کړې ده چې برطانيه، فرانسه او روسان به د خپل منځي تعاون او مرستې له لارې په اسلامي نړۍ کې عدم استحکام او گډوډۍ هڅه کوي او د رښتيني جمهوريت د رامنځ ته کيدلو په لار کې خنډونه را پورته کوي، او د جمهوري عمل په لاره کې بنيادي رول ادا کوي.

د ميک ملن خپور شوی کتاب د لويديځ د دوه مخي سياست، دوه گونو اخلاقي معيارونو او د اسلام دښمنۍ او مفادپرستۍ رښتيني انځور دی، او د تش په نامه بشري حقوقو، انساني مساوات او جمهوريت پرستي د نعرو پوچوالۍ راڅرگندوي.

د فکري جگړې د پای دعوی:

له دغې لنډې فکري ارزونې څخه جوتنه شوه چې د دغو ماده پرستو اقتصادي نظامونو "هغه پانگوال دی او که اشتراکي نظام" په وړاندې رښتيني بدیل چې ولسونو ته سکون او اطمینان وربښلی شي، هغه د اسلام اقتصادي او سياسي نظام دی او له پخوا راهيسې د همدغو دوه بلاکونو تر منځ رښتینې مقابله او جگړه روانه ده.

غیرقانوني نظامي کودتا له لارې د مصر مشروع حکومت راوپرځاوه، هاخوا په الجزایر کې الجبهه الاسلامیه د عباس مدني په مشرۍ په ۱۹۹۰ کال کې ښه په نره ټاکنې وگټلې، هغه هم د فکري او نظریاتي تمایز له مخې وې، خو هلته فرانسوي استعمار د خپل لاسپوڅي پوځ پر مټ هغه بریا په یو خونړي انقلاب بدله کړه، په تونس کې اسلامي نهضت هم د خپل فکري تشخص له مخې ټاکنې وگټلې، خو له دې لپاره یې نور گوندونه له ځان سره په واک کې شریک کړل چې دغه خاوره هم له انتشار او پراگندګۍ څخه وساتي او د سیاسي تاریخ تر ټولو روښانه وسعت نظري یې وښوده، آن تر دې چې نهضت په کې خپل اسلامي تشخص هم تر سوال لاندې راوسته.

په حقیقت کې دا ټوله جگړه نظریاتي او د نړۍ لید له مخې روانه ده او د حق او باطل تر منځ د نظامونو پر سره جگړه ده.

دا خبره هم څرګندول غواړي چې د یوې نظریې د صداقت او رښتینولۍ لپاره دا اړینه نه ده چې اړومروه دې عملي تجربه وړاندې کړي، ځکه چې د کارل مارکس پیروانو په هېڅ ځای کې د هغه د نظریې عملي تطبیق او خیالي جنت ونه لیده او نه به یې وگوري، ځکه چې د تطبیق وړ نه ده، خو بیا هم د هغه د فکري او منطقي استدلال له مخې یې هغه منلې وه او له مخې یې کمونیزم په نړۍ کې د یو ژوندي فکري مکتب په توګه ظهور وکړ او تقریباً یوه پېړۍ یې ډیر هېوادونه تر خپلې ولکې لاندې وساتل.

دلته دا خبره هم له سترګو کېږي چې که چېرې فکري جگړه پای ته رسېدلې وي، نو د سرمایه دارانه نظامونو علمبرداران ولې د اسلامي نظام او داسلام له نوم څخه پریشانې دي؟ د ترهګرۍ پر خلاف جگړه په اصل کې د هر هغه کونښنې په وړاندې محاذ جوړول دي چې د اسلامي نظام لپاره د دنیا په هر گوټ کې کار کوي، له دې څخه دا خبره جوتې شوه چې په نړۍ کې فکري جگړه پای ته نه ده رسېدلې او نه به پای ته ورسېږي.

د لویدیځ زیات شمېر مفکرین له دوه لسیزو راپدېخوا وایي چې د لویدیځ تمدن او په تیره د امریکا د بادارۍ دوره پای ته رسېدلې ده او پر ځای یې یو آسیایي ځواک چې چین د دغه تشې د ډکولو لپاره تر ټولو وړاندې دی، رامنځ ته کیدونکی دی. که له دغو حقایقو سره سره اوس هم یو شمېر مسلمان پوهان په دې نظر وي چې د فکري جگړې دوره پای ته رسېدلې ده، نو دا به ډېره سادګي او له حقایقو څخه د سترګو پټولو په معنا وي.

دا د حالاتو ډېر نیمګړی تحلیل او ارزونه ده چې له مخې یې دا وویل شي چې د اسلام او پانګوال نظام او کمونیزم تر منځ فکري او سیاسي جگړه پای ته رسېدلې ده، دا خبره ځکه سمه نه ده چې همدا اوس اوس اخوان المسلمون د خپلې اویا کلنې مبارزې وروسته په مصر کې یوازې د نظریاتي او فکري تمایز له مخې ټاکنې وگټلې، دا بېله خبره ده چې د جمهوریت نړېوالو ټیکه دارانو دغه بریا نشوه زغملی نو ځکه یې د یو غیراخلاقي او

ورکوي، له دې کبله اسلامي حرکتونو ته ښايي چې د لويديځ سره جوړجاړی وکړي او له دې لارې حکومت ته د رسېدو لپاره هلې ځلې وکړي.

په حقيقت کې د دې ټولو شېهاتو او څرگندونو جرړه دا ده چې د دوی په اذهانو کې دا ناسته ده چې پانگوال جمهوري نظام او اقتصاد د نړۍ يوازينی د تطبيق وړ نظام دی، او له دې پرته بل نظام د تطبيق وړ نه دی، ځکه چې د دې په وړاندې کمونيزم هم ماتې وخوړه، او په مقابل کې يې پانگوال نظام په اروپا او امريکا کې ښه مخ په وړاندې روان دی، له دې کبله درېيم نظام ته اړتيا نشته، نړېوالو ته يوازې د همدغه پانگوال نظام تطبيق او عملي کول په کار دي.

د دغو ټولو شېهاتو لنډ او آسان حل په خپله قرآن کریم وړاندې کړی دی، قرآن کریم وايي چې د باطلو نظرياتو توپانونه که هر څومره غښتلي هم شي، د حق رڼا نه شي مړه کولی، يوازې خبره دا ده چې اسلامي خوځښتونو ته دا په کار ده چې په خپلو عملي برنامو او پلانونو له سره نظر واچوي او د سم افراطي ځواک د پيداکولو او په کارونو کې د سمو اولوياتو د ټاکنې له لارې متوازنه برنامه پر مخ بوځي، بيا به الله تعالی ورسره خپله مرسته وکړي او د دوی بری او کاميابي به يقيني شي.

پوښتنه دا ده چې دغه پانگوال جمهوري نظام چې په امريکا او اروپا کې نافذ دی آیا هغه کامياب دی؟ او آیا د هغوی سره د مرستې له لارې نجات موندلی شي. هغه بېړۍ چې په

خو بل پلو ته اسلامي نړۍ ليد هسې تش په نامه فلسفه نه ده، بلکې پنځلس سوه کاله په جزئي او يا په کلي توگه د نافذ نظام په توگه پاتې شوی دی، د راشده خلافت او عمر بن عبدالعزيز په دور کې په بشپړه توگه تطبيق شو، او د نورو خلفاوو او ملوکو په زمانه کې د ټولو خاميو سره سره د ژوند په ډېرو برخو قضاء، ټولنيزه برخه او داسې نورو برخو کې د حاکم نظام په توگه موجود و، البته په سياسي برخه کې د نیمگړتيا له کبله اسلامي ټولنه د سالم نظام څخه بې برخې پاتې و.

دا خبره په ياد ساتل په کار دي چې قرآن کریم د دوه ځواکونو يادونه بار بار کوي چې يو د حق او بل د باطل قوت دی. چې د دوی تر منځ به مقابله د قيامت تر ورځې روانه وي، په دغه جگړه کې به لوړ او ځوړ راځي، دا يو فطري عمل دی، ځکه که چېرې مونږ د رسول الله -صلی الله عليه وسلم- سیرت ته متوجه شو، هلته د بدر تر څنگ د احد، حنين او مؤتې غزوات هم مومو، چې د رسول الله -صلی الله عليه وسلم- لښکر د صداقت سره سره د مطلوبه شرايطو د نه پوره کولو له مخې د ستونزو سره مخامخ شو.

د قدرت د ترلاسه کولو په لاره کې څنډ:

يوه پوښتنه چې زياته مطرح کېږي، دا ده تر څو چې اسلامي خوځښتونه اجرائيه ځواک ونه لري، تر هغې خپل کردار نه شي اداء کولی، همدا ډول تر څو چې اسلامي خوځښتونه ولسونو ته د اسلام د تطبيق عملي بڼه ونه ښايي، ولسونه پرې باور نه کوي او رایه نه

بلل کېږي؟ زما له نظره ددې سوال ډېر مهم او د څېړنې وړ لوری دا دی چې د اسلامي تحریکونو دعوتي کړنلاره، ترجیحات او د تربیت نظام ته مراجعه وشي او هغه په دقیقه توګه وڅېړل شي او له خپل ځان سره د محاسبې له لارې هغه اسباب وپېژندل شي چې د هدف د ترلاسه کولو په لار کې خنډ واقع شوي دي.

په قرآن کریم کې، د آسونو د تیارولو په هکله د حکم کولو په وسیله، لازمه تیاری، منصوبه بندۍ او د اولویاتو ټاکلو او د کړنلارې په لور متوجه کول هدف دي، اسلامي تحریکونه سره له دې چې په خپل مقصد او منزل او مقام باندې پوره باور له درلودو سره سره، دا هم باید په نظر کې ولري چې ددې خبرې هم اړتیا ده چې آیا مونږ کوم مخلص، ایثارکوونکی، سربښندونکی او بې لالچې داسې ټیم چې د اقامې دین لپاره کار وکړي، تیار کړی دی؟

واقعي خبره داده چې د اسلامي تحریکونو لپاره سیاسي کامیابي یو ضمني لوری دی چې ددې د اصل حاصل، هغه جدجهد دی چې د هغې په نتیجه کې صالح افراد په جماعت کې پیداشي، په دې هکله په قرآن کریم کې فرمایي: رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ او اَشِدَّاءُ عَلَي الْكُفَّارِ پرفصاتو به موصوف وي، بنیان مرصوص او عباد الرحمن او د الله تعالی او د هغه د رسول د هرې لارښوونې او ارشاد په مقابل کې سمعنا او اطعنا وایي او په کارکولو باندې قائل وي. کله او چېرته چې دغه ډول روزل شوي افراد پیداشي، هلته به الله تعالی خپل نصرت رالېږي او پر باطل به غلبه مومي.

خپله ماته ده، آیا پر هغې تکیه کول سم کار دی؟ هغه هېواد چې عام او خاص یې په خپل قیادت بې باوره دی، چېرته چې په درجنونو بانکونه کنگل شول، هغه حکومت چې په خپله په ترلیونونو ډالرو پورې دی، آیا د دغه ډول پرېوتې دېوال لاندې ودریدل د عقل کار دی؟ او آیا دا کار به اسلامي نړۍ ته تحفظ ورکړل شي؟

د پورتنی انځور په رڼا کې دا څرګنده ده چې د لویدیځ باطل تمدن او جاهلي نظام سره د اسلامي تحریکونو علمي، فکري، سیاسي، اقتصادي، ټولنیزه او فرهنګي جګړه روانه ده او دغه جګړه روانه ساتل په کار دي، دا یو فطري عمل خو هغه څه چې د غور وړ خبره ده، هغه دا ده چې په مصر کې د سیاسي او قانوني لارو واک ته رسېدلی نظام د پردیو د مداخلې له کبله له ناکامۍ سره مخ شو، نو آیا دغه ډول ناکامۍ به د تل لپاره د اسلامي خوځښتونو په برخه وي او که نه دا هم ممکنه ده چې د تاریخ مخه بدله کړی شي او له دغه ډول ناکامیو مخنیوی وشي؟

پیشنهادي کړنلاره:

اسلامي تحریکونو چې کوم دعوت رامخې ته کړی دی، هغه د حق دعوت دی. په دې دعوت کې سیاسي اقتدار د الله تعالی له لوري د یو انعام او امتحان حیثیت لري.

چې اصلي کامیابي په کې د الله تعالی د رضاء حصول او په آخرت کې اجر او ثواب دی. که سره له دې چې سیاسي هڅې تر سره شي، بیا هم هدف تر لاسه نشي، نو آیا دابه ناکامي

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ ۚ (حَم السجدة ٤١: ٣٠)

الله لپاره وقف کول یې اساسي شرطونه دي. دا هغه لاره ده چې د تاریخ په اوږدو کې یې د اسلام د احیاء په ډگر کې هلو ځلو ته یې وقار او دروندوالی وربښلی دی او په آخرت کې یې د قبولیت ښه امکان شته.

په تحریکي اولویتونو کې د انسان جوړونې په پرتله یوازې د افرادو کثرت ته پام اړول، د اسلام مدعا نه ده، د اسلامي تحریک پانگه هغه باکداره افراد دي چې د قرآن او سنتو د دعوت او اصلاح لاره غوره کړي او پرته له هر ډول قید او شرطه د افکارو په تطهیر، د انسانانو د سیرت په جوړولو او په ټولنه کې د عدالت د تأمین په کار بوخت شي، د اسلامي تحریک بنسټیز مسؤلیت دادی چې داسې افراد وروزي چې د خپلو شخصي گټو بنده او غلام نه وي، بلکې یوازې د حقیقي خالق بنده جوړ شي د هغه حقوق ادا کړي او د الله تعالی د مخلوق په حقوقو کې له مسؤلیت څخه ډک کردار ادا کړي.

له داسې افرادو پرته هم تغیر راځي خو هغه به مؤقت او جزئي وي.

د دین پرلور دعوت یو هر اړخیز او د نه ختمېدونکې مبارزې نوم دی.

چې ددې دعوت هر محاذ اهم دی او له بل سنگر او محاذ سره تړاو لري او د هغه تعاون ته پکې اړتیا ده.

د دغه پرله پسې مجاهدې او مبارزې وروسته به اسلامي خوځښت خپل منزل ته رسېږي.

ان شاء الله

هغه کسان چې وایي رب مو الله دی او بیا پر خپله وینا ټینگ پاتې شي، د الله تعالی له پلوه پرې ملائکې نازلېږي او دا ډاډ ورکوي چې مه وېرېږئ او مه غمجن کېږئ او د هغه جنت زېری واخلئ چې تاسې سره یې وعده شوې وه.

د اجتماعي او سیاسي مبارزې تر څنګ هغه څه چې دغه تبدیلی او انقلاب خپلو منطقي پایلو ته رسوي او اصلاح پایداره او تلپاتې گرځوي، د دې لپاره تر ټولو ضروري کار تعلیمي او تربیتي عمل دی، چې په دې کې د قرآن کریم مطالعه د رسول الله -صلی الله علیه وسلم- د سیرت سره نیغ په نیغه اړیکې ساتل او د عباداتو او حقوق العبادو په اړه شدید اهتمام او توجه تر ټولو مهم عناصر دي، ورسره د اتفاق فی سبیل الله او پر خپلو اصولو ټینگ ودریدل یې نورې اړینې برخې دي، که چېرې په ټولنه کې اخلاقي کمزوري زیاتېږي، پر وړاندې یې دریدل په کار دي او د اقتصادي استعمار په وړاندې قوي صف جوړول په کار دي، که چېرې په ټولنه کې عدل او انصاف نه وي، د هغې د قیام لپاره هلې ځلې کول په کار دي، د شپې له خوا د خپل رب حضور ته په درېدلو له هغه څخه مرسته غوښتل په کار دي، د حلالې روزۍ د گټلو لپاره هلې ځلې کول او بالاخره خپله هره شېبه د دعوت الی

نقش حرکت های اسلامی

در بهبود اوضاع جهان اسلام

داکتر عبدالصبور فخری

افغانی طنین انداز شد، پس از جمال الدین شخصیت‌هایی مانند محمد عبده و رشید رضا نیز نقش خود را در اصلاحات و تجدید باز کردند. در شبه قاره هند حرکت اهل حدیث و در شبه جزیره عرب شیخ محمد بن عبدالوهاب فعالیت خویش را آغاز کردند. ولی پس از آنکه خلافت عثمانی در اثر توطیه‌های دشمنان اسلام و به اثر ضعف و کوتاهی‌هایی که در خود آن نیز وجود داشت، توسط مصطفی کمال اتاترک که خود یکی از عوامل استعمار بود، در سال ۱۹۲۴م سقوط داده شد و الغای خلافت به طور کامل اعلان گردید، پس از آن، آژیر خطر مهلک در تمام جهان اسلام طنین انداز شد. از هر گوشه‌ای آواز حرکت‌های خلافت خواهانه بلند گردید. در شبه قاره هند، در مصر، در شمال افریقا، در اندونیزی و غیره. حتی عده‌ای چشم امید به حکومت نوپای امیر امان الله شاه افغانستان دوخته بودند که تازه اعلان استقلال از استعمار انگلیس نموده بود. آن حرکت‌ها ره به جایی نبردند؛ اما یک فائده بر آن حرکت

از آن زمان که جهان اسلام بر لبه پرتگاه نابودی قرار گرفت و نشانه‌های سقوط خلافت عثمانی نمایان گشت و با گذشت هر سال استعمار غربی قسمتی از جهان اسلامی را به تصرف خویش درمی آورد و از بدنه قلمرو خلافت جدا می کرد، خود خلافت عثمانی هم در جنگ‌هایی که در شرق اروپا و در برابر روسیه داشت به شکست‌های فاحش مواجه شد و یارای ایستادگی در برابر آن‌ها را از دست داده بود؛ از سوی دیگر در جنگ جهان اول نیز در برابر ائتلاف بین‌المللی شکست بی‌مانند را متحمل گردید، مرکز خلافت به حالت مرد بیمار افتاده در بستر مرگ قرار گرفت که جدایی روح از بدنش را لحظه شماری می کرد، از آن زمان بود که جنبش‌های نهضت و بیداری در جهان اسلام عرض وجود کردند. در افریقا حرکت‌های ابن بادیس در الجرایر و سنوسی در سودان، دعوت خود را آغاز کردند، در افق خاور میانه (افغانستان، ایران، مصر، عراق، ایران، ترکیه) صدای رسا و بلند علامه سید جمال الدین

اسلامی زیادی را از خود متأثر ساختند. هردو حرکت به ویژه حرکت اخوان در میان نسل جوان دانش آموخته به شکل بسیار وسیع انتشار پیدا کرد، تا جایی که در برابر انتشار روز افزون فرهنگ و تمدن غربی و اندیشه کمونستی سنگ مانع قرار گرفتند و نگذاشتند که فرهنگ و اخلاق غربی و بی دینی در میان مسلمین انتشار یابند. در اثر مبارزات بی امان پیروان حرکت اسلامی دست آورد های بزرگ و قابل قدری بر آورده گردید که به گوشه ای از آن دست آورد ها می پردازیم:

(۱) به وجود آوردن روحیه اعتماد به نفس در برابر دشمنان اسلام:

از قرن ها به این سو بود که جهان اسلام در جهل، عقب ماندگی، فقر و تنگ دستی، اختلافات سیاسی و نژادی و مذهبی، استبداد قدرت مندان، پیروی کورکورانه از فرهنگ های وارداتی غربی، بی برنامه گی فرو رفته بود، احساس و روحیه اعتماد به نفس خود ارادیت را نیز از دست داده بود؛ ملل جهان اسلام به این رکود و جمود تسلیم شده بودند، آن وضعیت را برای خود قدر محتوم و سرنوشت تغییر ناپذیر تلقی کرده بودند. از آن زمان که حرکت اسلامی عرض وجود کرد یکی از مهم ترین اهداف خود این امر را قرار داد که در روح و روان ملل جهان اسلام بذر اعتماد به نفس و خود ارادیت را بکارد، در وجود آن ها این باور را به وجود آورد که همان طور که غربی ها انسان هستند ما هم انسانیم و به آن چه از علم و دانش و پیش رفت، ایشان دست یافته اند ما نیز دست می یابیم؛

ها و آوازاها مرتب گردید که همه انسان های با وجدان جهان اسلام را متوجه این خطر و مصیبت بزرگ نمود. پس از آن، در سال ۱۹۲۸ م جوانی تازه فارغ التحصیل شده ای در مصر به نام «حسن البنا» که از ایمان، تقوی، تربیت، بیداری، تیز هوشی، احساس و زیرکی خاصی برخوردار بود قدم به تأسیس حرکتی اسلامی با پایه های وسیع، همه جانبه، منظم و جهانی گذاشت. نام این حرکت را «الإخوان المسلمون» گذاشت. مهم ترین هدف این حرکت را تجدید اسلام در قلوب و اصلاح فراگیر در عرصه های زندگی فردی و جمعی، و اعاده و احیای حیثیت سیاسی و تمدنی اسلام و جهان اسلام تشکیل می داد. رهبر این حرکت دارای قلبی پرهیزکار و عقلی هوشیار بود. چنان جذابیت داشت که از قلب پرنور او نور معرفت به قلب اطرافیانش می تابید و باعث تحول و دگرگونی در آن ها می شد، از دیگر سو او در میان اطرافیان خود از احترام و محبوبیت خاصی نیز برخوردار بود. او عشق و محبت خداوند را در دل پیروان خود می کارید، و قرآن را به خوبی تفسیر می کرد، رابطه همراهان خود را با قرآن پیوند استوار می بخشید. چند سال بعد تر از تأسیس حرکت اخوان المسلمین حرکت دیگری در شبه قاره هند به رهبری و اهتمام جوان دانشمند دیگری به نام «سید ابوالاعلی مودودی» تأسیس گردید که در اهداف کلی با حرکت اخوان المسلمین همخوانی کامل داشت. این دو حرکت (اخوان المسلمین و جماعت اسلامی) به مرور زمان در تمام جهان اسلام گسترش یافتند و ملت های

حتی ممکن است چند گام از آن‌ها پیش‌تر گذاریم، سعی کردند که نسل جوان را با تاریخ پرشکوه و با عظمت اسلام آشنا گردانند که نیاکان ما سازنده آن بودند تا ایشان بیاموزند که چگونه به عظمت دست یابند و برای رسیدن به آن تلاش نمایند. آشنا شدن نسل جوان با تاریخ درخشان اسلام این انگیزه را در ایشان تقویت می‌کند آن‌ها هم می‌توانند فرزندان صالح از آن نیاکان نیکوکار باشند، به شرط آن که شروط نهضت و بیداری را در خویشتن خویش، بیافرینند. همین بیدار شدن روحیه اعتماد به نفس در وجود نسل جوان مسلمان، روح استعمار ستیزی را به شکل بسیار قوی و نیرومندی ایجاد و تقویت نمود. از آن رو در گوشه و کنار جهان اسلام، حرکت‌های آزادی بخش به رهبری عده‌ای از شخصیت‌های ملی و اسلامی پا به عرصه وجود گذاشت که بسیاری آن حرکت‌ها توانستند با فداکاری‌های زیادی دشمن استعمار گر را از کشور‌های خویش بیرون برانند. بدون هیچ تردیدی اکثر مطلق دست آورد‌های استقلال طلبانه و استعمار ستیزانه قرن بیستم، محصول فعالیت‌های حرکت اسلامی می‌باشد.

(۲) تجدید دین و تولید معرفت دینی هم آهنگ با پیش رفت تمدنی:

با یورش فرهنگ و علوم فلسفی غرب به جهان اسلام، وبا گسترش جهل در میان فرزندان امت اسلامی، و انتشار افکار عقب‌گرا مانند صوفیزم انحرافی، بی‌توجهی حکام خود کامه و تصمیم‌سازان به مدرسه‌ها و نهاد‌های علم و دانش و عدم پشتیبانی مراکز قدرت از دانشمندان

هدفمند و با احساس و وجدان، فهم و برداشت مسلمانان از دین نیز دچار انحراف سنگین شده بود، این انحراف و عقب ماندگی بر اکثر مطلق عرصه‌های زندگی استیلا یافته بود؛ انحراف در عقیده، در تفکر و اندیشه، در اخلاق و آداب، در نظام آموزش و پرورش، در نصاب آموزشی، در نظام‌های تربیتی، روش‌های حکومت داری، نظام‌های اجتماعی و خانوادگی، نظام‌های مالی و اقتصادی، توزیع ثروت و غیره، در نتیجه آن انحرافات بر روی فهم دین، گرد و غبار نشست، کار به جایی رسیده بود که هیچ‌کسی این انحرافات را تعجب بر انگیز و بیگانه از زندگی اسلامی تلقی نمی‌کرد. در نتیجه، مسلمین به دور از اسلام و غرق در بدعت‌ها و گمراهی‌ها زندگی می‌کردند، بی‌آن که بدانند. متأسفانه شماری از این انحرافات در میان عده زیادی از بیسوادان تا همین اکنون نیز وجود دارد. هنگامی که حرکت اسلامی به ظهور رسید به یکایک از انحرافات فوق‌الذکر اهتمام خاص مبذول داشت و در برابر آن مبارزه بی‌امان را آغاز کرد. به خاطر زدودن آن بیماری‌ها از منابع اول اسلام (قرآن کریم و سنت نبوی شریف) در روشنی و چارچوب فهم سلف صالح و دانشمندان دوره‌های اول اسلام، راه‌های حل مناسب پیشنهاد نمود و فهم و معرفت دینی را با آن معیار‌ها تجدید و تسهیل کرد. وقتی به کتابخانه علوم اسلامی قبل از ظهور حرکت‌های اسلامی نگاه کنیم و سپس آن را با کارکرد‌های علمی دانشمندان منسوب به حرکت اسلامی مقایسه نماییم به خوبی در میابیم که حرکت اسلامی در

دین کامل است و برای تمام عرصه‌های زندگی برنامه متکامل دارد، نبودند. آنگاه که علامه سید جمال الدین افغانی در جهان اسلام حرکت اصلاحی خود را آغاز نمود ترکیز بیشتر او بر اصلاحات سیاسی از قبیل حکومت داری خوب، رهایی از استعمار و استفاده از تجارب علمی کشور های پیشرفته استوار بود، وهنگامی که شیخ محمد عبده روی صحنه آمد بیشتر بر مسائل اصلاحات فرهنگی وقانونی وآموزشی اتکاء داشت، وپس از وی شیخ رشید رضا بر مسائل تجدیدی دین تأکید داشت. اما زمانی که حرکت اسلامی به رهبری شیخ حسن البنا عرض وجود کرد، دیدگاه خویش را پیرامون اسلام بیان داشت واسلام را به حیث دین کامل وهمه جانبه معرفی کرد. امام حسن البنا در رساله تعالیم خویش، در رکن فهم گفت: «اسلام نظامی فراگیر است، که تمام مظاهر زندگی را در بر می گیرد. بر این اساس، اسلام، دولت است ووطن؛ حکومت است وامت؛ اخلاق است وقدرت؛ مهر است وعدالت؛ روشنفکری است وقانون؛ علم است وقضاوت؛ ماده است وثروت؛ کسب است وبی نیازی؛ پیکار است ودعوت؛ سپاه است واندیشه؛ واعتقاد راستین است وعبادت درست.»

در واقع امر، همه نکات بیست گانه رکن فهم در این رساله، جنبه های مختلف فکر واندیشه فهم متکامل اسلام را تشکیل می دهند که در میان همه مسلمین مشترک می باشند. حرکت اسلامی اصلاحات خویش را در تطابق با این نکات واصول بیست گانه آغاز کرد وفعالیت

این مدت یک قرن از فعالیت خویش در جهان اسلام خالیگاه بزرگی از معرفت دینی مطابق روز را پر کرده است. کتاب هایی که در قرون گذشته در عرصه های کلام وعقیده یا فقه واصول فقه، در علوم تفسیر وحديث، یا در علوم زبان عربی (صرف ونحو وبلاغت ونقد ادبی) نگاشته شده بود برای اکثریت مطلق اهل دانش قابل فهم نبود، به همین لحاظ دائره دانش آموزی بسیار محدود بود ونسل جوان انگیزه ای برای خواندن وکسب علم، نداشتند، همین که علماء ودانشمندان حرکت های اسلامی کار را آغاز کردند جهت همگانی ساختن علم ودانش، علوم را تسهیل نمودند. امروزه کتب معرفت دینی، هم از حیث عمق وکیفیت وهم از نگاه کثرت چنان است که نسل جوان به خاطر فهم درست اسلام دچار سرگشتگی وحیرت نمی شود وبرای تمام سوالات فکری وعلمی خود در مورد اسلام ورد شبهات دشمنان اسلام منابع فراوانی به دست میآورد که هم باعث قناعت خودش می شود وهم دشمنان اسلام را مجاب می سازد. به طور کل حرکت اسلامی در روشنگری جوامع اسلامی در روشنی آموزه های اسلام، توانسته است که مصداق روشنی از آن حدیث نبوی شریف که گوای تجدید دین در جریان هر قرن است، می باشد.

(۳)تقدیم فهم همه جانبه ومتکامل فکری:

قبل از ظهور حرکت های اسلامی، بسیاری از جریان های موجود در جهان اسلام از دین خویش فهم کوتاه بینانه وناقص داشتند. هیچ کسی از آن ها، معتقد به این که اسلام یک

رابطه به اصلاح نظام های سیاسی آن بوده که قوانین حاکم باید برگرفته از قوانین اسلام باشد، سرزمین های اسلامی از زیر یوغ استعمار گران نجات یابد و سرنوشت سیاسی مسلمانان به دست خود شان قرار گیرد. حرکت اسلامی بر آن است که در میان تمام اطياف جامعه فضاي گفتگو و همكاري بر قرار باشد. قدرت سياسي از دست انسان های فاسد و غير مخلص بيرون گردد و به انسان های امانت دار سپرده شود، انسان های مستبد از اريکه قدرت به زير كشيده شوند و به جای آن ها رؤسای جمهور و اولیای امور بر اساس آرای ملت به قدرت برسند. نظام های سياسي پاسخگو به وجود آید. به جای نظام های شاهی یا استبدادی و کودتایی نظام های شورایی انتخابی واقعی به صحنه قدرت پا گذارند که ملت حق نصب و عزل حاکمان و دست اندر کاران امور خویش را دارا باشد.

حرکت اسلامی می خواهد که از طریق کار سياسي و راه های مسالمت آمیز قدرت را از دست حاکمان ضعیف و خائن که سال ها است به ناحق آن را غصب کرده و در جهت مطامع و شهوات خود از آن بهره گیری می کنند خارج کند و به دست افرادی قوی و امین بسپارد که در روی زمین قصد علو و فساد ندارند و ملت های مسلمان را به سوی خير دنيا و آخرت رهبری می کنند.

حرکت اسلامی در پی آن است که حکومتی مدنی با مرجعیت دینی تشکیل یابد؛ به این معنا که نظام سياسي متکی به شورایی ملزم باشد و امور بخش های مختلف توسط

های خویش را به طور فراگیر و همه جانبه به پیش برد. به خاطر این فهم همه جانبه که حرکت اسلامی از دین دارد مجالات اصلاح را متعدد ساخته است که هم در برگیرنده عرصه تربیت است و هم فعالیت سياسي، هم فعالیت اقتصادی می کند و هم برنامه اجتماعی دارد، هم امر به معروف می کند و هم امور فرهنگی و رسانه ای را به پیش می برد، هم در عرصه جهاد و مبارزه مسلحانه فعال است و هم به علم و پژوهش و ساختن و توجیه و رهبری عقل و خرد انسانی توجه مبذول می دارد. در کشور هایی که حرکت اسلامی وجود دارد در آنجا فعالیت های زیر به دور از رقابت و سرپرستی حکومت ها وجود دارد: مراکز آموزشی و تحصیلی استندرد، شفاخانه های بزرگ، انجمن های ادبی و فرهنگی، مراکز تحقیقاتی، مراکز خدماتی جهت کمک به مردم بی بضاعت و محتاج، مراکز وقف اسلامی، دارالایتم ها، مراکز تجمع و توجیه جوانان، حلقات مختلف آموزش قرآن کریم، برنامه های مختلف اقتصادی پیشتاز. به خاطر همین تربیت همه جانبه هر جایی که مسلمین با دشمنان اسلام در گیر هستند و یا دچار یک مشکل کلان می شوند حرکت اسلامی اولین مردمی می باشد که به داد مظلومان و متضرران می رسد و دست آنها را می گیرد.

(۴) مبارزه برای اصلاح نظام های سياسي:

حرکت اسلامی از بدو تأسیس خود، به اصلاح نظام های سياسي در کشور های اسلامی می اندیشد و آن را در صدر اولویت های اصلاحی خویش قرار داده است. تلاش حرکت اسلامی در

متخصصین همان بخش‌ها مدیریت شود، حکومت عدالت اجتماعی را تأمین و برپا دارد، از آزادی‌های عمومی پاسداری کند، به تعدد جریان‌های سیاسی قائل باشد، آزادی مملکت و حفظ نوامیس ملی را پاس دارد.

حرکت اسلامی در اصلاحات سیاسی خود تنوع قومی، نژادی و مذهبی را می‌پذیرد و خواهان آن است که همه اقوام و نژاد‌های ساکن کشور و مذاهب موجود، حق سکونت مساویانه در کشور دارند و بایستی از تمام حقوق شهروندی برابر، برخوردار باشند. حرکت اسلامی بر آن است که مهیا ساختن فرصت‌های زندگی و مساوات کامل در برابر قانون حق تمام شهروندان بوده و در این عرصه هیچ نوع تفاوتی نباید میان شهروندان وجود داشته باشد.

حرکت اسلامی از آغاز تأسیس، در کنار مظلومین ایستاده است و در برابر ظلم و تعدی - از هر جهتی که اعمال می‌شده - ایستادگی کرده است. حرکت اسلامی هیچگاه به خاطر رسیدن به اهداف خویش از راه‌های نامشروع، کودتا، کشتار مردم، و دیگر اعمال متشددانه استفاده نکرده است و آن را مجاز هم نمی‌داند.

این حرکت همواره بر گفتگوی آرام و مستدل تأکید داشته است و معتقد است که از میان برداشتن منکرات، مبارزه با خشونت‌ها، مظلالم اجتماعی و تحقق عدالت باید از طریق دعوت همراه با حکمت و موعظه حسنه صورت گیرد، و از سوی دیگر الزام می‌دارد که باید در موقف گیری‌ها، جهت گیری‌ها، اعتدال و میانه روی مراعات شود و از هرنوع افراط و تفریط و غلو

خود داری گردد.

حرکت اسلامی به خاطر رسیدن به اصلاحات سیاسی خویش هفت مرحله از اصلاحات را پیشنهاد می‌کند: ساختن فرد مسلمان، تشکیل خانواده مسلمان، اصلاح حکومت، تشکیل امت اسلامی، آزادی کشور‌های تحت استعمار و رساندن پیام دعوت اسلامی به تمام جهانیان و برخوردار گردانیدن تمام ممالک جهان از نور اسلام و مجبور ساختن تمام خود کامگان بر تبعیت از برنامه تمدنی اسلام تا فتنه و فساد از روی زمین بر چیده شده و جلو ناهنجاری‌ها گرفته شود.

(۵) تقویت اخوت اسلامی:

حرکت اسلامی معنی و مفهوم حقیقی اخوت اسلامی را مطابق آموزه‌های اسلام و اخوتی که در میان گروه صحابه کرام (رضی الله عنهم)، روح دوباره بخشید. حرکت اسلامی معتقد است که همه مسلمانان جهان با هم برادرند؛ در هر جایی که باشند، سیاه پوست یا سفید پوست، شرقی یا غربی، آسیایی یا آفریقایی و یا از جایی دیگر. این معنی را شاعر اسلام و نابغه شرق علامه اقبال لاهوری به زبان شعر و به نحو بسیار زیبا بیان داشته می‌گوید:

نه افغان و نه ترک و نه تتاریم

چمن زادیم و از یک شاخساریم

تمیز رنگ و بو بر ما حرام است

که ما پرورده‌ای یک نو بهاریم

حرکت اسلامی بر مرزهایی که از سوی استعمار غربی و شرقی برای جهان اسلام ترسیم شده و جهان اسلام را به دولت‌های کوچک تقسیم

وجود می کردند، روز به روز در حال پیشرفت و ترقی قرار داشتند و برای بشریت هم مایه رحمت و مهربانی بودند و از همین رو با گذشت زمان اسلام به افق‌های دور رسید و بشر در هرجایی به استقبال آن شتافت و عقیده اسلامی را به دوش کشید، و اما زمانی که مسلمانان از دین خود روی گردانند و عقاید دیگری را به جای عقاید اسلامی نشانند و راه‌های حل دیگری را به جای راه‌های حل اسلامی قرار دادند و الگوهای دیگری را به جای الگوی اسلامی تقلید کردند، به این نکبت و مصیبت بزرگ دچار گردیدند.

عرصه‌هایی از زندگی که حرکت اسلامی برای رفع مشکلات مسلمانان در آن، راه‌های حل اسلامی تقدیم داشته قرار ذیل است: هنر و فرهنگ، دانش‌های روز، اقتصاد و مال و توزیع ثروت، هندسه اجتماعی، تشکیل خانواده و تربیت فرزندان، مبارزه با مواد مخدر و کاشت و تجارت آن، قضیه تروریسم، قوانین و تطبیق آن، اخلاق و ارتباط میان زن و مرد در خانواده و محل کار، خدمات اجتماعی، جوانان، نقش آفرینی زنان و غیره.

(۷) تقدیم تفسیر حرکی و سیاسی و فکری از قرآن کریم و سنت نبوی مطابق به روح عصر: در تاریخ اسلام تفاسیری که در طی قرن‌های گذشته از قرآن کریم نگارش یافته، در آن بیشتر به مسائل علمی اکادمیک توجه شده است؛ به شرح عبارات مغلق و توضیح کلمات غریب اهتمام شده یا احکام فقهی از آن استنباط شده یا به جنبه‌های بلاغی و اسلوبی آن توجه صورت

کرده، و ملت‌های مسلمان را از هم جدا ساخته، اعتراف نمی‌کند و آن را یک توطیه علیه اسلام و مسلمانان می‌پندارد. حرکت اسلامی تمام مسلمانان جهان را با هم برادر و برابر دانسته و دفاع از حقوق آنها را مطابق آموزه‌های اسلام واجب شرعی بر بقیه مسلمین می‌داند، از همین رو هرجایی که مسلمین مظلوم باشند به کمک آن‌ها می‌شتابد و آن‌ها را از ظلم ظالمان و تجاوز تجاوزگران، می‌رهاند. بر اساس این فهم و برداشت، حرکت اسلامی قضیه فلسطین و قدس را قضیه اسلامی و تمدنی اعلان نمود و به خاطر دفاع از حقوق مردم مسلمان فلسطین در برابر دسایس استعمار غربی و غاصبین یهودی حاضر به قربانی و جهاد مستمر گردید.

حرکت اسلامی به خاطر تحقق آرمان اخوت اسلامی بر این امر پافشاری می‌کند که به جای انتساب به قومیت‌ها و نژاد‌های کوچک یا محل‌های جغرافیایی خورد باید خود را به همه جهان اسلام منتسب گردانیم و روحیه امتیت را تقویت کنیم. چنانچه در حدیث شریف آمده است: « مثل المؤمنین فی توادهم و تراحمهم و تعاطفهم کمثل الجسد إذا اشتکی منه عضو تداعی له سائر الأعضاء بالسهر والحمی ».

(۶) تقدیم راه‌های حل اسلامی برای تمامی مشکلات جوامع مسلمان:

حرکت اسلامی بر آن است که دین مبین اسلام برای تمامی مشکلاتی که در زندگی مردم طاری می‌گردد، راه‌های حل مناسب در نظر گرفته است و تا زمانی که مسلمانان به خاطر زدودن مشکلات شان راه‌های حل اسلامی جست

ساختند. یک مقایسه کوتاه میان کتب کلامی و فقهی که در قرون گذشته نگارش یافته اند و میان کتبی که در عصر حاضر و توسط علمای جنبش اسلامی نگارش یافته به خوبی ثابت می‌سازد که علمای حرکت اسلامی چقدر علم آموزی را آسان گردانیده اند. به گونه مثال: در علم عقاید مقایسه می‌کنیم میان «عقائد امام نسفی» و «العقیده الإسلامية وأسسها» اثر شیخ عبدالرحمن حسن حبنکه میدانی، و در فقه مقایسه می‌کنیم میان «الهدایه» امام مرغینانی و «فقه السنه» اثر شیخ سید سابق.

(۸) بررسی مشکلات جوامع اسلامی و تقدیم راه‌های حل مناسب:

جوامع اسلامی از قرن‌ها به این سو در سراشیب سقوط قرار گرفته بود؛ ولی هیچ‌کسی به این مهم اهتمام نداشت و این کوتاهی‌ها و تقصیرات را بررسی نمی‌کرد، هنگامی که علامه سید جمال الدین افغانی دعوت خویش را آغاز نمود به قسمتی از این انحرافات و بیماری‌ها اشاره کرد و به خاطر بیرون کردن جوامع اسلامی از آن، مردم مسلمان را در هر کشور و سرزمینی بر حذر می‌داشت و به سوی اصلاحات فرا می‌خواند؛ ولی در نبود یک جماعت منظم ملی خدا جو که افکار ایشان را از نظریه به فعل تبدیل می‌کرد، آن افکار بزرگ و اندیشه‌های ناب و نجات‌بخش، نقش بر آب گردید و اثری از آن باقی نماند؛ ولی هنگامی که جنبش اخوان المسلمین پا به عرصه وجود گذاشت، بیماری‌ها و انحرافات که گریبان گیر امت اسلامی شده بود را مورد بررسی قرار داد و برای بیرون رفت از

گرفته، یا به ابعاد لغوی، صرفی، نحوی و اعراب آن اهتمام صورت گرفته و با به مسائل کلامی و عقیدتی آمیخته با قواعد فلسفی و منطقی؛ ولی به بعد تمدنی و فرهنگی و حرکی آن کمتر اهتمام شده است. در تفاسیر گذشته کمتر به مسائل بر می‌خوردی که سعی به کشف روح قرآن و بازتاب پیام آن کرده باشد. دانشمندان حرکت اسلامی این نقیصه در تفاسیر قرآنی را درک نمودند؛ بناء دست به کار شده تفسیری به روز و مطابق عقلیت امروزی به خورد جوانان و تحصیلکرده‌ها دادند که مشهورترین آن تفاسیر عبارتند از: فی ظلال القرآن سید قطب شهید، تفهیم القرآن امام مودودی، الأساس فی التفسیر اثر مرحوم سعید حوی، التفسیر المنیر داکتر وهبه الزحیلی. خوش بختانه این تفاسیر به زبان‌های ملی ما نیز ترجمه شده اند و در دسترس نسل کتابخوان قرار دارند.

حرکت اسلامی در تبسیط شروح کتب حدیث نیز از دیگران قدم‌های بلندتری برداشته و از میان کتب حدیث احادیثی را انتخاب کرده مطابق پیشرفت‌های زمان شرح ساده و روان کردند و متون احادیث را به فهم نسل کتابخوان نزدیک ساختند که در فهم درست احادیث نبوی نیازی جدی به تدریس استاد نمی‌افتد و خواننده می‌تواند مراد حدیث را با مطالعه آن کتابها، درک نماید.

گذشته از تبسیط تفاسیر و شروح حدیث در عرصه عقاید و کلام و فقه و اصول فقه نیز ابنای حرکت اسلامی کتبی به نگارش آوردند که مطالب کلامی و فقهی را به فهم قریب

آن، راه‌های حل مناسب پیشنهاد کرد. شماری از راه‌های حلی که حرکت اخوان پیشنهاد کرد جامه عمل پوشید و برای عملی ساختن شمار دیگری نیاز است که نظام سیاسی از دست حکام مستبد و خود کامه و مزدور بیرون کرده شود و به دست اشخاص مخلص قرار گیرد. از بهترین کتاب‌هایی که مشکلات جهان اسلام را به بررسی گرفته از کتاب‌های ذیل می‌توان یاد کرد: *واقعنا المعاصر اثر محمد قطب*، *آینده در قلمرو اسلام اثر سید قطب*، *بین الأمس والیوم اثر امام حسن البنا*، و *ماذا خسر العالم بانحطاط المسلمین*، *اثر ابوالحسن ندوی*.

(۹) پیوند روحی نسل جدید به میراث تمدنی اسلام:

استعمار غربی به خاطر دوام استعمار فرهنگی خویش بر جهان اسلام همواره سعی کرده است که نسل جوان تحصیل کرده را در هاله ای از تاریکی نگهدارد. تاریکی ای که نسل جوان نتواند از تاریخ اسلام آگاهی داشته باشد، غربی‌ها هر کار درست و خیری را به دانشمندان خود نسبت می‌دهند و به خورد جوانان ما این معنا را می‌دهند که گویا اسلام هیچ تاریخ درخشانی نداشته و هیچ دست آورد تمدنی ای به جوامع بشری تقدیم نکرده است. آنها تمدن بشری را بر اساس تاریخ تمدن غربی دوره بندی کردند: دوره تمدن یونانی و رومی، دوره قرون وسطی (قرن‌های تاریک)، دوره رنسانس. دوره ای را که غربی‌ها به نام دوره قرن‌های تاریک یاد می‌کنند در آن قرن‌ها، جهان اسلام در اوج پیشرفت خویش به سر می‌برد. به سبب آن

که نسل‌های تحصیلکرده ما نسبت به تاریخ گذشته‌شان بی‌خبر اند و این بی‌خبری سبب گردیده که به دنبال فرهنگ‌های وارداتی از غرب باشند و الگوی غربی را در زندگی خویش تطبیق کنند، حرکت اسلامی بر آن شد که تاریخ تمدن اسلامی و شگوفایی‌های آن را به زبان ساده به نسل‌های پسین معرفی کند. این امر سبب شد تا در این زمینه کتاب‌های گرانسنگ و مهمی نگاشته شود که تا بدین وسیله نسل جوان ما از نظر روحی و روانی با میراث فرهنگی و تمدنی بزرگ اسلام در دوره‌های طلایی آن پیوند پیدا کند. تاریخ اسلام تاریخی است که باید بدان افتخار نمود نه آن که از نسبت به آن شرم داشت. نسل جوان ما به سبب بی‌خبری‌شان از تاریخ درخشان اسلام نسبت به آن دوره، احساس شرم می‌کند و سعی می‌نماید تا رابطه خود را نسبت به آن تاریخ قطع نشان دهد.

(۱۰) توجه به قضایای کلان و سرنوشت ساز امت:

دشمنان اسلام، به مسلمانان هر منطقه ای این موضوع را تلقین می‌کنند: شما ملت مستقلی هستید با ملل مسلمان دیگر ارتباطی ندارید، بناء شما بخود بیندیشید و در قصه دیگران نباشید. این روحیه در میان ملل اسلامی چنان ریشه دوانده است که انگار از قرن‌های دور به این سو، این ملتها با هم رابطه ای نداشته و ندارند؛ بناء هیچ لازم نیست که به شادی مسلمانان دیگر خوش شوند و به غم‌شان غمگین گردند. به همین خاطر می‌بینیم زمانی که یک ملت مسلمان در گوشه ای از جهان

فرهنگی دشمنان اسلام، مقاومت کند و در جبهه های متعددی آن را شکست دهد و اطمینان خاطر و یقین به حقانیت اسلام و رسالت و تمدن آن را به بسیاری از مسلمانان، باز گرداند.

مدت زمان زیادی اندیشه و نگرش غربی حاکمیت همه جانبه را در اختیار داشت و در همه عرصه ها و پهنه‌های زندگی، حرف اول را می زد. قشر غرب زده به تنهایی زمام امور تربیتی و فرهنگی و رسانه ای را در اختیار داشت و به تنهایی اقدام به توجیه و تأثیر گذاری بر مردم می نمود. اما اسلام گرایان با قوت با ایشان مقابله نمی کردند یا به عبارت دیگر در موقعیت دفاعی قرار داشتند و با نوعی ضعف و خود کم بینی با آنان گفت و گو می کردند.

اما امروزه اندیشه اسلامی آن شرایط را پشت سر گذاشته و از موقعیت دفاعی به حالت تهاجمی و مقابله گام نهاده است. از خود باختگی در برابر تمدن غرب به مرحله افشای ناکامی ها و ضعف ها و در ماندگی های آن، وارد شده است. اینک کسانی که دیگران را به تقلید و تبعیت از خیر و شر و تلخ و شیرین و محبوب و مکروه و مطلوب و نا مطلوب غرب فرا می خواندند، به دفاع از خود نیاز پیدا کرده اند، حتی در پی اعلام برائت از ادعا های قبلی خویش بر آمده و تعدادی از ایشان به جبهه مخالف پیوسته و در صف داعیان اسلام قرار گرفته اند.

در گذشته هویت اسلامی از طرف گرایش های مختلف زیر سوال بود و در معرض مناقشه جدی قرار داشت، اما امروز به حقیقتی ملموس در آمده است. امروز متبیینان هویت اسلامی به هویت

مورد تجاوز قرار می گیرد ملت های مسلمان دیگر نسبت به آن ها هیچ عکس العمل نشان نمی دهند. هنگامی که در قلب جهان اسلام و در شهر قبله اول مسلمانان (شهر بیت المقدس) نظام صهیونیستی تأسیس می گردد، ملل مسلمان دیگر نسبت به آن بی پروایی نشان می دهند و بدان اهتمام نمی ورزند. زمانی که مسلمانان میانمار توسط پیروان حاکم و ظالم بودایزم شکنجه و کوچانده می شوند، کشور های اسلامی در باره آنها موقف جوانمردانه و غیرتمندانه نمی گیرند، هنگامی که مردم سوریه توسط یک نظام ظالم نابود می گردند و عراق تباه می شود، ملل مسلمان دیگر نسبت به آنها توجه نمی کنند. زمانی که افغانستان در آتش می سوزد، کشور های دیگر اسلامی به جای آن که آتش را خاموش کنند سعی می کنند که آن را شعله ور تر سازند، و این ملت را به تباهی بیشتر سوق دهند.

حرکت اسلامی در بسیاری از کشور های اسلامی در عرصه سیاست و انتخابات نقش بازی می کند و در باره قضایای مهم و سرنوشت ملت های خویش بی پروا نیست و همواره در انتخابات های مختلف سهم می گیرد. البته نقش آن در کشور هایی همچون: ترکیه، مصر، سودان، اردن، الجزایر، موریتانیا، تونس، فلسطین، افغانستان، پاکستان، اندونیزی، مالیزی از هر جایی دیگر مهم تر و بارز تر می باشد.

(۱۱) باز سازی هویت اسلامی و نقد علمی

سکولاریسم:

حرکت اسلامی توانسته است که در برابر تهاجم

منحرف و اره‌انید. حرکت اسلامی مهم‌ترین دل‌مشغولی خود را پرورش نسلی مسلمان می‌دانست که بهترین فهم و معرفت را از اسلام فراگیر و متوازن پیدا نماید، به بهترین صورت به آن ایمان بیاورد، ایمانش را در عمل تجسم بخشد و برای آن مدافعی غیرتمند و مبلغی توانمند باشد و جان و مال خود را فدای آن بنماید. حرکت اسلامی به خاطر تربیت سالم این نسل پاک باخته، راهکارها و وسائلی را برای رسیدن به این اهداف مشخص کرده است مانند: اسره و کتیه و مخیم و غیره.

(۱۴) احیای فریضه جهاد فی سبیل الله:

حرکت اسلامی همه تلاش خویش را برای احیای فریضه بزرگ جهاد به کار گرفته و به جهاد علیه نفس و علیه شیطان که بخشی اصیل از روش تربیتی آن است، اکتفا ننموده بلکه آن را گسترش بخشیده است تا شامل مبارزه و جهاد با شیاطین شیطان صفت و استعمارگر خارجی و ابلیسیان اجیر و مزرود داخلی ایشان شود. حرکت اسلامی جهاد خود را از همان آغاز در دو محور متمرکز ساخته بود: یکی واقعیت بخشیدن به اندیشه اسلامی در صحنه زندگی، دوم آزادسازی سرزمین‌های تحت استعمار و ظلم. در محور اول حرکت اسلامی یک مبارزه بی‌امان را علیه تمام منکرات و انحرافات موجود در جوامع اسلامی شروع کرد و در این راستا آماده هر نوع قربانی و سختی گردید و در محور دوم در برابر استعمار خارجی و استبداد داخلی مبارزه خویش را آغاز نمود. حرکت اسلامی در مبارزه مسلحانه و غیر مسلحانه اش علیه استعمار

اسلامی خود افتخار می‌کنند. حرکت اسلامی توانسته است که اندیشمندان و نویسندگانی را در صف خود وارد کند که سالیان مدیدی در صف مخالفین اسلام بودند.

(۱۲) تقویت عواطف و غیرت دینی:

حرکت اسلامی توانست که در عرصه شعور و غیرت دینی، عاطفه و احساسات بسیاری از مردم مسلمان را در ممالک شرق و غرب اسلامی نسبت به امور اسلام و مسلمانان به جنب و جوش در آورد و آتش غیرت و احساس مسؤولیت را در سینه مسلمانان برای حمایت از دیگر مسلمانان و پشتیبانی از مسائل، مانند: آزادسازی سرزمین‌های اسلامی از دست غیر مسلمانان در شرق و غرب شعله ور نماید.

حرکت اسلامی این انگیزه و روحیه را در میان پیروان خود تقویت نمود که هرگاه دشمن شخصی مسلمان را در شرق به اسارت بگیرد، بر مردم مسلمان در غرب لازم است که به کمک آن اسیر مسلمان همت گمارند و برای نجات وی همه تلاش‌های خود را بکار گیرند. یکی از ثمرات این منش این بود که مسلمانان از قضیه فلسطین در شرق و غرب دنیای اسلام دفاع می‌کنند و تشکیل دولت یهود در آن سرزمین را عملی وحشیانه و غاصبانه می‌دانند و خواهان محو دولت یهودی هستند.

(۱۳) تربیت نسلی پاکباز و مجاهد:

یکی از بزرگ‌ترین پیروزی‌های حرکت اسلامی آن است که در میدان عمل و واقعیت جمع بزرگی از مردم را بر اساس اهداف والای اسلام تربیت نمود و آنها را از دنباله روی اندیشه‌های

مقدس به سرزمین جهاد آمدند و بهترین فرزندان شان را در این سرزمین قربانی ساختند. البته مهمترین شخصیت‌های اسلام‌گرای غیر افغانی که در جهاد افغانستان جان خود را از دست دادند می‌توان از دکتور عبدالله عزام و شیخ تمیم عدنانی یادآورد شد.

(۱۵) تأسیس بانکداری و اقتصاد اسلامی:

یکی از دست‌آورد ها و ثمرات حرکت اسلامی تقویت احساس مردمی برای مقابله با ربا خواری است. ابنای حرکت اسلامی دهها شاید هم صدها کتاب در مورد مزایای اقتصاد اسلامی و آزاد شدن از مشکلات و پیامد های اقتصاد سرمایه داری و سوسیالستی نوشته اند. کنفرانسها و گردهمایی های فراوانی تشکیل گردیده اند که همه بر ضرر های ربا و اثرات منفی آن بر اقتصاد جوامع اسلامی تأکید داشته اند. این امر سبب گردید که مراجع فتوای مباح کردن اقتصاد ربوی در انزوا و اخفاء قرار گیرند و در نتیجه بسیاری خواستار وجود بانکداری اسلامی خالی از ربا شدند. آرزوها به واقعیت پیوست، دهها بانک اسلامی تأسیس گردید و روز به روز گسترش پیدا می کنند، حتی تعدادی از بانک های بین المللی برای خود شاخه ای از بانکداری اسلامی تأسیس نمودند، همچنان شرکت ها و مؤسسات زیادی بر پایه معاملات منطبق با شریعت اسلامی تأسیس شدند که شرکت بیمه اسلامی یکی از آنها می باشد. این اقدامات سبب احیای فقه معاملات اسلامی شد و سبب صدور تحقیقات اقتصادی و محاسباتی واداری بسیاری در پرتو شریعت اسلامی گردید. همچنان مراکزی برای

خارجی و جنایات عمال آنها در سراسر جهان اسلام مبارزه دوامدار خویش را به پیش برده است، و در این راستا قربانی های قابل قدری را نیز متحمل شده است. مهم ترین کارزار جهاد و مقاومت حرکت اسلامی همانا مقابله در برابر استعمار غربی و یهودی در سرزمین فلسطین می باشد. همین که حرکت اسلامی از خطر تسلیمی سرزمین مقدس بیت المقدس و فلسطین به یهود اطلاع یافت و از هجرت یهود به آن سرزمین آگاه شد در برابر آن مقابله و مبارزه را آغاز نمود و هنگام اعلان دولت متجاوز اسرائیل در سرزمین فلسطین دسته های جهادی مربوط به حرکت جهانی اخوان المسلمین از کشور های نزدیک به فلسطین به آنجا سرازیر شدند و در برابر ارتش یهود مردانه رزمیدند و در این راستا شهدای زیادی تقدیم داشتند. در واقع بنیانگذار حرکت اخوان المسلمین امام حسن البنا خود نیز قربانی همان جهاد شد که دشمنان اسلام دست به دست هم داده او را ترور کردند. همچنان حرکت اسلامی اخوان برای اخراج قوای انگلیس از سرزمین اسماعیلیه جهاد بی امان نمودند تا آنکه آنها را به بیرون شدن از سرزمین مصر وادار نمودند. همین طور حرکت اخوان المسلمین در سرزمین های دیگر اسلامی نیز جهاد و مبارزه کردند که از جمله جهاد افغانستان علیه اتحاد شوروی یکی از بارز ترین میادین جهاد است که در واقع امر بنیان گذار آن جریان اسلامگرایی ای بود که به خاطر آزاد سازی این سرزمین تلاش صورت گرفت و ابنای حرکت اسلامی از اکناف جهان اسلام نیز جهت مشارکت در این جهاد

مستمندان و بیوه زنان و افراد ناتوان، برنامه‌های بسیاری را ترتیب داده و می‌دهند.

همچنان هیئت‌هایی را برای ایجاد آشتی میان اشخاص و گروه‌هایی که با هم اختلاف دارند، تشکیل دادند تا از گسترش اختلاف در میان مردم و شعله‌ور شدن آتش آن که ممکن است تر و خشک را با هم بسوزاند، جلوگیری نماید.

خلاصه:

کوتاه سخن آن که حرکت اسلامی معاصر (اخوان المسلمین و جماعت اسلامی) در کشور های مختلف اسلامی برای رهایی جهان اسلام از جنگ درخیم و مصیبت استعمار غربی و کمونستی شرقی، بردگی فرهنگی و فکری، عقب ماندگی اقتصادی، اختلافات سیاسی، جهل و بی سواد، بیکاری، انحلال اخلاقی، فروپاشی خانوادگی، خودکم بینی و دنباله روی، استبداد و خودکامگی، ودهها مصیبت دیگر، مبارزه دوامدار خویش را اعلان داشت و برای رسیدن به اهداف خویش متقبل هر نوع قربانی و مبارزه گردید و برای امت اسلامی مایه امید گردید و حس خود ارادیت و خود باوری را به ایشان باز گردانید.

مأخذها:

(۱) پیام بیداری (مجموعه رسائل امام حسن البنا).

(۲) اخوان المسلمین هفتاد سال دعوت، تربیت و اصلاح. امام یوسف قرضاوی.

(۳) آینده حرکت اسلامی و اولویتهای آن. امام یوسف قرضاوی.

(۴) برنامه اصلاح جمعیت اصلاح افغانستان.

(۵) فی آفاق العالم، سعید حوی.

تقویت تحقیقات در اقتصاد اسلامی تأسیس شدند و در برخی از دانشگاه‌ها بخش‌های علمی گسترده‌ای برای تدریس اقتصاد اسلامی در نظر گرفته شد و اشخاصی دانشمند در عرصه اقتصاد اسلامی تخصص یافتند و به مقام استادی در دانشگاه‌ها رسیدند. هم اکنون تحقیق در مورد اقتصاد اسلامی به یک تخصص عمیق و اکادمیک در خارج و داخل جهان اسلام تبدیل گردیده و کتب فراوانی در این راستا نگارش یافته است.

(۱۶) خدمات اجتماعی گسترده:

حرکت اسلامی نقش بسیار گسترده‌ای را در میدان خدمات اجتماعی بر عهده داشته است. به خاطر تحقق این هدف امام حسن البنا در زمان حیات خویش در درون جنبش اخوان المسلمین بخشی را به نام بخش نکو کاری و خدمات اجتماعی تأسیس نمود. ایشان می‌خواستند که اخوان مسؤولیت خویش را در برابر مستمندان و ایام و بیماران و بیوه زنان و دیگر اقشار آسیب پذیر و زحمت کش جامعه که علی رغم مشقات زیاد از حاصل زحمات خویش محرومند و برای به دست آوردن مخارج زندگی خود و خانواده با مشکلات زیادی مواجه بودند، عمل کنند و همه توانایی‌ها و امکانات خود را به کار گیرند.

حرکت اخوان المسلمین اقدام به تشکیل درمانگاه‌ها و کلینیک‌های پزشکی برای مداوای بیماران مستمند و ساختن خانه‌هایی برای حمایت از کودکان بی سرپرست نموده هم چنین برای جمع‌آوری زکات ثروتمندان و توزیع آن در میان

فرهنگي يرغل

او د يوه فرهنگي پاڅون اړتيا

محمد وقايت الله وقار

ارزښتونو کې پردې شوي دي او د تاريخ په منځ کې د ورکو ملتونو تر څنگ ځای په ځای شوي دي.

د هغه وخت له فرعونو نيولې تر ننه او آن تر قيامته د ټولو زورورو نظامونو او امپراتوريو همدا کار دی؛ دوی ټول په دې هڅه کې دي، چې مظلوم ملتونه له خپل فرهنگ او فرهنگي ارزښتونو غافل کړي چې له همدې لارې په ډېرې آسانۍ سره وکولای شي، د هغوی وياړونه او کارنامې له هغوی هېرې کړي او په دې روحيه يې رالوی کړي، چې له استعمار چيانو سره خپل هر ډول توپير له منځه يوسي او په بشپړه توګه د نيواکګرو په څېر رسم و رواج، ناسته ولاړه او ارزښتونه ولري، چې په پايله کې استعمارچيان په خپل استعمار قايم پاتې شي او خپلو موخو ته په آسانۍ ورسېږي.

او په مظلومو ولسونو کې د پاڅون او قيام احساس ختم شي.

يو ملت هله ژوندی باله شي چې فرهنگ او فرهنگي ارزښتونه يې ژوندي وي، کله چې د يوه ملت اصلي فرهنگي ارزښتونه مړه شي، ملت هم خپله ساه ورکوي او د مړه ملت نوم ګټي.

د انساني تاريخ په اوږده مزل کې چې هر قوم د فرعوني مسير پر ګام ګام اېښی او د نورو د اېلولو او تابع کولو لپاره يې مټې رانغښتي؛ نو په نورو يرغلونو سربېره فرهنگي يرغل ته يې هم لاس اچولی دی او مظلوم ولسونه يې د خپل فرهنگي نېواک ښکار کړي دي.

په همدې اوږده تاريخ کې وينو، چې کومو ملتونو چې لکه د نورو سنگرونو په څېر خپل کلتوري سنگر هم په پوره مېړانه ساتلی؛ نو ژوند يې ګټلی دی او د ژونديو ملتونو په کتار کې درېدلي دي؛ خو ددې برعکس کومو ملتونو چې د ښمن کلتوري يرغل ته لبيک ويلی؛ د وخت په تېرېدو سره هغوی ټول په ټوله او يا هم په ډېرو چارو، خويونو او

اصيلو احكامو پسې توکې کېږي او خلک ورپورې خاندې! نن په دې اسلامي ټولنه کې ډېرې داسې غونډې، سيمينارونه او کنفرانسونه دايرېږي، چې د هغې اجنډاوې په پوره توگه د سپېڅلي اسلامي شريعت سره په ټکر کې دي، د افغاني فرهنگ ددغه اصيل ارزښت (دين) دومره قوي مخالفت او د دين د اصلي بني د بدلون هڅې په دغه لوی فرهنگ يرغل دی، چې د پرديو په مستقيم او يا غير مستقيم لاسوهنه ترسره کېږي.

علمي کدرونه او په ځانگړي ډول ځوانان چې تازه له پرديو ژبو سره اشنا شوي دي، چې په خپله ژبه او ارزښتونو شرمېږي، دا نو په خپل فرهنگ کمزوری باور او په پردي فرهنگ وېسا نه ده؟ او آیا د ساړه فرهنگي يرغل اغېز يې ونه گڼو؟! د هېواد ځوانان او پېغلې چې نن لگيا دي او د پرديو په څېر خپلې جامې او څېرې جوړوي؛ آیا دوی د فرهنگي يرغل ښکار نه دي؟ دا نن چې په دې باعفته او باحياء ټولنه کې چې تاريخ يې د ملالۍ په څېر د مجاهدو پېغلو په يادونو ډک دی، رسنۍ او په ځانگړي ډول پردي پالې راډيو گانې او تلوېزونونه د بې حيايۍ، بې عفتۍ او پردي فرهنگ کوم زهر پاشي، فرهنگي يرغل ونه گڼو؟! مونږ ته د پښتو مضمون يو دروند استاذ ويلي وو: پخوا په هاخوا نړۍ کې ځينې خلک د افغانانو له عالي فرهنگه دومره متأثره شوي وو، چې د افغانانو په څېر بې خپلې جامې او څېرې جوړې کړې وې او په پوره وياړ

تاريخ په خپله ژبه ټولو لوستونکو ته همدا پيغام په خپل زړه ليکلی: ډېر ملتونه نظامي يرغل پرځولي؛ خو له څه وخت وروسته بېرته په پښو درېدلي او دښمن يې له پښو غورځولی؛ خو کوم ملتونه چې د کلتوري نيواک ښکار شوي، نوم، شان و شوکت او حيثيت يې له خاورو سره خاورې شوی دی او د تل لپاره بيا په پښو نه دي درېدلي.

فرهنگي ارزښتونه همدومره مهم دي چې د يوه ملت ژوند او مرگ ورپورې تړلی دی؛ هوبسيار نيواکگر له همدې کبله يوازې په نظامي يرغل بسنه نه کوي، بلکې فرهنگي يرغل ته هم کار وايي. او ډېر نيواکگر په دې نړۍ کې داسې هم شته، چې د نورو يرغلونو په ځای يوازې فرهنگي يرغل ته مخه کوي او يوازې همدې ته کار وايي، دا ځکه چې ددې يرغل مصارف کم؛ مگر گټه ډېره ده.

زمونږ گران هېواد چې نن د هراړخيز نيواک ښکار دی، لکه د نورو يرغلونو په څېر فرهنگي يرغل هم پکې ښه په زور روان دی، دا نن چې په افغاني ټولنه کې د دين، پگړۍ، ږيرې، افغاني جامې او د نورو ارزښتونو سپکاوی کېږي، د همدې فرهنگي يرغل نتيجه ده، چې په بېلابېلو بڼو يې دلته کار کړی دی. دين چې د انسان د اصيل فطرت غوښتنه ده او د هر فرهنگ اصلي توکۍ دی، نن دلته د گوزارونو او گواښونو محور گرځېدلی دی، دلته په پوره سپين سترگۍ د اسلامي عقايدو او ديني شعايرو سپکاوی کېږي، دلته په اسلامي

کوو؟ ولې ددې ستر ملت په منځ کې دومره څوک نه پيدا کېږي، چې د پرديو فرهنگي يرغل ته متوجه شي او د هغې د مخنيوي لارې چارې له ملت سره شريکې کړي او د هېواد هغه بچيانو ته چې د پردي کلتور ښکار شوي او يا هم ورته لمنه وهي، په زغرده ووايي، چې ستاسې لاره خطا ده، دا دريځ مو د ځان او ملت په گټه نه دی او بايد چې د پردي فرهنگ په ځای د خپل اصلي فرهنگ استازي شئ! يو همداسې کلتوري پاڅون ته اړتيا ده، چې بايد دلته د هر ډول يرغل په څېر د پرديو د فرهنگي يرغل مخه ونيسي او د سوچه اسلامي افغاني فرهنگ ودې او پرمختگ ته کار ووايي، دا زموږ د ټولو دنده ده، مونږ ټول دا مسؤليت لرو، زموږ فرهنگ ډېر ستر دی، ډېر مثبت اړخونه لري او ډېرې ښېگڼې پکې دي، خپل فرهنگ بايد خپل وگڼو او پردي فرهنگ ته بايد د پردي په سترگه وگورو، هسې نه چې ويده شو، مړه شو او ورک شو.

بې هلته افغاني فرهنگ پاله؛ خو اوس مونږ له نورو فرهنگونو دومره اغېزمن شوي يو، چې اصيله افغاني جامه د شاته تگ يوه نښه گڼل کېږي. د نن تش په نوم تمدن چې سر او کار يې له مادياتو سره دی او انسانيت څه چې ټول حيوانيت يې په معنوي کمزوريو شرمېږي، په خواشينۍ سره چې په ډېره سپين سترگي په نړۍ خپل فرهنگ حاکموي؛ خو بشر دومره بې احساسه شوی، چې دومره هم څوک ورته نه شي ويلی، چې ستاسې فرهنگ خو بشر له شرافت څخه د رذالت او ذلت وروستي پور ته رسوي او مونږ يې درسره نه شو منلی! په نړۍ کې د گوتو په شمېر کسان پيدا نه شول، چې دوی ته ووايي، چې ستاسې فرهنگ هم تاسې ته بس دی او مونږ په خپل عالي فرهنگ وياړ کوو، ځکه زموږ فرهنگ د مينې، رحمت او خواخوږۍ ښکارندوی دی، مگر ستاسې فرهنگ خو اوس ټوله نړۍ ويني، چې د انسانيت او نړۍ څومره خیر خواه دی؟!

فرهنگ د يوې ټولنې مادي او معنوي ارزښتونو ته وايي، مونږ چې د مادي او معنوي دواړو ارزښتونو خاوندان يو او نن بې رانه پردي فرهنگونه دارې، ولې ددې ستر فرهنگ په اړه غفلت کوو، ولې په هغو ارزښتونو چې سپېڅلي اسلامي شريعت او افغاني ملت دواړو کې ارزښتونه دي، د شرم احساس کوو، ولې دغو ارزښتونو ته شته گواښونه نه احساسوو او ددې گواښونو په وړاندې مبارزه ولې نه

موانع راه دعوت

مؤمن حکیمی

[الأنفال: ۴۶]

«و از الله و پیامبرش فرمان برید، و با یکدیگر نزاع و اختلاف مکنید، که سست و بد دل می شوید، و قدرت و شوکتان از میان می رود، و شکیبایی ورزید، زیرا الله با شکیبایان است»

معنای سخن اینست که؛ در اطاعت از الله و رسولش استقامت، وحدت و پیروزی نهفته است و اطاعت شیطان تفرقه، کشمکش و ناکامی را به دنبال دارد.

جماعت عبارت از تجمع افراد و وحدت و الفت قلبهای شان است. و امام شهید اخوت را به حیث یکی از ارکان بیعت قرار داده است و می فرماید: «کمترین درجه اخوت، سلامت صدر در برابر برادر می باشد و بلند ترین مرتبه آن ایثار و قربانی است»

پس هر برادر باید حافظ و نگهبان وحدت صف بوده و از هر سخن و عملکردی که

واضح است که هر پروژه، اعم از حرکت های اجتماعی، اقتصادی، دعوتی و ... زمانی به سر منزل مقصود می رسد که با در نظر داشت اصول و قواعد اساسی خویش حرکت نماید و در عین حال موانعی را از سر راه خود دور نماید که باعث کند شدن و حتی توقف کامل حرکت آن می گردد. درین بحث مختصر می کوشیم تا آن مسایلی را نشاندهی کنیم که موانع خیلی جدی را در برابر دعوت قرار می دهد:

موانعی که ممکن است در مسیر دعوت در برابر ما قرار گیرد قرار ذیل است:

۱- بر انگیختن اختلافات داخلی و تفرقه افگنی:

الله عزوجل مسلمانان را مورد خطاب قرار داده و چنین امر می کند:

«وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ»

باعث اختلاف و تفرقه می‌گردد خودداری کند. همچنان از غیبت، سخن چینی، بدگمانی، قیل و قال و سایر اعمالی که درین مجال منع شده است، اجتناب نمایند.

بر مسئولین لازم است تا شب و روز در حفاظت وحدت صف تلاش نموده و اسباب اختلاف و تفرقه را در همان ابتدای ظهورش با قاطعیت معالجه نماید.

۲- ساختن مساجد ضرار:

مقصد ما از ساختن این مساجد، آن گروهک های کوچکی است که در داخل صف تشکیل گردیده و گرد آرای بخصوصی جمع شده و آراء و نظریات دیگران را تحت فشار می گیرند و یا اینکه آراء و نظریات قیادت و مسئولین دعوت را نمی پسندند، پس جبهه معارضه را تشکیل میدهد تا نظریه خود را قوت بخشیده خطاهای قیادت و قاعده را یادداشت کرده و از آن بحیث وسیله فشار بر مخالفین استفاده نماید.

یقیناً بدترین عمل و خطرناک‌ترین آن بر وحدت صف و استقرار نظم، تشکیل این گروهک ها و دامهای داخل تنظیم می‌باشد. زیرا بعد از تشکیل این خانه های نفاق، افرادی که از یک رأی بخصوصی پشتیبانی می کنند، جمع می شوند، بعد از آن این «مسجد ضرار» قبله کسانی قرار می گیرد که در قلبهای شان مرض نفاق جای گرفته است. آنها همیشه مراقب خطاهای قیادت بوده و آنرا در لست طولی جمع و تا آخرین حد بزرگنمایی می نمایند تا ناهل بودن آنها را ثابت سازند.

و خود را برتر و بهتر از آنها نشان دهند. باید دانست که یکی از وجیه های اساسی منسوبین دعوت اینست که از همنوایی با این گونه فتنه ها و نشستن در مجالسی که سبب متزلزل شدن اعتماد باهمی گردیده و قیادت را مورد جرح و طعن قرار میدهد. جداً اجتناب کند.

همه فرزندان حرکت اسلامی باید بدانند که وحدت و جماعت مکدر، بهتر از صفای تفرقه و اختلاف است.

استاد مصطفی مشهور می فرماید:

«از صورتهای انحرافی که در داخل بروز می کند، میتوان اینها را بر شمرد، ایجاد گروهک ها و کتله های در داخل جماعت حول اشخاص و آرای بخصوص، ایجاد تجمعی مشابه به تنظیم در داخل حرکت، تلاش برای دستیابی به وسیله های فشار بر قیادت و مجبور کردن آن به اخذ نظر مشخص، و در غیر آن تهدید به انشعاب و جدا شدن از صف، خود را بلند شمردن از نظم جماعت و التزام داشتن به دستورهای قیادت، گویا اینکه ما فوق قیادت قرار دارند»

همه این صورت ها و اشکال مشابه آن انحراف از مفهوم جماعت و مفهوم التزام بوده و نظام و لوايح تنظیمی برای وقایه و حفاظت صف ازین گونه انحرافات ترتیب می گردد.

۳- پافشاری به نظریه شخصی:

عامل دیگری که مانع بزرگی را در برابر مسیر دعوت قرار میدهد، اینست که افراد حرکت هر کدام روی نظریه شخصی خویش پافشاری

بلکه می‌خواهم درینجا برادرانم را به یک سودای سودمند آشنا سازم. پیامبر علیه السلام می‌فرماید:

«مَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ وَهُوَ مُبْطِلٌ، بُنِيَ لَهُ بَيْتٌ فِي رَبَضِ الْجَنَّةِ، وَمَنْ تَرَكَهُ وَهُوَ مُحِقٌّ، بُنِيَ لَهُ فِي وَسْطِهَا، (جامع الأصول)

کسیکه مراء (جدل) را ترک کند در حالیکه بر باطل باشد برایش خانه‌ای در کناره جنت ساخته می‌شود و کسیکه مراء را ترک کند در حالیکه بر حق می‌باشد برایش در وسط و اعلای جنت خانه‌ای ساخته می‌شود.

اگر می‌گویند نه... پس باید جدل و اسباب آنرا بروی شیطان بکوبد و کفالتی را که پیامبر -صلی الله علیه وسلم- تقدیم کرده است غنیمت بشمارد.

مراء و جدل روح خبیث و شریری است که محبت را بزودترین فرصت نابود کرده و اجتماع را ویران می‌سازد.

جماعت از اصل دین و تفرقه از صمیم شرک است، رسول الله -صلی الله علیه وسلم- می‌فرماید:

دَرُوا الْمِرَاءَ، فَإِنَّ أَوَّلَ مَا نَهَانِي عَنْهُ رَبِّي بَعْدَ عِبَادَةِ الْأَوْثَانِ الْمِرَاءَ (المعجم الكبير للطبراني)
مراء و جدل را ترک نمایید زیرا اولین چیزی که من بعد از پرستش بتان منع شده‌ام مراء و جدل می‌باشد.

هیچ عملی سخت‌تر ازین نیست که انسان حق به جانب باشد ولی باز هم جدال و مناقشه را ترک نماید. شاید کسی بگوید که؛ نظریه و دیدگاهی که بر حق باشد، باید از آن

نماید. این بیماری زمانی بروز می‌کند که انتماء به حرکت اسلامی ضعیف گردد. در آن صورت است که هر فرد به رای و نظر خود تمسک بسته و گمان می‌کند که تنها او بر حق بوده و دیگران بر باطل می‌باشند. تنها او راه صواب را در پیش گرفته و دیگران در مسیر خطاء در حرکت‌اند، از همگان می‌خواهد که بر وفق نظر او حرکت کرده تحلیل‌های او را بپذیرند و دیدگاه محدود او را استیجاب نمایند در غیر آن، باید از فعالیت دست کشیده و ترک صف دعوت را بعنوان یگانه راه حل انتخاب نماید!

اگر کسی به خواسته‌های او جواب مثبت نداده و رأی او مورد پذیرش قرار نگیرد، در آنوقت است جنگ بی‌امان را بر ضد دعوت براه انداخته به نقد و مخالفت دعوت آغاز می‌کند، مخالفین خود را مورد طعن و لعن قرار داده و از گوشت آنها غذای شب و روز خود را تهیه می‌کند.

هر زمانیکه احساس عضویت ضعیف گردید، تکیه به رأی شخصی قوی‌تر گردیده لذت‌های نفسی مقدم می‌شود و می‌خواهد که شخصیت خود را بر دیگران تحمیل نماید. و این حالت خطرناکترین حالتی است که گریبانگیر حرکت اسلامی گردیده و حتی موجودیت آنرا مورد تهدید قرار می‌دهد. ۴- جدال (مراء):

درین مختصر نمی‌خواهم آن مراحل را بیان کنم جدال از آن عبور کرده و بالاخره به حقد و دشمنی و قطع روابط می‌انجامد.

دفاع صورت گرفته و به کرسی نشاندۀ شود! در جواب او می‌گوییم؛ هر شخصی که رأی و نظر خود را دارد اگر آنرا بر حق میدانند، در زندگی خصوصی خود مطابق آن عمل نمایند! ولی تأکید می‌کنیم که؛ ای برادر عزیز! رأی و نظر تو قیمتی تر و با ارزش تر از جماعت نیست!!

و در مقابل اینکه رأی و نظر تو مورد پذیرش قرار گیرد توجه داشته باش که جماعت چه چیزها را از دست میدهد؟ امام شهید می‌فرماید:

«انسانهای عملی باشید نه جدلی، چون الله متعال قومی را هدایت کند، راههای عمل را به آنها الهام می‌کند، هیچ قومی بعد از هدایت و رهیابی گمراه نشده اند، مگر اینکه به جدل مصروف شده اند. با هم محبت کنید و با تمام توان در حفظ روابط برادری میان خویش بکوشید، زیرا روابط برادری رمز قوت تان و عماد موفقیت تان می‌باشد پایداری و ثبات بخرج دهید تا آنکه الله متعال فیصله بر حق خود را صادر نماید و در کارتان گشایش آورد، بدون شک او بهترین گشایش‌آور است. از قیادت خود در سختی و آسانی، در خوشی و نارضایتی بشنوید و اطاعت کند زیرا قیادت رمز فکری و حلقة اتصال بین تان می‌باشد»

۵- مقدم داشتن مصلحت خاص بر مصالح عام:

برای حمل این دعوت کسانی مناسب است که اسلام و دعوت اسلامی را از هر امر دیگری مقدم داشته و از جان، مال و صحت خود برای

دعوت قربانی دهد. الله متعال می‌فرماید:

قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ [التوبة: ۲۴]

«بگو: اگر پدرانتان و فرزندانان و برادرانتان و همسرانتان و خویشانان و اموالی که فراهم آورده اید و تجارتی که از بی رونقی و کسادیش می‌ترسید و خانه‌هایی که به آنها دل خوش کرده اید، نزد شما از الله و پیامبرش و جهاد در راهش محبوب‌ترند، پس منتظر بمانید تا الله فرمان عذابش را بیاورد و الله گروه فاسقان را هدایت نمی‌کند»

فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةَ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ [المائدة: ۵۴]

الله به زودی گروهی را می‌آورد که آنان را دوست دارد، و آنان هم الله را دوست دارند، در برابر مؤمنان فروتن‌اند، و در برابر کافران سرسخت و قدرتمندند، همواره در راه الله جهاد می‌کنند، و از سرزنش هیچ سرزنش‌کننده‌ای نمی‌ترسند. این فضل خداست که به هر کس بخواهد می‌دهد»

۶- غیابت از درسهای ضروری برای تربیت فکری:

ملاقات‌های دایمی و منظم، سپاهیان را با قیادت در ارتباط دایم قرار میدهد و سبب

دارد که از سیاق آن مظاهر و نشانه های اعتذار صادقانه نمودار می شود.

الله متعال می فرماید:

لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَاءِ وَلَا عَلَى الْمَرْضَى وَلَا عَلَى الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يَنْفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا نَصَحُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ (۹۱) وَلَا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَا أَجِدُ مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ تَوَلَّوْا وَأَعْيَيْنُهُمْ تَفِيضٌ مِنَ الدَّمْعِ حَزَنًا أَلَّا يَجِدُوا مَا يَنْفِقُونَ (التوبة: ۹۱، ۹۲)

«بر ناتوانان و بیماران و آنان که چیزی برای مصرف کردن [در راه جهاد] نمی یابند، گناهی نیست [که در جهاد شرکت نکنند] در صورتی که [در پشت جبهه با اعمال و گفتارشان] برای الله و پیامبرش خیرخواهی کنند [و از این طریق به حمایت رزمندگان برخیزند] آری، بر نیکوکاران [معدور] هیچ مؤاخذه و سرزنشی نیست، و الله بسیار آمرزنده و مهربان است. (۹۱) و نیز بر کسانی که هنگامی که نزد تو آمدند تا آنان را [برای رفتن به سوی نبرد] سوار مرکبی کنی، گفتی: [به سبب نبود امکانات] بر مرکبی دسترسی ندارم تا شما را به جهاد برم، هیچ مؤاخذه و سرزنشی نیست [از نزد تو] بازگشتند در حالی که به خاطر غصه و اندوه از دیدگان‌شان اشک می ریخت که چرا چیزی نمی یابند تا [در نبرد با دشمنان] مصرف کنند. (۹۲)»

پس:

✗ عذر باید حقیقی و امر واقعی باشد.

✗ اعتذار صادقانه و حقیقی با تقدیم

افزایش اعتماد به نفس و بلند بردن همت ها در راستای استمرار و تداوم این راه می‌گردد.

در عصر نبوت، صحابه کرام به خانه ارقم حضور یافته و از مشکلاتی که در آن روز دیده و مناقشاتی که انجام داده بودند، به رسول الله صلی الله علیه وسلم قصه می نمودند. سخنان مردم را باز گوئی نموده و حجت های آنها را شرح میدادند. رسول الله -صلی الله علیه و سلم- هدایات مناسب به هر کدام صادر نموده و آنها را توجیه و رهنمایی می نمود. مواقف صحیح آنها را مورد تأیید و تحسین قرار میداد، مواقف خطاء را تصحیح می کرد و یا اینکه به ترک کلی آن امر می نمود.

ملاقات های مستقیم و دایمی بین قیادت و اعضاء مشکلات خیلی صعب العلاج را حل می سازد، و ریشه های فتنه را قطع می نماید. عوامل بدگمانی و بدگویی را از میان برده و سبب استحکام و استواری داخلی صف می شود و رشته های اخوت را مستحکم تر و پیوند افراد را قوی تر می گردانند.

برعکس، انقطاع در ملاقات ها و ایجاد فاصله بین قیادت و رهروان، در قدم اول اعتماد با همی را ضعیف میگرداند، بعد از آن خالیگاهها و نقاط ضعف در صف ایجاد کرده و ساختار فکری و اعتقادی را سست و متشتت می سازد و این خطرناک ترین حالتی است که دامنگیر دعوت و حرکت اسلامی می‌گردد.

شروط عذر های صادقانه:

در برابر ما نمونه یگانه و ممتاز قرآنی قرار

نصیحت و دعاء به اشتراک کنندگان در جهاد همراه می‌باشد.

✗ تقدیم عذر صفت همیشگی وی نباشد. به این معنا که شخصی که عذر تقدیم می‌کند باید گذشته نیک داشته و نشان دهد که فرار از مسئولیت‌ها و عقب‌مانی از کاروان عادت وی نیست.

✗ این اعتذار باید همراه با حزن و اندوه قلبی به خاطر فوت شدن کار خیر باشد. ۷- چشم داشت به قیادت و اعتماد بیش از حد بر نفس؛

سپاهی بودن بزرگترین شرفی است که نصیب رهروان دعوت می‌گردد. زیرا طلب رضای الله متعال و نیل به جنت او اساس همراهی با دعوت، و انگیزه اساسی کار اسلامی است. و اولین چیزی که دعوت به سوی آن فرا میخواند، همین است تا حرکت اسلامی بتواند که دولت اسلامی را در روی زمین برپا کرده و در مقابل دشمنان اسلام بیاستد و بر علیه طغیان مبارزه کند. پس بر همگان اعم از قیادت و اعضاء لازم است که طالب رضای الله بوده و سپاهی مخلص دعوت و پاسدار دلیر عقیده باشد. و در هر موقعیت و موقف تنظیمی که قرار دارد با مجرد تام و کامل بحیث جندی عمل نماید. در پی کسب مناصب نبوده و تلاشی برای بدست آوردن مسئولیت‌ها نداشته باشد و آنرا وسیله بزرگی و تکبر نگرداند.

اهمیت سپاهی بودن در داخل دعوت کمتر از اهمیت و مقام قیادت نیست؛ زیرا قیادت،

که امروز بعضیها با شوق و اشتیاق به سوی آن مینگرند، از موجودیت سپاهیان راستکار و با وفاء بی‌نیاز بوده نمیتواند و در صورتی که چنین سپاهيانی با وی همکاری نداشته باشد هر اندازه که قیادت از قوت و قاطعیت برخوردار باشد، پیروزی و مؤفقت او ناممکن خواهد بود. زیرا، چگونه میتواند به کامیابی دست یابد در حالیکه سپاهیان ضعیف بوده از موقعیت خود ناراض و به سوی مغانم و منافع مادی متوجه اند؟

طلب کردن مسئولیت و قیادت و تلاش برای بدست آوردن آن کاری مکروه و غیر مقبول است. و نشانه عدم صداقت انسان می‌باشد. آشکار است که فعالیت اسلامی در چوکات حرکت اسلامی به خاطر -الله -جل جلاله-- و کسب اجر و ثواب از او تعالی می‌باشد و بیعت کردن با قیادت به خاطر عمل اسلامی در حقیقت بیعت با الله و رسولش است. فردی که به مبادی دعوت باور دارد، باید قلب خود را از امراضی که سبب نابودی عمل صالح می‌گردد پاک گرداند و نسبت خود را به حرکت دایماً تصحیح و تقویت نماید و بداند که قرار گرفتن او در صف بحیث جندی از اجر و ثوابش چیزی نمی‌کاهد. بلکه بر عکس، نظر داشت و طمع منافع عاجل، تلاش برای رسیدن به زعامت، حب مقام و تبارز کردن و حرص داشتن به مناصب و غنیمت‌های مادی سبب طعن و جرح در اخلاص و عضویت او می‌گردد. لذا بر هر فرد لازم است تا خود را از آن پاک نماید. زیرا

الله متعال فقط همان عملی را قبول می‌کند که خالصانه به خاطر او تعالی انجام یابد. قیادت در داخل دعوت یک تکلیف است نه یک تشریف. زیرا قیادت سراسر مکلفیت‌ها و پیامدهای جدی را به دنبال دارد، و تلاش به خاطر بدست آوردن آن در مخالفت صریح با صدق و راستی در انتماء قرار دارد.

امام شهید کسانی را که به خاطر منفعت مادی و اغراض دنیوی با حرکت یکجای می‌شدند مورد تنبیه قرار داده و او را «برادر منفعت‌ها» نامیده است و می‌گوید:

«و اما کسانی که معاونت و مساعدت خود را زمانی تقدیم می‌کنند که بدانند این معاونت شان فایده‌مادی را بدنبال داشته و این بذل و بخشش آنها غنیمتی را به دنبال دارد، برایشان می‌گوییم:

مهربانی نمایند، نزد ما جز اجر و ثواب الهی چیز دیگری نیست که در صورت اخلاص نصیب انسان می‌شود، و جنت است که اگر خیر و خوبی در تو وجود داشته باشد آنرا بدست آورده می‌توانی. و اما ما از نگاه جاه و مقام مجهول و گمنام هستیم، از نگاه مال فقیر و نادار می‌باشیم. کار ما فداکاری و قربان کردن آنچه است که در اختیار داریم، و امید ما کسب رضای الله متعال است و او نیک کار ساز و نیک مددگار است. اگر این دعوت ما پرده را از قلب وی دور کرده و کابوس طمع را از نفسش بیرون راند، بزودی می‌داند که آنچه نزد الله متعال است، بهتر و پاینده تر است و با لشکریان الله یکجا

خواهد شد تا آنچه در دسترس دارد بذل کند و ثواب آخرت را بدست آورد. (مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ [النحل: ۹۶]) و اگر حالت دیگری داشت، الله متعال از انسان‌هایی بی نیاز است که حق اول را در مال، جان، دنیا، آخرت و زندگی خود از الله -جل جلاله- نمی‌داند. حالت اینها شبیه به حالت کسانی است که از بیعت با رسول الله -صلی الله علیه وسلم- خودداری کرده و اینرا شرط گذاشتند که بعد از رسول الله -صلی الله علیه وسلم- حکومت به آنها تعلق گیرد. رسول الله -صلی الله علیه وسلم- در جواب آنها گفت: زمین از آن الله متعال است و به هر بنده خود که بخواهد آنها را عطا می‌کنند. و عاقبت کار از آن متقیان است»

دکتر سید محمد نوح می‌گوید:

«واقعیت‌ها شهادت می‌دهد که بعضی مردم که در مقام قیادت قرار دارند و بنابر اسباب و مصالحی در موقعیت جندی و سپاهی قرار داده می‌شوند، احساس تکبر و خود بزرگ‌بینی وی را در خود می‌پיچند. بخصوص آنها که قیادت را مکلفیت نه، بلکه تشریف میدانند. درین وقت است که بازنشستن و عدم توجه به ادای مکلفیت به سر وقتش می‌رسد، و از هر کاری دست بردار می‌شود. من جوانی را به چشم خود مشاهده کردم که خیلی متحرک و در راه نشر دین الهی خیلی فعال بود. و حلقه‌درسی بزرگی داشت که یکتعداد زیاد مردم در آن حضور داشتند. بنابر بعضی اسباب و عوامل از وی خواسته شد که از مقام

هیچ امر مربوط دعوت برایش پوشیده نباشد. زیرا شناخت کامل و وضاحت تام طریق دعوت، باعث ثبات بیشتر رهروان راه دعوت می گردد.

مبهرن است که شناخت کامل راه دعوت و واضح بودن اهداف، وسایل و نشانه های راه رهروان دعوت را اطمینان بیشتر نصیب کرده و در هنگام برخورد با موانع و پیچ و خم راه از انحراف و بازنشستن وی جلوگیری می کند. و حتی برخورد با چنین موانع را یکی از نشانه های بارز راه دانسته و مطمئن می گردد که راه درستی را در پیش گرفته است.

۹- عدم شناخت واضح هدف و وسیله:

اقامة خلافت اسلامی و احراز مقام استادی جهان در رأس اهداف ما قرار دارد. و شکی نیست که شناخت و معرفت هدف با همه عظمت آن و تلاش و سعی خستگی ناپذیر و عطای مستمری که ضرورت دارد، قربانی و فداکاری هایی که میخواهد برخوردی که درین مسیر با قوت های شر و باطل باید صورت گیرد، دسایس و پلانهای که بر ضد دعوت اسلامی و ریشه کن نمودن آن براه انداخته می شود، شناخت وسایلی که درین راه بکار می برند، شکوک و شبهاتی که در اذهان ایجاد می کنند... شناخت واضح این مسایل برای هر فرد راه دعوت نهایت ضروری و مهم است. تا حجم حقیقی این هدف را درک نموده از طولانی شدن زمان احساس خستگی نکنند و از تأخیر شدن نصرت و پیروزی وارخطاء نشود و قربانی ها

استادی پائین آمده و شاگرد گردد و قیادت را گذاشته و سپاهی گری اختیار کند.

با شنیدن این خبر، خشم و غضب وی را فرا گرفت و از هر نوع فعالیت و کار به خاطر دعوت دستبردار شد. و مکلفیت های مربوطه خود را کاملاً ترک گفت و چون درین مورد با وی صحبت صورت گرفت، با صراحت گفت: جندیت سبب خفه کردن استعدادها و قتل انسان است و قیادت آزادی و حرکت می باشد. پس من چگونه قیادت را از دست داده و به جندیت راضی شوم در حالیکه بین آنها فرقی است که همه میدانیم.»

در جواب او گفتند:

« الله -جل جلاله- ابو سلیمان خالد بن ولید را رحم کند او در حالیکه فرمانده ظفرمند و پر قدرتی بود، نامه عمر رضی الله عنه مواصلت کرده و بنابر مصلحت هایی وی را از قیادت لشکر عزل نموده بود. او با کمال خوشی و سرور مفاد مکتوب را عملی کرد و بحیث یک سپاهی در بین سایر سپاهیان قرار گرفت. و این سخن مشهورش را گفت که؛ » سوگند به الله که اگر عمر غلام سیاه رنگی را بر من امیر مقرر کند، از وی می شنوم و اطاعت می کنم، مادامیکه مطابق کتاب الله مرا قیادت می نماید.»

۸- واضح نبودن دیدگاهها:

یکی از ضروریات مبرم این راه، شناخت کامل طبیعت این راه و پیچ و خم های آن می باشد و سالک راه دعوت باید از راهی که در پیش گرفته است آگاهی کامل و واضح داشته و

آوریم یا پیروزی و سیادت و یا شهادت و سعادت» *

۱۰- عدم آگاهی از طبیعت راه دعوت:

میدانیم که مقابل شدن با موانع و سختی ها یکی از سنت های دایمی راه دعوت است و معرفت این نکته و واضح بودن آن در نظر رهروان دعوت اهمیت بسزایی داشته و باعث پایمردی و صمود بیشتر داعیان الی الله می گردد.

راه دعوت همیشه همراه با مشکلات، سختی ها، اعراض مردم از پذیرش پیام، شکنجه و تعذیب و ایجاد تنگنا ها از سوی دشمنان می باشد. رسول الله -صلی الله علیه وسلم- با اذیت ها مواجه شد، با دشمن در میدان جنگ مقابل گردید از شهر و دیارش بیرون کرده شد... ولی صبر کرد و به راه خود ادامه داد تا نصرت الهی فرا رسید.

واضح بودن دیدگاهها درین نقطه برای منسوبین دعوت به این معناست که در برابر موانع و مشکلات تا زمانی صبر کند که نصرت الهی فرا رسد.

وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ [الأنفال: ۱۰]

و پیروزی و نصرت جز از نزد الله نیست

پس هیچ ضرورتی به اقدام ناسنجیده و داخل شدن در معرکه های نابرابر وجود ندارد و نه به مصلحت دعوت و دعوتگران می باشد. باید همه بدانند که این مسأله از جبن و ترس و احساس ضعف و ناتوانی سرچشمه نمی گیرد، بلکه نشانه هوشیاری و فهم دقیق و واضح و دید درست از طبیعت مراحل است که دعوت

و تلاشهایی که درین راه تقدیم گردیده است پیش از حد نداند.

همچنان واضح بودن هدف با این شفافیت او را از رفتن به راههای دیگر باز میدارد.

امام حسن البناء راه و هدف را واضح می سازد:

امام شهید همیشه با وضاحت کامل با رهروان دعوت تعامل نموده راه دعوت را برایشان شرح و نشانه های آنرا تعیین کرده است، ایشان می فرمودند:

«راهی که شما در پیش گرفته اید، مراحل آن ترسیم شده و حدود آن مشخص است من هرگز ازین حدودی که به آن قانع شده ام، مخالفت نمی ورزم و مطمئن هستم که سالم ترین راه رسیدن به هدف می باشد.

بلی! شاید راه طولانی باشد، ولی راه دیگری غیر ازین وجود ندارد و مردانگی افراد دعوت در میدان صبر و مقاومت و سعی و عمل مستمر و پیهم آشکار می گردد.

پس کسیکه عجله دارد و میخواهد که میوه را قبل از پخته شدن آن بدست آورد و گل دسته ها را قبل از وقت آن بچیند، درین کار هرگز با وی موافق بوده نمی توانم، و برای او بهتر این خواهد بود که این دعوت را رها کرده و به سوی دعوتهای دیگر برود. و کسیکه همراه با من صبر می کند تا بذر سر کشیده و نمو کند و به درخت بزرگی مبدل شده و به برگ و بار بنشیند و فرصت چیندن حاصل آن فرا رسد، اجر و پاداش او بر الله متعال خواهد بود و یکی ازین دو نیکی را حتماً بدست می

یکی پی دیگری آنرا طی می کند.

این حرکت اسلامی منضبط بود که در یکی از مراحل دعوت قبول کرد که امعای گندیده شتر به گردن رسول الله -صلی الله علیه وسلم- گذاشته شود بدون اینکه فاعل آن به قتل برسد... به روی رسول الله -صلی الله علیه وسلم- تف کنند، بدون اینکه چنین انسان سفیه و نادان تأذیب شود، کوشش برای خفه کردن رسول الله -صلی الله علیه وسلم- با خاموشی قبول شود بدون اینکه مجرم به جزای اعمالش برسد...

این خاموشی و سکوت در نتیجه جبن و ترس در اصحاب رسول الله -صلی الله علیه وسلم- نبود، زیرا آنها که از شجاعان قوم خود بوده و هر کدام شان حاضر بود که خود را فدای رسول الله -صلی الله علیه وسلم- نمایند... این مشکلات را به خاطری قبول کردند که اوامر صادره از سوی قیادت اجازه انتقام گرفتن را نمی داد و نه عکس العمل و خشم و غضب یکباره را اجازه می داد...

درین مرحله باید صبر می شد و ظروف و شرایط به گونه بود که صبر و تحمل به مصلحت دعوت بود...

هیچ یک از رهروان دعوت رسول الله -صلی الله علیه وسلم- ازین انکار نکردند که مسلمانان به خاطر اعاده حیثیت زن مسلمانی که مرد یهودی میخواست پرده از چهره اش دور کند، داخل جنگ بزرگی گردند، زیرا آن مرحله دعوت خواستار چنین عکس العمل بود، در حالیکه چنین جنگی با ابوجهل که

سمیه را با ضرب نیزه در شرمگاهش به قتل رساند، صورت نگرفت.

امام البنا چگونگی راه را چنین توضیح میدهند: «میخواهم با صراحت برای تان بگویم که دعوت تان تا هنوز نزد یکتعداد زیاد مردم مجهول است. روزی که دعوت تانرا بشناسند و اهداف و مرام آنرا درک کنند، در آنروز با دشمنی شدید و عداوت سرسختی مواجه خواهید شد.

در برابر تان مشکلات زیادی خواهید یافت و موانع بیشماری در مقابل تان قرار خواهد گرفت...

در آن هنگام است که حقیقتاً راه دعوتگران را در پیش گرفته اید... اما اکنون تا هنوز نشناخته اید و هنوز در صدد آمادگی راه دعوت و استعداد و آماده ساختن وسایل کفاح و جهاد می باشید»

۱۱- واضح نبودن حقیقت معرکه و عدم شناخت دقیق دشمن: دشمن دعوت ما کیست؟

این سؤالی است که بر جواب آن مسایل زیادی بناء می شود. اگر کوچکترین انحراف، تشدد و خطاء در جواب وجود داشته باشد، دعوت از راه اصلی منحرف گردیده و از مسیری که باید روی آن حرکت کند، دور خواهد شد. و چون دشمن حقیقی خود را به درستی تشخیص نداده ایم، لذا در فضای مجهول حرکت کرده قوتهای خود را به مصرف می رسانیم، تلاش های خود را انجام میدهم و وسایل خود را نابود می سازیم، بدون اینکه

فایده ای از آن امید داشته باشیم.

زیرا چشم جوانانی که نسبت به دین و دعوت خود حماس و غیرت دارند، در اولین قدم متوجه کسانی می شوند که آنها را گرفتار کرده و به زندان می کشانند و تحت شکنجه و تعذیب قرار میدهند، آنها را از کار و وظایف شان طرد کرده و در برابر حرکت دعوتی شان تنگنا ها ایجاد می نمایند. پس گمان می کنند که دشمن اصلی شان همینها بوده و جنگ و مقابله با آنها را کار اساسی خود میدانند و از کار دعوت و اصلاح دور می شوند.

بعوض اینکه فرد جدیدی را به کاروان دعوت یکجا سازند، داخل معرکه با دستگاه های جهنمی دولت گردیده و قتل آنها را هدف اصلی خود می دانند، در حالیکه این دیدگاه و طرز العمل کاملاً خطاء و بیمورد است. زیرا اینها دشمن حقیقی ما نیستند بلکه اذناب و آله های افعی بزرگی اند که در عقب معرکه قرار داشته برنامه و پلان می سازد و اینها آنها را اجراء می نماید.

افعی اصلی که در صدد مقابله با آن هستیم، عبارت از صهیونیزم جهانی است که با دعوت اسلامی داخل جنگ بوده و در هر مقامی به کمین نشسته است. برای نابودی اینها باید جنگ و مبارزه ما متمرکز شود. ولی چگونه؟

حقیقت معرکه بین ما و این دشمن جبون بنابر ظروف و احوال شکل می گیرد، ولی خط مستمر آن عبارت از جنگ در میدان نفس

بشری می باشد آنها فاسد می سازند و ما اصلاح می کنیم، آنها رذایل و بی ارزشیها را پخش می کنند و ما فضایل و ارزشهای انسانی را نشر می کنیم، آنها حجاب را از چهره زنان بر میدارند و ما زنان را به سوی وقار و عفت فرا میخوانیم. آنها میخواهند که امت اسلامی را تحت شعار تمدن و ترقی به سوی بی خاصیتی و بی حیایی بکشانند و ما می کوشیم تا عادات منفی با دین را تغییر داده و امت را به رنگ اسلام مزین سازیم.

پیروزی حقیقی درین معرکه از کسی است که پلان جانب مقابل را برهم زند و بر نامه هایش را خنثی سازد، او را از رسیدن به اهدافش باز دارد. لذا پیوستن افراد به کاروان دعوت و رسیدن پیام آن به مردم بزرگترین پیروزی ما بحساب می آید.

حقیقت اینست که معرکه و مبارزه با این شکل، بمراتب خطرناک تر و نابود کننده تر از مبارزه های مسلحانه است. زیرا اگر دشمن در پلان خود درین جنگ مؤفق شود، ما را از داخل نابود خواهد کرد و شخصیت ما را نابود خواهد ساخت.

لذا تکراراً می گویم که؛ واضح بودن مسیر و طبیعت معرکه یکی از احتیاجات اساسی دعوت بوده و باید هر فرد دعوت با آگاهی کامل به این مسیر قدم بگذارد. تا همه توانمندی ها و استعداد های خود را در جهت درست آن بکار برند زیرا این جنگ هیچگاه آرام نخواهد گرفت.

بغاوت او سر غرونه

ژباړه: دکتور رحمت الله زاهد

کې د ملت جوړښت او وړانښت دی، د دوی په سمه لاره تلل د ټول ملت په سمه لار تلل او د دوی په لارورکۍ کې د ټول ملت لارورکي ده، کله چې د کوم ملت ښې ورځې راشي نو داسې خاص خلک پکې پیدا شي چې په خپله هم په سمه لار روان وي او ټول ملت هم په سمه لار روانوي، (وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ) (انبياء: ۷۳)، «او ما دوی (پیغمبران) داسې مشران وگرځول چې زما په حکم روان وو او ما ورته د ښو کارونو ښودنه کړې وه» او کله چې د یو ملت د تباهیۍ او هلاکت وخت راورسېږي نو د گمراهۍ او ورانۍ پیل د هغوی د مشرانو او خاصو خلکو څخه وشي چې د هغوی د فساد او ورانۍ له امله د ملت اکثریت په فساد او ورانۍ کې ښکیل شي چې په پایله کې د هلاکت او بربادۍ سره مخ کېږي، (وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَرْنَاهَا تَدْمِيرًا) بني اسرائیل: ۱۶، «او کله چې مونږ د کوم کلي د له منځه وړلو اراده وکړو، نو د هغه ځای مالداره خلکو ته حکم وکړو،

ملت په دوه ډلو باندې ویشل شوی وي، یوه ډله د عامو وگړو او دوهمه ډله د خاصو خلکو څخه جوړه شوې وي، د عامو خلکو ډله سره لدې چې ډېره وي او د تعداد په لحاظ سره د ملت اکثریت هم دوی جوړوي، خو د فکر، سوچ او لارښوونې پیاوړتیا پکې نه وي، نه پوهه لري، نه مال او دولت، نه ټولنیز او چتوالی لري نه قوت او نه یې واک او اختیار په لاس کې وي، ځکه خو د ملتونو رهبري د دغو خلکو کار نه وي، بلکې د دوی کار د رهبري کوونکو شاته تلل وي، دوی په خپله لار نه شي جوړولی، بلکې کومه لار چې دوی ته ښودل کېږي په هغې باندې درومي.

لاره جوړونکي او د ملت رهبري کوونکي خاص خلک وي چې هغوی د هرې خبرې او کار شاته قوي دماغ، دولت، عزت او د هوښیارتیا قوتونه لري او عام ملت غواړي او که نه غواړي خو د دوی شاته به روان وي، ځکه دا خبره سمه ده چې د ملت بنسټیز قوت د هغې په عامو خلکو کې نه، بلکې په خاصو خلکو کې نغښتی دی، هم د دوی په جوړښت او وړانښت

هغوی (ددغه حکم څخه په سرغړونې کولو) هلته نافرمانی پیل کړي، بیا نو پرې زموږ د عذاب فیصله وشي او هلاک یې کړو».

د قرآن کریم په اصطلاح کې د خاصو خلکو ډلې ته (مترفین) ویل شوي دي، مترفین هغه څوک دي چې الله تعالی پرې د خپلو نعمتونو فراخه پیرزونه کړې وي، د الله جل جلاله د پورته وینا مطابق د تل لپاره همداسې شوي دي چې لومړی دغه مالداره طبقه، گناهونه، ظلم، زیاتۍ او تېری پیل کړي، بیا عام خلک هم د هغوی په تقلید کې پدغه مرضونو اخته شي او د الله تعالی عذاب پرې نازل شي.

د دې قرآني گواهی په رښتینولۍ کې هېڅ شک نشته، زموږ د ملت بې لارې هم د مالدارو او لویو خلکو د بې لارۍ څخه پیل شوه، دوی د الله د حکمونو موافق د لار موندونکو مشرانو لاره پرېښوده او د شیطاني لارې پیروي یې غوره کړه، هم دوی د فرعون، قیصر او کسری په څېر، خلک خپلې بندگۍ او غلامۍ ته راوبلل او خپل ملت یې د الله تعالی د غلامۍ پر ځای په خپله غلامۍ باندې د روږدې کولو هڅې پیل کړې، کوم ملت ته چې یواځې د الله تعالی په وړاندې د سربښکته کولو تعلیم ورکړل شوی ؤ، هغوی ته یې د انسان په وړاندې د سربښکته کولو لارښوونه شروع کړه، هم دوی په ښایسته لباسونو او لویو محلونو کې د گناهونو او جرمونو په ترسره کولو سره دغه کارونه عام ملت ته ښایسته ښکاره کړل، د دوی د حرام خورۍ له امله په ملت کې د حرام خورۍ عادت پیدا شو، هم دوی پوهه د گمراهۍ لپاره، عقل او فکر د ورانکارۍ لپاره، هوښیارتیا د چل، فریب او سازشونو لپاره، مال او دولت د ایمانونو د اخیستلو لپاره، واک او اختیار د ظلم او زیاتي لپاره او قوت یې د کبر او غرور لپاره

استعمال کړ، هم دوی د حق، گټې او پرمختګ ټولې روا لارې وتړلې او ملت یې دېته اړ کړ چې د چاپلوسۍ، رشوت، درواغو، چل او داسې نورو ناروا لارو په وسیله خپلو موخو ته ځان ورسوي، د اخلاقو او کړنو هېڅ داسې فساد نشته چې پیل یې هم لدغه لورې طبقې څخه نه وي شوی، دوی ته چې الله تعالی کوم نعمتونه ورکړي وو، هغه یې په ناوړه لار وکارول چې له امله یې په خپله هم گمراه شول او ملتونه یې هم گمراه کړل (فضلوا وأصلوا).

دا کار له پېړیو راهیسې روان ؤ او اخلاقي فساد د مسلمانانو ملي پیاوړتیا ته ستر گواښ جوړ کړی ؤ، خو بیا هم د مسلمانانو په زړونو کې د ایمان رڼا شته، که د الله او د هغه د رسول صلی الله علیه وسلم د حکمونو پابندي نه وه خو د هغوی لویي او عظمت په زړونو کې پاتې ؤ، په اسلامي قانون که عمل نه کیده، خو اسلامي قانون ته مسلمانانو درناوی درلود، د اسلامي حکومت څخه بې لارې ډېره وه خو هېچا هم بغاوت ته زړه نه شو ښه کولی، کوم شی چې اسلام حق گڼلو مسلمانانو هغه حق گڼلو، که څومره به هم د باطل په پیروي کې مخکې تللي وو خو هېچا هم دا جرأت نه شو کولی چې د اسلام ښودل شوي حق ته باطل، باطل ته حق، فرض ته غیر اړین، جائز ته مکروه، حرام ته حلال او گناه ته ثواب ووايي. گناهونه کیدل، جرم ترسره کیده، د شریعت د پولو څخه سرغړونه روانه وه، د اسلامي قوانینو مخالفت ډېر ؤ، خو د دې هر څه په ترسره کولو به بیا هم په زړه کې د شرم احساس کیده، پښېمانتیا به څرگندیده او لږ تر لږه به زړه کې دومره راتلل چې د الله او د هغه د رسول مخالفت وشو.

دا ځکه چې د عقیدې د کمزورۍ او د عمل د

په اسلامي نړۍ باندې د لويديځ د يلغار وروسته چې كله دغه طبقې وليدل چې د واک د لاسه وتلو سره يې ددېبه، عزت، مال او هر څه له لاسه وځي او د غلامۍ په حالت كې يې د خپلو گټو د ساتلو بله لار پرته د لويديځ د كلتور او تعليم د خپلولو نه ليدنه، نو د دوی په چلند كې يو بل بدلون رامنځ ته شو چې په صحيح معنا باندې بدلون نه، بلكې اغوښتون (انقلاب) ورته ويلی شو، د دغه اغوښتون او انقلاب سره د دوی قبله، مفكوره او عمل هر څه د اسلام څخه د لويديځ طرف ته واغوښتل چې د اسلام په مقابل اړخ كې يې شتون درلود.

د دې انقلاب په پيل كيدو سره هغه شرم او پښېمانتيا هم كرار كرار له منځه تلل شروع شو چې د اسلامي قانون څخه د بې لارۍ له امله به دوی محسوسوله، تر دې چې دا احساس هم له منځه لاړ چې د شريعت څخه سرغړونه هم كوم د گناه كار دی، د شرم او پښېمانتيا ځای مخالفت او سپين سترگۍ ونيولو، په ښكاره د شريعت نافرماني پيل شوه او د شرم ځای وياړ ونيولو، دا انقلاب دلته هم ونه درېده، بلكې اوس چې د مغربي كلتور څخه د اغېزمن شوو خلكو په مجلسونو كې كومې خبرې كېږي او اورېدل كېږي په هغې كې د اسلام څخه د ښكاره بغاوت او سرغړونې آثار ښكاره كېږي، څوك چې د اسلامي قانون څخه سرغړونه كوي، ددې پر ځای چې په خپل كار پښېمانه شي، هغه څوك ملامتوي چې د اسلامي قانون پابندي كوي، لكه چې اوس گناهگار او مجرم هغه نه دی چې د اسلامي قانون څخه سرغړونه كوي، بلكې هغه دی چې پابندي يې كوي، يواځې دا نه چې د لمانځه او روزې پابندي نه كوي، بلكې په پرېښودو يې فخر كوي، د پرېښودو طرف ته يې بلنه وركوي، لمونځ او

خرابوالي سره سره د مسلمانانو تهذيب او تمدن په هغو ستونزو ولاړ ؤ، كومې چې اسلام جوړې كړې وې، سره لدې چې د ايران او يونان افكارو په اسلامي نړۍ كې بې ديني او بې لارې خپره كړې وه، خو دومره برياليتوب يې نه وو ترلاسه كړی چې د مسلمانانو د فكر او نظر زاويه دې بدله كړي او هغوی دې د اسلام د قالب څخه بې لارې كړي، يا دې د هغوی د عقل، فكر او تميز قوتونه دومره اغېزمن كړي چې د يو مسلمان په نظر كتل او د مسلمان په توگه فكر كول دې پرېږدي، پدغه شكل د تهذيب او تمدن پرمختگ سره لدې چې د بهرنۍ اغېزې لاندې د راتلو له امله د اسلام د ښودل شوو لارو څخه بې لارې شوی وو، خو په كومو بنسټونو چې ددغه تهذيب او تمدن اساس ايښودل شوی ؤ، هغې پكې شتون درلود او د مخالف تمدن بنسټونو د هغې ځای نه ؤ نيولی.

په تعليمي نظام كې د فساد د رامنځ ته كيدو سره بيا هم ديني تعليم ته اوچته مرتبه په برخه وه او هېڅ باسواده مسلمان به د اسلامي عقيدې، شرعي احكامو او روايتونو د ابتدايي پوهې څخه بې خبره نه ؤ، د مسلمان په عملي ژوند كې د اسلامي قانون سرته رسول كمزوری ؤ، خو په عامو معاملاتو باندې يو قانون واكمن ؤ او هغه هم اسلامي قانون، د مسلمانانو په عملي ژوند كې د ټولو بې لاريانو سره بيا هم د هغوی په اخلاقو، افكارو او كړنو باندې د اسلام ژور اثر ښكارېده، د اسلام په اصولو باندې يې پوره باور درلود او د دوی د ايمان په حدودو كې د اسلامي اصولو خلاف اصولو ته د ورتللو فرصت نه ؤ پيدا شوی، د اخلاقو او كړنو كوم ارزښتونه چې اسلام ټاكلي وو، هغه دومره له منځه نه وو تللي چې ځای يې نورو ارزښتونو نيولی وی.

له کوم سوچ فکر د قرآن او حدیث دلیل ردوي او پدې کار د شرم احساس هم نه کوي، بلکې هیله لري چې د یوې خبرې د ثبوت لپاره اسلامي دلیل وړاندې کوونکي دې شرم وکړي، قرآن او سنت د دلیل په توګه وړاندې کول پرېږده، بلکې حالت دېته رسیدلی دی چې کومه خبره د اسلام په نوم وړاندې شي، په اړه یې مخالفت پیدا کېږي، خو که همدغه خبره په کوم عقلي دلیل یا د لويديځ د کوم عالم له خوا نقل شي نو بیا یې په سر سترګو مني، خو د اسلام د نوم په اوریدو سره زموږ د لويديځ مزاجه خلکو په ذهنونو کې قسم قسم شکونه پیدا کېږي چې حتما پدې خبره کې څه کمزوري شته، لکه چې د دوی په نظر د قرآن او سنت دلیل، خبره قوي نه، بلکې کمزوري کوي.

کلونه وړاندې دې مرض یواځې په نارینه و کې شتون درلود او زموږ ښځینه د دې بې لارۍ څخه پاکې وې، لږ تر لږه د اسلامي تهذیب په اړه خو موږ دا ویلي شول چې «کورنۍ» هغه آخري پټنځای دی چې اسلام د خپل تهذیب او تمدن ساتنه کوي، ښځه چې اسلام د کومو مصلحتونو له امله په حجاب (پرده) کې ساتلې ده په هغې کې یو ستر مصلحت دا دی چې لږ تر لږه هغه سینه خو د ایمان په رڼا روښانه وي چې یو مسلمان ماشوم ورڅخه شیدې څښي، هغه غیر خو د کفر، گمراهۍ او د اخلاقو او کړنو له فساد څخه پاکه وي، چېرې چې د کوچني روزنه کېږي، د هغه زانګو چاپیره خو خالص اسلامي چاپیریال شتون ولري چېرې چې مسلمان نسل د خپل ژوند د لومړیو پړاونو څخه تېرېږي، هغه چار دیواري خو د بهرنیو اغېزو څخه پاکه وي، چېرې چې د مسلمان ماشوم په پاک زړه او مغزو باندې د

روژه نیونکي رشخندېږي او دا هیله هم لري چې د لمونځ او روژې پابندي کوونکي باسواده خلک باید شرم وکړي.

دا فکر کېږي چې د لمونځ او روژې پرېښودل نه، بلکې پابندي کول هغه عیب دی چې انسان پرې باید د شرم احساس وکړي، تر دې پورې که د لمونځ کوونکي څخه کوم غلط کار وشي نو په سپکه لهجه وايي چې دی خو آخر لمونځ کوونکی دی کنه، لکه چې ددغه غلطۍ اصلي لامل هغه عبادت دی چې الله تعالی ورته د گناه او بدۍ منعه کوونکي وايي او کوم چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د ټولو عبادتونو څخه غوره گرځولی دی.

دا سرغړونه په لمونځ او روژې پورې تړل شوې نه ده، بلکې نږدې د ژوند په ټولو برخو کې خپره شوې ده، اوس په اسلامي حکمونو باندې پابندۍ ته «مولویتوب» ویل کېږي، چې زموږ د زمانې په اصطلاح کې «مولویتوب»، د تنګ نظری، ناپوهۍ، وروسته پاتې والي او بې عقلي مرکب ګڼل کېږي، یا په لنډه توګه د کلکې عقیدې او د شریعت د پابند مسلمان نوم «مولا» دی او د دوی په نظر کې مولا هغه ته ویل کېږي چې د تهذیب، پرمختګ، روڼ اندۍ څخه په میلیونو واټن لري، هغه چې په پرمختللي او مهذب ټولنه کې ځای نه لري، مولا یوه ښکېله او د نفرت د ښکاره کولو کلمه ګرځېدلې ده چې بې دینه یې د خپل نفرت د ښکاره کولو په خاطر په پوره احساساتو سره له خولې راوباسي او د ټولو نقصانونو سرچینه یې ګڼي.

اوس د یوې وینا یا کړنې د تائید لپاره دا دلیل بسنه نه کوي چې هغه دې د قرآن او حدیث سره موافق وي، نا مسلمانه نه، بلکې له بده مرغه د مسلماني دعوه کوونکي باسواده روڼ اندي پرته

صلی الله علیه وسلم د حکم خلاف ښکاري. دا کار ددې ښکارندوي کوي چې د اسلام مخالف روحیه د سړو څخه تېره شوې او مسلمانو ښځو ته رسېدلې ده او د اسلامي حکمونو څخه مخالفت شرم نه، بلکې د دغو حکمونو پابندي د شرم وړ بولي، پدې ستر مصیبت باید ووايو چې: (انا لله وانا اليه راجعون).

که د پخوانو پاک لمنو مېرمنو په غېږو کې د روزل شوو نسلونو دا حال دی، نو د هغه راتلونکو نسلونو به څه حال وي چې د آزاد خیالو، د لويديځ د کلتور څخه د اغېزمنو مېرمنو په غېږو کې روزل کېږي، کله چې یو ماشوم د سترگو په غږولو سره په خپل شا او خوا کې هر څه د لويديځ په رنگ کې رنگ گوري او د هغه پاک نظر د اسلامي تمدن هېڅ نښه نښانه نه گوري، د هغه په غوږونو کې د الله او د هغه د رسول خبره نه اوریدل کېږي او د هغه په پاک زړه او مغزو باندې د لويديځ رسمونه کښل کېږي، نو د هغوی څخه به څه هیله ترسره شي چې هغوی دې په خپلو احساساتو، افکارو، اخلاقو او کارونو کې د یو مسلمان په څېر ژوند وکړي.

د جرم یوه مرتبه دا ده چې انسان جرم ترسره کړي، هغه ته جرم ووايي او پرې وشمېږي، دا قسم جرم په خپل ذات کې د سزا وړ او په توبه او ملامتیا ښکاره کولو باندې ښل کیدی هم شي، ځکه چې دغه جرم یواځې د انسان کمزوري گڼل کېږي.

د جرم دوهمه مرتبه دا ده چې انسان جرم وکړي او هغه ته د جرم پر ځای د ښه کار په سترگه گوري، په ویاړ سره یې ښکاره ترسره کوي، ددې معنی دا ده چې د دې انسان په زړه کې د هغه قانون هېڅ احترام نشته چې دغه کار ته جرم وایی.

پوهنې او روزنې لومړي انځورونه کښل کېږي. کورنۍ د اسلامي تمدن تر ټولو پیاوړې کلا ده چې د دې لپاره جوړه شوې که کله اسلامي تمدن د ماتې په وخت کې شا ته کېږي، نو دلته به پناه اخلي، خو له بده مرغه دغه کلا هم په نړېدو ده، د بې دينۍ او لويديځ د تمدن مرض کورونو ته لاره کړې او د لويديځ څخه اغېزمن خلک خپلې مېرمنې د کورونو څخه راوباسي، تر څو هغوی هم له هغو زهرو څخه اغېزمنې شي، د کومو له امله چې دوی مريضان شوي دي، زمونږ پیغلې د بې دينۍ، عقیدوي بې لارۍ او اخلاقي فساد د سبق یادلو لپاره هغو ځایونو ته لیږدول کېږي، چېرې چې ځوانان ددغه هر څه لامله د اسلام څخه باغیان شوي دي.

زمونږ له نظره دغه وروستي حرکت بدلون، انقلاب یا بغاوت ته لاره برابره کړې ده، دا گومان نه، بلکې زمونږ سترگې ددغه انقلاب نښې ویني او زمونږ غوږونه یې اورې، خبره دېته رسېدلې ده چې یو مسلمانانه ښځه د قرآن او حدیثو د ښکاره حکم په خلاف د خپل ښایست په ښکاره کولو سره له کوره بهر ووځي، په تفریحي ځایونو کې د پردو سړو سره منظرې کوي، په بازارونو کې اخیستل، خرڅول کوي او ظلم دا چې د اسلامي حکمونو څخه پدې سرغړونې باندې د شرم پر ځای فخر هم کوي او هغه پاک لمنې مېرمنې ملامتوي چې د اسلامي حکم له امله په شرعي پرده باندې تینگار کوي او که د خاوند د اصرار له امله له کوره بهر ووځي نو د پردیو سړو په منځ کې د شرم احساس ورسره وي او په بازارونو کې چکرې لېږول، د هوټلو څخه خوند اخیستل او له کوره بهر یې آزادې منظرې هېڅ نه خوښیږي، ځکه چې دغه شیان ورته د الله او د هغه د پیغمبر

او هغه دې رشخند هم شي، که دا کيدی شي چې په مخالفت باندې وياړکونکى او په پيروى باندې ملامت کوونکى انسان دې هم په تابعدارانو او پيروکارانو کې وشمېرل شي، نو بيا دا هم منل پکار دي چې بغاوت په خپله اطاعت دى، تحقير تعظيم دى او انکار د ايمان بل نوم دى، بيا خو چې څوک تا په لغتو وهي، هغه ستا عزت کوي، څوک چې تا رشخندوي، هغه ستا احترام کوي او څوک چې تا ته دراغجن وايي، په حقيقت کې تا رښتينى گڼي.

اسلام د پوره پيروى پرته د بل شي نوم نه دى او د ايمان پرته حقيقي اطاعت نه شي ترسره کيدى، د ايمان لومړى غوښتنه دا ده چې کله انسان ته د الله تعالى او د هغه د رسول حکم ورسېږي، نو سر ورته ښکته کړي او د هغه په خلاف د سر پورته کولو جرأت هم ونه کړي. (إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ) النور: ۵۱

«د مؤمنانو کار دا دى چې کله د فيصلې لپاره الله او د هغه د رسول خوا ته وبلل شي نو وايي چې: خبره مو واورېده او مو منله، همدغه خلک بريالي دي».

د الله تعالى او د هغه د رسول حکم ته سر تېټول بايد د زړه په مينه وي نه په زور او د دغه حکم د منلو له امله بايد په زړه کې هېڅ قسم تنگي او خفگان پيدا نه شي، کوم سر چې په ښکاره دغه حکم ته تېټ شي، خو په زړه کې يې د هغې پر ضد خفگان وي، دغه انسان مؤمن نه، بلکې منافق شمېرل کېږي.

(فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا) النساء: ۶۵، «داسې

خو د جرم وروستى مرتبه دا ده چې انسان د يو قانون خلاف يو جرم ترسره کوي او دغه جرم ته د يو بل مخالف قانون له امله روا او د ثواب په سترگه گوري او د کوم قانون له امله چې دغه کار جرم گڼل کېږي، هغه رشخندوي او په بده سترگه ورته گوري او د دغه قانون پيروى کوونکى ملامتوي، دغه شان انسان يواځې د قانون مخالفت نه، بلکې د هغه سپکاوى او د هغه خلاف بغاوت ترسره کوى.

څوک چې لږ سلیم عقل ولري، هغه دا مني چې کله انسان دغه اخري مرحلې ته ورسېږي نو بيا دى د هغه قانون په حدودو کې نه شمارل کېږي، د کوم څخه يې چې ښکاره بغاوت کړى دى، هغه شيطان څومره ناکاره دى چې هغه ته دا ډاډگيرنه ورکوي چې د اسلامي قانون سپکاوى هم کوه، هغه رشخندوه، د هغه پيروى ته په بدو سترگو گوره، د هغه خلاف ته ښه وايه او بيا به هم مسلمان پاتې يې، يو طرف ته خو دا حال دى چې کوم شي ته الله او د هغه رسول ښه وايي، دى ورته بد وايي، کوم شى چې گناه بولي، دى ورته د ثواب کار وايي او کوم شى چې ثواب گڼي، دى يې گناه بولي، هغه چې کوم امر کوي، دى يې رشخندوي، کوم قانون چې جوړوي د هغې په مخالفت باندې د شرم پر ځاى هغه څوک ملامتوي چې د هغه حکم پابندي کوي او بيا دا دعوه هم کوي چې په الله او رسول باندې ايمان لري، د هغه عظمت او لويي يې په زړه کې ده او د هغه د غوره شوي دين اسلام پيروى کوونکى دى، کوم عقل مند انسان به دا ومني چې دده د پورته عمل سره دغه دعوه سمه ده؟

که د ايمان سره انکار يوځاى کيدى شي، که د تعظيم سره تحقير اړخ لږوي، که دا ممکن وي چې په زړه کې دې د يو چا احترام هم وي

نه ده، ستا په رب مې دې قسم وي، دا خلک تر هغه مؤمنان کيدی نه شي، تر څو چې په خپلو اختلافاتو کې تا فيصله کوونکی ونه گرځوي او بيا ستا د فيصلې په هکله په خپل زړه کې هېڅ خفگان پیدا نه کړي او پوره (ستا فيصلې ته) غاړه کېږدي».

کوم خلک چې په ښکاره د الله او د هغه د رسول د حکم څخه انکار کوي، د هغوی د قانون پر ځای د بل چا د قانون پیروي کوي، د نورو قوانینو ته سم او حق وایي، هغه مني او د الله او رسول قانون رښخندوي، د هغوی پیروي د ملامتۍ سبب گرځوي، دغه شان خلک هېڅکله هم مسلمان کيدی نه شي، سره لدې که د مسلمانۍ دعوه کوي، نوم یې د مسلمان وي او د سر شمېرنې په کتاب کې یې نوم مسلمان لیکل شوی وي.

کله چې یو انسان گناه وکړي نو مسلمان پاتې کيدی شي، پدې شرط چې گناه ته گناه ووايي، په هغې پېښمانه شي او هغه قانون ته غاړه کېږدي چې یواځې د خپلې بشري کمزورۍ له امله یې د هغې مخالفت ترسره کړی وي، خو چې کله د گناه سره بې شرمي او ضد هم ملگری شي، ویاړ پرې هم کوي، ښه ورته هم وایي او هغه څوک ملامته کوي، څوک چې دغه گناه نه کوي، په الله قسم چې ددغه گناه سره کله هم ایمان نه شي یوځای کيدی، دغه مرحلې ته د رسیدلو مخکې باید انسان د ځان سره فيصله وکړي چې مسلمان پاتې کيدل غواړي، یا د اسلام څخه په وتلو په هغه قانون کې داخلیدل غواړي چې په خپله خوښه یې د هغه پیروي غوره کړېده.

د الله په فضل او کرم سره زموږ د ملت عام وگړي په ټوله کې د لويديځ د کلتور او بې دینۍ له نظرياتو څخه پاک دی، تر اوسه د دوی

په زړه کې د الله او د هغه د رسول د احکامو احترام شتون لري او د اسلامي قوانینو پابندي لږه ډېره ترسترگو کېږي، خو لکه څه رنگ چې د ټولنې د خواصو چلند مخکې د دوی په اخلاقو او معاملاتو باندې اغېزه کړې ده، هسې نه چې د هغوی د بې دينۍ چلند کرار کرار د هغوی په ایمان باندې بربادونکې اغېزه وکړي، په عامو خلکو کې چې په کومه طریقه د لمونځ او روژې د پرېښودلو، د ناوړه کارونو د ترسره کولو، د لويديځ د کلتور د ښه ښکاره کولو طرف ته میلان پیدا کولی شي، دا د راتلونکي خطر علامې دي، که دا د بې دينۍ د خپرولو هڅې هم داسې په خپل حال پاتې شي، نو هغه ورځ ليرې نه ده چې ټول ملت په دغه گمراهۍ اخته شي او د الله تعالی دا سنت پوره شي چې:

(وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيرًا)، بني اسرائیل: ۱۶، «کله چې مونږ د کوم کلي د له منځه وړلو اراده وکړو، نو د هغه ځای مالداره خلکو ته حکم وکړو، هغوی (ددغه حکم څخه په سرغړونې کولو) هلته نافرمانی پیل کړي، بیا نو پرې زموږ د عذاب فيصله وشي او هلاک یې کړو».

مکشی بر گزارش بی سر و پای خبرگزاری «آوا»

مصطفی نوید

عضو جمعیت اصلاح افتخار می کنم که جزء اولین کاروان امداد رسانی ای بودم که به مجرد خاموش شدن شعله های جنگ، با تحمل مشقات وارد شهر غزنی شدیم و اولین محموله های مواد غذایی را به هموطنان محتاج و جنگ زده خویشت در آن ولایت رسانیدیم.

با آنکه به رد این تهمت ها به نشر نوشته ی بسنده کردن کاری اندکی است و لازم است که علیه این خبرگزاری و سایر افراد بهتان زننده و دروغگو از طریق نهادهای عدلی و قانونی اقدام صورت گیرد تا حق و ناحق آشکار گردیده و مشتی باشد بر دهان سایر بدخواهان و تهمت زندگان، اما بازهم بعنوان حد اقل، در ادامه این سطور نگاهی به دروغ های مغرضانه و سراپا تهمت خبرگزاری آوا داریم.

گزارش تحقیقی؟!

زمانیکه گزارش به اصطلاح تحقیقی خبرگزاری

در حالیکه اعضاء، همکاران و هوا خواهان جمعیت اصلاح بشدت روی کمپاین وحدت ملی و برادری در سراسر کشور از هرات تا بدخشان و از فاریاب تا کنر و نورستان مصروف بودند، خبرگزاری معلوم الحالی بنام آوا گزارش بی سر و پای را زیر نام گزارش تحقیقی به نشر سپرده که در آن تهمت های بسیاری را به جریان های اسلامی فعال در کشور از جمله جمعیت اصلاح افغانستان بسته است. اما آنوقت ما ترجیح دادیم تا مصروف کمپاین بزرگ وحدت ملی و جمع آوری کمکها برای اهل غزنی باشیم که متأسفانه این بار اهریمن جنگ و نا امنی به سراغ آنها رفته بود تا هستی شانرا تاراج و فرزندان شانرا قربانی نماید. خوشبختانه کمپاین اخوت و همدلی و کمپاین جمع آوری کمکها بخاطر مردم مصیبت زده غزنی، هردو تا روز چهارم عید دوام نمود و بنده بعنوان یک

در گزارش آمده است که: «به احتمال زیاد جمعیت اصلاح بزرگ‌ترین نهاد اثرگذار در دانشگاه کابل نیز محسوب می‌شود. فعالیت‌های آنان در برخی از دانشگاه‌های خصوصی نیز گزارش شده است.»

بدون شک، جمعیت اصلاح یک نهاد تأثیر گذار در نسل دانشگاهی و جوان کشور است، آن زمانیکه شما نوشته‌ی را گزارش تحقیقی نام می‌گذارید دیگر کلمات مانند «احتمال» آنجا جای ندارد، جهت مستند شدن این ادعا گزارشگر باید به دانشگاه کابل می‌رفت با استادان و محصلین مصاحبه می‌کرد و شواهد و مدارک جمع‌آوری می‌نمود تا بعد پیامد های آنرا بررسی می‌گرفت، درحالیکه در اینجا تنها به اخبار سرچوک و یا به اصطلاح امروزی «گپ‌های فیسبوکی» اکتفاء شده و به آن استدلال شده است.

این مشکل به کرات در این گزارش غیر مستند، دیده می‌شود، مثلاً: «به باور برخی، این نهاد «جمعیت اصلاح» بخشی از حزب اسلامی است» نمیدانم چرا به باور برخی؟ و این برخی کیه‌ها هستند که در مورد حقیقتی خیال‌پردازی می‌کنند؟ چرا خبرگزاری آوا و گزارشگرش دندان‌های اسب را در دهنش نمی‌شمارند، مگر مجبور اند از روی حدس و گمان، و خیال‌بافی تخمین بزنند؟، دست کم جمعیت اصلاح و حزب اسلامی هرکدام آدرس های جداگانه و مشخص دارند، چرا به آنها مراجعه و پرسیده نشده است؟ جمعیت اصلاح و افراط‌گرایی:

آوا را خواندم، از نظر مسلکی آنرا در رده مطالبی که گاه‌و در بعضی رسانه اکثراً؛ به اثر نبود سوژه و یا بروز نشدن یک ستون نشریه حرف های را سرهم می‌گزارند و آن ستون را «اپدیت» می‌کنند، قرار دادم؛ که یقیناً این گزارش از نظر مسلکی چنان می‌نماید، اما اگر به مطالب درج شده در گزارش دقت شود، حرفهای بالا بلند دارد که نه تنها در دهن گزارشگر «آوا» نمی‌گنجد بلکه رده‌ی بالایی این خبرگزاری نیز نباید چنین فضولی کند.

این گزارش تحقیقی به هرچیزی بجز از گزارش تحقیقی می‌ماند، از اغلاط املائی و نوشتاری تا نقص قواعد خبرنگاری و بطور اخص تهیه گزارش های تحقیقی، درک سطحی نویسنده از کلمات واصطلاحات و... را می‌توان به وفور یافت.

اگر این گزارش در عالم بی‌خبری و از عقب کمپوتر ترتیب نشده باشد، چرا گزارشگر موسس جمعیت اصلاح را شخصی بنام عاطف الرحمن خوانده است در حالیکه شخصی با این نام نه در گذشته و نه در حال در جمعیت اصلاح حضور داشته است.

جمعیت اصلاح افغانستان بوسیله مجموعه کدرهای نخبه کشور اعم از علما، استادان دانشگاه‌ها و متخصصین رشته های مختلف تأسیس گردیده است.

با این حال گزارشگر این گزارش باید زحمت رفتن به وزارت عدلیه و یا دفتر مرکزی جمعیت اصلاح را می‌کشید تا حد اقل تنها همین معلومات گزارش اش موثق می‌بود.

این گزارش می نویسد: «به عنوان نمونه، سازمان های افراط گرایی مانند جمعیت اصلاح با مجوز رسمی دولت...»

تعریف افراط گرایی نزد تیم تحقیقی آوا چیست ؟

نهاد جمعیت اصلاح با داشتن باکیفیت و پرمحتوا ترین وسایل نشراتی مانند رادیو، پایگاه انترنتی، جراید و نشریه ها، با موضوعات دینی اجتماعی، سیاسی اقتصادی و ... و برنامه های مختلف میدانی دوره های بزرگ دروس قرآنی، برنامه های بزرگ ملی و مبارزه علیه هر نوع ناهنجاری های اجتماعی یک نهاد افراطی است؟

گذشته از این چطور در حضور امنیت ملی و نهاد های دولتی ناظر بر اعمال احزاب و نهادهای مدنی این تنها خبر گزاری آوا است که از افراطیت جمعیت اصلاح آگاهی پیدا می کند؟

گزارش تحقیقی جایی برای تحلیل های شخصی و نظریات عوامانه نیست اما گزارشگر خبر گزاری آوا گزارش تحقیقی را پست فیس بوکی تصور کرده می گوید که گویا فعالیت های اصلاح از انتحار و انفجار هم مخرب تر است. مگر امداد رسانی آسیب دیدگان طبیعی و غیر طبیعی فعالیت تخریبی است؟ آیا نهال شانی و تنظیف مساجد، پارک ها و کوچه ها عملی تخریبی است؟

و یا کار بخاطر وحدت ملی و اخوت اسلامی عمل تخریبی است؟

چنان بنظر می رسد که بعضی از نکات را

که خبرگزاری آوا به روی آن استناد کرده است بصورت مستقیم از اسناد رسمی جمعیت اصلاح برداشته نشده است، و الا چنان حرف های در نشریات رسمی جمعیت اصلاح اصلاً وجود نخواهد داشت، مثلاً استناد به بروشور که تقریباً شش سال پیش نشر شده است، صرف نظر از اینکه در آن بروشور چه نوشته شده است، از آن شش سال تا اکنون جمعیت اصلاح افغانستان بیشتر از یک میلیون صفحه نشرات چاپی و آنلاین داشته است، و شاید به تعداد ساعات این شش سال نشرات رادیو و هزاران کلپ ویدیویی.

آقای محقق خبرگزاری آوا را چه شده است که با استفاده از گوگل (مرجع اصلی تحقیق این گزارش آوا) آدرس وب سایت اصلاح آنلاین را پیدا نکرد و از لابلای مطالب آن به افراطیت جمعیت اصلاح پی نبرد.

اما در بروشور نشر شده از طرف جمعیت اصلاح که در سالهای گذشته نشر شده بود، که بنده یقین دارم اصلاً آن بروشور را خبرنگار آوا به چشم ندیده است، چون از جای دیگر و زبانی دیگری کاپی نموده است، استناد شده، که در تعبیر آن نیز غلو و سوء ظن صورت گرفته است در حالیکه نظر جمعیت اصلاح در مورد مذاهب اسلامی بویژه اهل تشیع در برنامه اصلاحی خود که هم آنلاین و هم چاپی در سراسر کشور و در کابل در دسترس همگان قرار گرفته، و جمعیت اصلاح گامهای استواری را برای عملی نمودن آن می بردارد به واضح این چنین بیان شده است:

«هموطنان ما که پیرو مذهب اهل تشیع بوده در طول تاریخ پر افتخار کشور با اهل سنت در صلح و صفا زندگی نموده اند. ما به این باوریم که من بعد هم اهل سنت و اهل تشیع باید در کنار هم زندگی صلح آمیز داشته و نگذارند توطئه های بیرونی، فضای صمیمانه مان را برهم زند.»

بازهم یاد آوری می کنم که اگر مطلب منتشره آوا بر اساس سوء نیت نبوده باشد، چرا به این مطلب نپرداخته است؟ و به این سند دست نیافته است؟ در حال که این سند چاپ شده و در دسترس همه قرار دارد.

مطلب دیگری که در این گزارش غیر تحقیقی آورده شده سخنانی است که به بعضی از علما افغانستان نسبت داده شده، صرف نظر از اینکه درنقل سخنان این بزرگان چه اندازه از امانت کار گرفته شده یانی؟ و این مطالب در کجا انعکاس یافته است، چون علمای مذکور و منجمله استاد عبد السلام عابد، خطیب محترم مسجد جامع حاجی عبدالرحمن حیات اند، و اگر اهمیتی به گزارش آوا دادند خود درمورد توضیح خواهند داد.

درینجا صحبت ما بیشتر روی جمعیت اصلاح است که متأسفانه گزارش آوا با تهمت های خود عمداً خواسته است چهرهء نادرستی از آن تقدیم نماید. اگر گزارشگر آوا نیت خیری میداشت جهت شناخت درست جمعیت اصلاح اولاً باید به اسناد رسمی آن مراجعه می کرد که متأسفان هیچ مراجعه ای به سایت رسمی و یا نشرات چاپی جمعیت اصلاح چون هفته نامه

ی اصلاح ملی و ماهنامه معرفت که سالهاست هرکدام به تیراژ بلند در تمام کشور پخش می شوند، صورت نگرفته است و نه هم از کدام مقام مسئول جمعیت اصلاح درین زمینه پرسشی بعمل آمده است.

چنین به نظر میرسد که گزارشگر آوا مجبور بوده که به هر ترتیب که شده جمعیت اصلاح را افراطی نشان دهد، چنانچه در میان سطور نوشته اش گاهی ناشیانه به تشریح فعالیت های داعش و این گروه و آن گروه پرداخته است، بی آنکه یک بار هم به این سوال پاسخ دهد که مثلاً اعلام وفا داری چندگروه شورشی در مرز پاکستان با داعش چه ربطی به جمعیت اصلاح افغانستان درکابل دارد؟

در قسمت های از این گزارش نقل قولی از مولوی حبیب الله حسام و مولوی مختار مفلح، عالم دینی و رئیس حزب نهضت اسلامی افغانستان آورده است که گویا جمعیت اصلاح را افراطی خوانده اند. درحالی که مولوی حسام از دادن هرگونه مصاحبه ای این چنینی از ماه حمل به این طرف انکار می کند و مولوی مختار مفلح هم در صفحه فیسبوک رسمی حزبش عملاً نقل قول منسوب به خود را تکذیب نموده تائید و حمایتش را از جمعیت اصلاح اعلام نمود.

با این همه نویسنده گزارش تحقیقی باید جرئت بیان حقایق را و نتیجه مبتنی بر روش تحقیق، مدارک، تائید و یا رد فرضیه های ارایه شده را می داشت، اما باید گفت که این گزارش فاقد مراحل تحقیق و قواعد آن است. یکی از

اسلامی مختلف گردیده اند. اما تکوین پدیده ی افراط گرایی و تکفیر معاصر، قبل از آموزه های دینی که یک عامل داخلی است، برمی گردد به مجموعه ای از عوامل بیرونی از جمله سیاستهای غیرعادلانه ی بین المللی، مداخلات بی شرمانه ی بیرونی، فعالیت سازمان های استخباراتی، ظلم حکومت های استبدادی، تک حزبی و تک مذهبی که اساسی ترین حقوق را از ملت های مسلمان سلب نموده اند. چشم پوشی از مجموعه ای از عوامل و تمرکز غیر اکادمیک بالای یک عامل، نه تنها بی انصافی است، بلکه باعث خواهد شد تا جامعه ی ما بیشتر از پیش در منجلاب تکفیر و جنگهای داخلی فرو برود. سوء تعبیر و بلکه تعبیر غلط از کلماتی چون سلفی و اهل سنت و ارتباط دادن آنها با افراطیت، جز از شر اندازی و اجراء برنامه های بیگانگان حاصل دیگری دارد؟

جمعیت اصلاح افغانستان از اساس، جریانی اسلامی و تمدنی بوده، وسطیت و اعتدال را اساسی ترین ویژگی اسلام عزیز می داند و به این باور است که آموزه های اسلام اگر بدون افراط و تفریط در جوامع پیاده شود، امنیت و عدالت در جامعه تحقق یافته و خوشبختی و سعادت انسان از هر حیث تأمین می گردد. ما همچنان به همزیستی و تفاهم اجتماعی باور عمیق داشته تحمیل سلیقه و رنگ خاص بر جامعه را برسمیت نمی شناسیم. « تمام افراد جامعه نمی توانند هم فکر و یکسان باشند و تفاوت های فکری، فرهنگی و سلیقوی در میان افراد یک جامعه واحد امر طبیعی می باشد.

اساسات تحقیق رعایت اعتدال و پرداختن به هردو جانب منفی و مثبت پدیده مورد بحث است. آیا به نظر محقق آوا در تاریخ یک ونیم دهه فعالیت جمعیت اصلاح هیچ نکته مثبتی وجود نداشت که در گزارش او درج می شد؟ و آیا چنین قضاوتی یک جانبه و مغرضانه عنوان دیگری بجز افراطیت یافته می تواند؟ افراطی های حقیقی به نظر من همین هایی اند که از بیگانه ها تغذیه می شوند و بعد بنام نویسنده و تحلیلگر خاک در چشمان مردم می پاشند، حقائق را وارونه جلوه می دهند و با اظهارات افراطی شان فاصله ها را در جامعه زیاد تر ساخته و وحدت ملی ما را بیشتر صدمه می زنند. همینها یکی از منابع اصلی خطر برای امنیت جامعه ما اند و جا دارد که برای همیشه مورد کنترل ارگانهای کشفی و امنیتی کشور قرار داشته باشند.

و اما قضیه ی افراط گرایی و تکفیر که محور گزارش آوا را تشکیل می دهد، چیزی نیست که به این سادگی مطرح گردیده و مسئولیت آنرا به گردن چند عالم و چند جریان دینی اهل سنت بیاندازیم. تا جاییکه به آموزه های دینی مربوط می گردد، شیعه و سنی ندارد و شاید در هردو فقه مواردی وجود داشته باشد که سوء فهم آن ها و یا هم سوء فهم بعضی از نصوص، زمینه ساز افراط گرایی و تکفیر در عمل گردد. و متأسفانه همین اکنون گروه های مسلح متعددی اعم از سنی و شیعه وجود دارند که در دام شبکه های استخباراتی افتیده و سبب قتل و کشتار مردم و سرکوب آزادیها در کشور های

و فرهنگی بزرگترین آرزوی جمعیت اصلاح افغانستان است. جنگ، تنش و خون ریزی و افکار افراطی و تفریطی هیچ گاهی نمی تواند مردم افغانستان را به این مقصد متعالی برساند. جمعیت اصلاح برای تغییر و اصلاح جامعه، راه مبارزه و تلاش مسالمت آمیز و علنی را در پیش گرفته، سعی دارد تا از راه دعوت، فعالیتهای فکری و فرهنگی و از طریق خدمت به مردم، در آبادی مادی و معنوی افغانستان سهم گردد. جمعیت اصلاح افغانستان هر نوع خشونت را محکوم نموده و تمام انواع تشدد بر مظلومان را از هر مصدری که باشد و بنا بر هر انگیزه‌ای که صورت گیرد، مردود می داند.

به همین خاطر، ما گزارش آوا را خلاف حقیقت و توهین برای میلوونها نفر هواخواه بل به جامعه اهل تسنن این کشور دانسته، و آنرا اقدامی علیه امنیت ملی، و آرامش نسبی جامعه تلقی می کنیم. ما نشر چنین مطالب فتنه انگیز علیه جمعیت اصلاح را به شدید ترین الفاظ تقبیح نموده از تکرار آن در آینده هشدار می دهیم. همچنان از حکومت و نهاد های حافظ قانون در کشور خواهیم تا جلو خود سری ها و دراندازی های افراد وجهت های مغرض، و استفاده جو را بگیرند، تا دسترسی به صلح سرتاسری در کشور و تحقق آرامش و ثبات در وطن هرچه زودتر فراهم گردد. به پیش به سوی افغانستان آباد، آزاد و مرفه.

یک جامعه سالم فقط از راه زیست باهمی و احترام متقابل افراد آن می تواند به پیش برود. احترام به دیگران، اعتراف به حقوق آن ها و تعامل نیک و انسانی با ایشان نزد ما مسئله پذیرفته شده بوده و قابل مناقشه نمی باشد. ما همزیستی مسالمت آمیز در جامعه را یکی از ضوابط و پایه های اساسی برای قوام زیست همگانی در جامعه دانسته و خود را پایبند به آن می دانیم- ضوابط زیست باهمی صفحه ۳۴ طرح اصلاحی».

آفتاب به دو انگشت پنهان نمی شود، الحمد لله جمعیت اصلاح تاریخ درخشانی در خدمت گذاری به مردم، آبادی وطن و اشاعه روح اخوت و همدلی در کشور جنگ زده و آفت زده ما دارد. هر جا حادثه ای باشد و هر وقت مشکلی پیش آید، رضا کاران جمعیت اصلاح قبل از همه در صحنه حاضر گردیده با امکانات دست داشته خود کمک به مصیبت زده گان بدون در نظر داشت قوم، زبان و مذهب همت گماشته اند.

جمعیت اصلاح افغانستان نخستین گروه امداد رسانی بود که در حادثات طبیعی سیلاب های سربویی در شرق، ارگون در جنوب، بدخشان در شمال و پروان و پنجشیر در مرکز کشور حضور یافته و در حادثات دلخراش جنگی در کندز و اخیرا در غزنی به کمک مردم رسیده و آنچه در توان داشته با اخلاص تقدیم نموده است. رسیدن به افغانستان با عزت، آباد، مرفه و آزاد از هر نوع وابستگی سیاسی، نظامی، اقتصادی

اسلام

څه ډول مشرتابه غواړي؟

نعمت رسول نعمتیار

او قانون داغواړي دلته اوس دا او هغه پالي په اصطلاح داسي شيان روان دي چي زموږ مقدس دين يوڅه غواړي او دوی بل څه کوي حيرانوونکي خو لاداخبره ده چي ځيني ساده لوحه احساساتي مسلمانان او ياهم په شخصي گټوروږدي ناروغان لاتراوسه پوري د نفسي غوښتنو له بنده ازادشوي ندي او يواځي د لږو گټو لپاره اوس هم دغلامي جغ په غاړه لري، دلته اقدار د خپولاندی دي او څوک نشته چي څوک دحق په لارکي د گريوانه ونيسي ، دلته د گټو او شخصي منافعو منفي جگړه روانه ده او همدا لامل دی چي امي او ملايي يو له بله ورک کړي دي او هرڅوک دنفي نفسي چيغي ترجندي لاندی ولاړ ښکاري ،

د اسلام مبارک دين د ټولو سماوي اديانو ترمنځ يو علمي او معقول دين دی د نورو اديانو دتسلسل يوه حقيقي لړۍ ده او داسلام مبارک دين د رامنځته کيدو سره زموږ قايد زموږ لارښود حضرت محمد مصطفي صلی الله عليه وسلم د اسلامي قيادت او ليدرشپ يوستر بنسټ کيښود او پدی شعار چي والرسول قدوتنا « زموږ پيغمبر ص زموږ پيشوا او مخکښ دی معنی داده چي يواځي امرانه لهجه نلري بلکه داسي شخصيت دی چي څه وايي هغسي کوي او نورو ته يواځي په امر کولو ،مشوره ورکولو، او فرمان صادرولو ځان نه خلاصوي څه چي وايي په هغي لومړی عمل کوي او بيايي خلکو ته په عملی بيلگه ښايي چي نظام

درسول اکرم صلی الله علیه وسلم ترڅنگ سړي ول چي هيڅ گټي او تاوان او پیر او پلورلو د الله له بنده گي او اطاعت څخه نه وروسته کول دلته خو قاعده او قیادت د اوبوڅگ جوړ شوی چي معمولی باد وباران راشي نه بیاننه قاید وي او نه قاعده ، ولسونه د اوازو په محورچورلی او ولسواکي دلته محلي او ملي مافیا په خپله ولکه کي کلکه نیولی ده زه دا ټول په ټوله نه نفي کوم خو شرعه ظاهر گوري او پریکړه په ظاهره کیږي ،دلته هرڅوک هرڅه دی خو بیا هیڅوک هیڅ ندی یو به ترډیره ژوندشمعه په قلم او کاغذ ویلی کړی وي او بل به د گټي وټي کار کړی وی نن شهرناپرسان دی هر څوک د فلسفی پروفیسردی او بیا په حقیقي معني منع کي جغزي درک نه لگيږي او په ټوله معنی متاق خیزې د یو چا څخه مي چي سپیني جامي په تن وي او کلک پکړي بي هم په سر کړی وه پوښتنه وکړه چي محترم استاد داعشره مبشره خو کسان وو او څوک وو نو هغه راته په ډیر جرأت راغبره کړه چي داخو ډیر لوی کسان او بی شمیره مخلوق دی او شاید ډیر زیات وي او په اوتو بوتو سر شو نو ما وویل چي ای خدایه داخو کله کله خطابت هم کوي او امامت هم ، نکاح هم تری او جنازي هم کوی نو داڅنگه دیني قیادت جوړیدلی شي ، زه هلته پوه شوم چي

اسلامي قیادت داسي نه وی هغه ډیر ، هوښیار او عالم وي په دنیوي چاروکی معتدل او ماهر وی او په اخروی چاروکی دیانتدار او پرهیزگار وی دنیا سره بي مینه ترلاسو پوري وي او په زړه کي ورته ځای نلري او د رسول الله علیه السلام دغه دعاء مي ډیره په خولي ته راغله چي اللهم اجعل الدنيا فی ایدینا ولا تجلها فی قلوبنا « ای ربه دغه دنیا زموږ په لاسو کي وگرځوه او زړونو ته راته مه ښکته کوه ، اسلام کي د قیادت او لیډر شپ مسأله ډیره واضحه ده او تردی اصل لاندی ډیره خوره وره پرته ده چي « ان مسلمانان که میري کرده اند ×× در لباس فقر شاهي کرده اند » هو ! اسلامي نظام کي قابد او لیډرځانته دنیا نده جوړه کړی او یواځي مسؤلیت يي ترسره کړی دی او دولس په غم کي يي خپل دناز ژوند قربان کړی او کله چي يي ولسي مسؤلیت ترغاړی شوی دی بیا يي ملنگي او قرباني کړیده او ترنورو بیا غوره ندی لیدل شوي ، هغه ستر پیغمیر صلي لله علیه وسلم یادوم هغه دانبیاء سردار او امام یادوم یوه ورځ یو باندې چي او اطرافي سړی راځي او درسول الله علیه السلام مجلس ته داخلېږي بیا پوښتنه کوي چي تاسو کي محمد صلی الله علیه وسلم څوک دی بیا نو د مجلس کوم گډونوال او یاهم هغه مبارک ورته ورته اشاره کوي چي زه یم ، دلته خو چي د

ځاي ډير زيات دى خو دلته اوس دا خبره ډير اړينه ده چې څوك نور څوك رهبري كوي او دلته څه ډول مشرتابه ته اړتيا شته چې پدى لار كې ډير د اسلامي واقعي ارزښتونو سره يو روان حالت د انځوروني هڅه وشي: اسلام دكتاتور او مستبد بالرأى مشرتابه نه غواړي په شورائيت لارښوونه كوي او مؤمنانو ته پدى خبري امر كوي چې خپل كارونه په سلامشوري حل كړي، يو گډپلان سره به كار ترسره كوي او دخپل راتلونكي او ورمخ شوو ننگوونو سره به په علمي ډول مبارزه كوي، دلته بيا د مشرتابه لپاره د ناز او ارامي ژوند پاى ته رسېږي او قصه بيا داسي وي چې د ملنكي جامي ورپه غاړه شي او بيا د يو خادم ليدرپه توگه نوى ژوند پيلوي، په اسلامي ټولنه كې قايد بيا په حقيقي معنى سره خادم وي او د خلكو په خدمت كې تردوب او خوله وي او درئيس القوم خادهم تر جنبدى لاندې منبدى وهي دلته بيا څوك داسي صيب نه وي چې تر معبوديت درجي پورته شي او داوسنى زمانې د فرعونيانو په څير ورته بل څوك بوتان په خپو كوي او له نازه به بيا د فرعون سكنى ورور شي، اسلامي قيادت دخپل استازي سره د يو درويشانه برخورد په چوكاټ كې قدم اخلي نو ځكه چې كله نبي كريم صلي الله عليه وسلم حضرت معاذ بن جبل د يمن خلكو ته ورليږي نو په تلو تلو كې پداسي

يو عادي بست مامور هم كومه عامه څوكي ټيكه كړى بيا ورته ډلى ډلى غوږه مالان او چاپلوسان روان وي چې صيب ولا بېگه مې خوب وليد چې تاسو خو په هوا گرځيدى د ورځوپه حساب به يې هرڅه ظاهري بڼه لكه د ځنگل بادشاه بدله شي او ټولو كې گيډر هم زمري زمري كيږي او د غلامي ماحول كې يو بادار ورپه سروټپل شى او بلي خوا دا غلام طبيعته خلك هم ډير داسي دكتاتوران او ظالم چارواكي زيږوي چې دوى بيا تر ډير عمره د هغوي په غلامي كې حلقه بگوش غلامان وي او تر نسل نسله يې تر حكومت لاندې ټيټي سترگي ژوند كوي. موږ به پدى بحث كې دا خبره څرگندوو چې اسلام څه ډول مشرتابه غواړي؟ او دخپلي مظلومي ټولنې سره د روانو حالاتو انځورگري به هم كوو چې ولې موږ يو مستقل او ازاد ملت نن د غلامي او درپه دري شپې ورځي سباكوو او په ټولنه كې چې څوك ژوند كوي د اسلام له غوښتنې سره څه ډول صورتحال لري ايا موږ رعييت هم مطلوب او دغه ډول رعييت يو چې ديورعيت او ازاد ولس په توگه د يوشهروند او ښارواوسيدونكي په څير ژوند ولرو؟ نو پدې توگه زه غواړم چې اول له بره يې ځكه پيل كړم چې څوك پورته وي ډيره گوته هم هغه ته نيول كيږي او مسؤليت يې هم خورازيات وي كه څه زموږ د ټولو مسؤليت په خپل

په یو بل برابر شخص ظلم کوی او دالله تعالیٰ له بنده گانو حقه حقوق اخلي نو دنن ورځي د ظالم ملگري سبا ورځي مظلوم دی ، اسلام داسي مشرتابه غواړي چی قیادت په ټولو چارو کی ورسره ځان شریک وگڼي بلکه ددی توپیر احساس نشي چي فلاني د یوڅه منصبی امتیاز په پایله کي داسي بیل بیل ښکاري ، دلته قیادت ډارن دی د ویری ځانته نشي گرځیدلی ، دلته قیادت غل دی دولسونو دینولو ډارېري دلته قیادت ځانن دی د خلکو له ازاره په لرزه کي او هروخت له هرچا ځان ساتي ، دلته قیادت اوس کمزوری دی او هروخت داویره ورسره ده چي څوک حقدارمي له گریوانه ونه نیسي نو ځکه ډله او ټپله یي جوړه کړی ده او دما فیایي زنځیرونو یوه کړی تشکیلوي اسلامي قیادت خو داؤ چي په مدینه کي دهغي بودي خدمت یو چا پداسي حال کي ترسره کولو چي هیڅوک پري پوه نه ؤ یوځل حضرت عمر رضی الله عنه تري خبریږي چي دلته یوه بودي ښځه ده او دهغي خدمت یو نامعلوم څوک کوي کله چي دی هڅه کوي چي دی نیک کار ځان ورسوي گوري چي د وخت قاید حضرت ابوبکر رضی الله عنه داسي عظیم خدمت ترسره کوي او په تیاره کي دغه ژمن انسان دالله تعالیٰ دفقیر بنده خدمت کوي او پدی د رب العزت نصرت اومرسته خپلوي

حال کي چي هغه په سوارلي سپور او قیضه د نبي علیه السلام په لاس کي ده او لاندی تری روان ده یو څو پوښتني کوي او دزړه خواله ورسره کوي معاذبن جبل رضی الله عنه کوبښن کوي چي د خپل عظیم رهبر په احترام له سواړي رابښکته شي خو هغه صلی الله علیه وسلم ورته اجازه نه ورکوي ، دلته خو دیوقوماندان او جوتیه ککري پسي چي د رشوت،غلا، چور وتالان څخه یي خپته تر ستوني ډکه ده په بیشماره توگه بادیکگاردان د موټرو په کاروانو بدرگه وي او ترټولو فاخر موټرکي یي دفساد جرړه ناسته وي او نور غلام فطرته انسانان ورڅخه لکه د فرعوني دربار چاپیره وي . زه نه وایم چي د اسلام مبارک دین خپل مشرتابه په عزت او احترام قایل ندی او سمع او طاعت یي ونشي خو قاعده ډیره واضحه ده چي د لاطاعة للمخلوق فی معصية الخالق چوکاټ کي ده ، دلته چي څوک ډیره غلا وکړي ډیرظلم وکړي نو یومظلوم پدی چي ظالم ته ځان نږدي وښايي دنورو مظلومانو پوښتنه نه کوي او ظالم لاپسي ملاتړ کوي نن که هغه مظلوم دی سبا همدغه نني دظالم ترڅنگ خوارغریب مظلوم نو د انصر اخاک الظالم والمظلوم قاعده له منځه تللي او دلته اوس هرڅه سرچپه روان دي ، کله هم دی مظلوم د خپل ظالم بادرار په مقابل کي د «لا» غږپورته نکړ چي ولي زما

چاري ورسره شته او درزه سکون ورسره راځي داځکه چي قاید او مشر دنورو سره په ټولو عادي روشونو او تجاربو کي توپیرلري یوه داخلي انگیزه زیږوي ترڅو دخپلو وگړو مورال لوړ وساتي او نور چي د یوي ورکي دموندلو په لټه کي وي دوی ورته لار ښايي اودستونزوسره د مقابلي یو ستر مرکز گرځیدلي وی او پدی لارکي دیوي اغیزناکي مرجع رول لوبوي تاریخ هیڅکله دکمزورو خلکو دماتي قصي نه راوړي د عظمت او دبدبي خاوندان وي چي ددوي ترخوا د نورو ذلت هم درج شي او ځواکمن خلک وي چي ددوي ترڅنگ د مظلومو اړخ په برکي نیسي د پیاوړتیا په معیار د انسانیت دوردعجیواو غریبو قصو برخه د سالم قیادت روښانه تاریخ ځلیدل دی او پدی لړکي یي اتلانو پانې رنگیني او تانده ځلیدلي دي د اخري امت ستر لارښود د ټول بشریت مخکښ حضرت رسول اکرم صلي الله عليه وسلم د کړوړ ډیري بیلگی شتون لري خو دیوي نموني په توگه د مور دلته قیادي یوه ستره بیلگه غواړو چي شریکه کړو: یوځل رسول الله صلي الله عليه وسلم له خپلو ملگرو سره په یوسفرووت د سفرملگرو یي وغوښتل چي یو پسه حلال کړي او بیایي سره پوخ کړي او ویي خوري مشوره یي وکړه چي د پسه د حلالو مسؤلیت به یو څوک واخلي ، یوبه پکي پخلي وکړي ، یوبه

والله فی عون العبد مادام العبد فی عون اخیه » دلته دی قیادت یواځي مانځه لارشي او په جماعت دی داسلام یوفرض رکن پرځای کړي ځکه دوی نشي تللی چي بیا یي مسجد هم خلک له گریوانه نیسي او هغه ورک حق تري غواړي چي دوی غصب کړی دی .

دغه راز اسلامي قیادت د خدمت جذبه څپانده وي او هڅه کوي چي ټولنه په کاریزماتیکه توگه له ځانه سره روانه کړي او دسرونو پرځای په زړونو واکمني وکړي او دالله بنده گانو زبېښاک یي هیڅکله نیت او اراده نه وي ،

مور دلته اوس هر هغه چاته چي مور غلام جوړوي او د فیوډالیزم ستر سپه سالاروي داړي چینگې نیولی او ورته د فسادي تشویق نور هم جرأت ورکوي چي مخکي شه موردرپسي ولاړیو ، دلته د قیادت په جوړولو کي ولسونه هم پوره ونډه لري او هره بده چاره چي ولسونه ورسره مخ کیږي دوي یي خپله مسؤلیت پرغاړه لري ځکه چي ویښ ضمیرونه هیڅکله د چاغلامي نه مني او د خپل قیادت او مشرتابه کارونه څاري .

نوقیادت انسانیت ژوندی ساتي پداسی یوه نړی کي چي ډیر ستونزي پکي شته خو چی سالم قیادت او وړ مشرتابه وي نو ټولی ستونزي داسي احساس شي چي دلته څوک شته ورته دمشوري او دستونزو د حل

عایشی (رض) ته وصیت کوي چې دغه غواچي شيدي کوي او کوم اضافي څيزونه چې کورکي دي هغه دي بيت المال ته وسپال شي.

بي بي عايشه (رض) هم همداسي کوي اودپلاروصيت پر ځاي کوي هرڅه حاضر ت عمر (رض) ته سپاري په دي وخت کي حضرت ابوبکر صديق (رض) (فرمايي: ای حضرت ابوبکر صديق (رض) الله (ج) دي درباندي ورحميرې عجيبه اوډيره سخته لاردي موږ ته راوښودله.

دلته موږ د مشرتابه تعريف را اخلو او پدی ډول يي ذکر کوو چې: مشراو لارښود هغه نا اشنا کارونو منځته راوړونکي انسان چې نوي نوي لاري د اسانتيا و لپاره وټوي او عملاً يي وړاندی کړي او په ښه توگه يي پایلی لاسته راوړي د يو پياوړي پلان په جوړولو سره خپل مهارت ښکاره کړي او هرڅه په منظم ډول د عملي کولو لپاره چمتو کړي خو بيا دغو کارونو ته د حماسي او جذباتو روح ورکړي ترڅو خپل پيروان او وگړي په عملي بيلگو هرډول سرښندنی ته چمتو کړي قايد بلل کيږي. نو قائد تل په زړونو حکومت کوي نو ځکه سرونه ورته د سمعا او طاعة غږکوي.

دلته خو ديوي وړی اداری بيا ترلويي کچي دضوابطو پرځای روابط حاکم دی او هرڅوک بيا د يو چا دی چې زموږ په ټاټوبي د

بي لوبښي پخلي ته برابر کړي او بل به بل کار وکړي نو رسول الله صلي الله عليه وسلم د قيادي صفاتو پر بنسټ نه غوښتل چې متميز واوسي نو ويي فرمايل چې زه به ورته لرگي راټول کړم، دغه راز کوم وخت چې حضرت ابوبکر صديق (رض) خليفه شو ديو اندازه معاش چې د قوت لایموت په حساب دبیت المال څخه مقرر شو د حضرت ابوبکر صديق (رض) ميرمني يو څه اندازه پيسې پس انداز کړي وي چې په هغه يي حلوا پخه کړه کوم وخت چې حضرت ابوبکر صديق (رض) دا حلواگوري نو ميرمن څخه پوښتنه کوي چې دا حلوا له کومه شوه؟ هغه ورته ځواب کښي وويل دا مي پيسي پس انداز کړي وي چې حلوا مي تر ي تياره او پخه کړه وروسته دي حضرت ابوبکر صديق (رض) ددغه پس انداز په اندازه خپل معاش کم کړه او ويي ويل بي حلوا هم ژوند کيدی شي او اوس به دا سل کلن او زرکلن جمهور رئيسان داسي به کله هم وکړي راځي چې قيادت د قيادت له فکر او مرجع واخلو او هغوته د قيادت مرجعيت هيڅکله ونه وايو چی دشيطان په قيزه کي وي د رحمن او ايمان مدرسي واقعي بچي قايد جوړيدلی شي ځکه چې ايماني او روحاني قوت ترهرڅه لوړوي په همدی شان کوم وخت چې حضرت ابوبکر صديق (رض) ناروغیږي نو په دي وخت کي بي بي

عوام پري دوکړه کيږي نو پداسی یو حالت چي مشر غل وي کشرغل شی دا فیصله به څوک د غل او غلا وکړي ، دلته یوڅوک پدي زړه د چا دربارته ولاړ دی چي د کونډی په نامه خیروغواړي خو دنفس او شهوت سرشارورته دمیني اشاری کوی او عجیب قضاوت خو دادی چي یو د وینو ډک زړه ورته ولاړ او بل ورته دعشق او خمار کنډول نیولی دی او په مظلوم دچازړه نه سوځي ، هو اسلامي عدالت چي دهرچاواز ورته رسیدلو د مانیو په زنځیرونو کي بند نه بلکه په میداني خدماتو او چوپړ کي دخلکو سره گډ عادي ژوند دلود ، دحضرت عمر رضی الله عنه په زمانه کي دکلی نه بیرون اور بل ؤ نو امیرالمؤمنین خپل نږدی ملگري ته چي پدی وخت کي ورسره خواکي ؤ وایي چي هلته رڼا ده او اوربل دی دکلی بیرون په ځنگل کي راته یاخو مسافر ښکاري او یاخه بله ستونزه ده ورته وایي چي که کوم کاروان وي چي پیره یي وکړو چي څه پری حمله ونکړي او که څه خبره وي چي ځان تری خبرکړو نو چي دواړه روانیږي گوري چي یوه ښځه د خپلو وړو بچوسره دیره ده او ددیگي لاندی اوربل کړی دی چی واره بچي په دی بهانه چي څه پخیري ویده یي کړي ، دوخت قائد چي حالت گوري ډیر خفه شي او په منډه بیت المال ته ځي او خوراک ټول شيان چي شتون لري ورته

نورو موخي ولټوي او که کوم یو ورکي د چانه وی نو مشت نمونه خروار نه بلکي شاذ او نادر او ددی معنی دهیڅ سره برابره ده خو بالعکس ټول به شونډی پاکوی او غږ به پورته کوي چی پردی پاله او هغه او دغه نو دلته غل او مل ورک دی هرڅوک مخلص او هیواد پاله دی پداسي حال کی چي شخصي موخو پروړاندی ورته دابیچاره خاوره دیونا چله روپی ارزښت هم نلري او په یوشعار سره ټول متفق شوی دی چي په سرکي ځان غواړمه بیا ورپسي ټول خپل خپلوان غواړمه . دلته نو بیا هرڅوک هرڅه دی خو هیڅوک هیڅ ندی ، دلته سپین مخ تور کارونه کوي او تورلاسونه ډیر سپیڅلي بریښي ، دلته د انسانانو سوداگر سري سترگي گرځي او هغه هم چيغی وهي چي تباہ او بربادشو او هیواد قرباني غواړي ، دلته ډیر دوپلو ناویلي پاتي دي او ویل شوي ناویلي گڼل کيږي او هغه د پښتو متل چي د غریب ملا په اذان څوک روژه هم نه ماتوي ډیره عملي ده ، ولس چيغی وهي چی بلاروانه ده واکمنان ورته ځواب ورکوي چي دستاسو ساتنه کوي مه ډاریږي یواځي د هری ورځي په اوږدو کي یو څو درجنه انسانان درنه خوري نوره ارامه ارامي ده . دلته دښکلي تسبو لاس کي نیول اوس رواج گرځیدلی دعبادت پرځای د غضب او ناروا عواید پري شمارل کيږي او

ورپا لري نو يو واقعي مشر پېښوته انتظار نه باسي بلکه دا دبدلون لپاره اړوند پېښي منځته راوړي .

✧ دوگړو قيادت په وگړو اغيز لري او په زړونو کې ځای لري ، په ډير مهارت دخلکو سره په اړيکه کې وي او خپلو پلان شوو موخو په لار کې منظمه لارښوونه کوي تر څو موخي لاسته راوړي .

✧ د عالي نظر او قوي رأيي خاوند وي نو واقعي او ځواکمن مشر هغه څه گوري چې عادي افراد يې ليدلی نشي خو نيوکه هم مني او خپلو افکارو په نورو د منلو لپاره د زوره هم کار نه اخلي او ځان په ټوله توگه د خلکو په سرواکدار نه بولي يواځي د نظر له اړخه خلک قانع کوي د تنقيد کار د خلکو له هم نظري سره بيا ډير ورته اسانه ښکاري .

✧ ځواکمن مشر د يو قوي او پياوړي پلان جوړونکي وي او د اموراتو په کره توگه څېړنه کوي ترڅو عملي حالت ته يې چمتو کړي او داسي څه پکې نه پرېږدي چې تصادف پکې راشي او يا هم دعملي کولو مخه يې ونیول شي چې د بريالپاره پکې خنډ منځته راشي .

✧ يو هوښيار مشر ټولنيزه کره پوهه لري لدی لاری خپل ټولنيز مهارت په کار اچوي ترڅو خلکو سره له نږدې اړيکې ولري ، خپل فکر ورته رسوي ، ښه

بار کړي ملگري يې ورته وايي چې ای امير المؤمنينه ! بار ماته راکړه چې څه يې ويسم خو قائد ورته وايي چې دادنياکي زما مسؤوليت دی چې اخرت کې يې له مانه پوښتنه کېږي چې قايد يې خپله وړي او دنوموړي غريبي کورنۍ چاره کوي ، دلته خو مشرتابه په خلکو بوج وي او ځان پرې ساتي او کله چې څوک څه شي نو بيا په ولس لوی پند شي ، ناسته پاسته او شتون يې يو عذاب وي او هرڅوک پدی لټه کې وي چې صيب ته څوک ستونزه جوړه نکړي .

داچې د موضوع دغه برخه ډيره اوږده نشي د يو کامياب مشرتابه يو څو صفتونه ذکر کوو: چې ددغو ځانگړنو په رڼاکي موږ ته نوره هم ډيره څرگنده شي موږ د کوم ډول مشرتابه لرونکي يو او ايا نن سبا چې موږ ته څوک ځان د قيادت او مشرتابه په نوم راپيژنی څه تړاو ورسره لري او که يواځي د ولسونو د غلام کولو او زبېښلو ټيکداران دي :

✧ دقيق او منظم انسان وي : د مشرتابه ټول اعمال منظم او دقيق وي او دهغه هروخت ، کاغذونه او موخي منظمي وي يو اتل مشر او سپه سالار گډوډي نه مني او نه يې خپلو کړو وړو کې ليدل کېږي هرڅه يې ډير په ترتيب او سمون سره وي .

✧ يو کامياب مشر نوی فرصتونه زيروي او په اړينو او مهمو تصاميمو کې

✧ اخلاقي التزام هم اړين دی : يو پياوړی مشر ټول اخلاقي اصول او بنسټونه مراعات کوي ترڅو خپله ننگلاره روښانه وساتي او د بريالۍ ساحل ته ووزي او د نړيايي گټه په اخلاقي اصولو او ايمانې اساساتو غوره نه گڼي .

✧ عقلي هوښيارتيا لري: د مهمه نده چې يو مشر دی نابغه وي خو داسي اړينه ده چې د يوې منځنۍ کچې عقلي وړتيا خو ولري ترڅو ددې وړتيا ولري چې وپيښي ستونزې حل کړي شي او د يوې مناسبې پرېکړې په مناسب وخت کې وپتيا ولري.

✧ مسلمان مشر بايد د ځواک ولري ځکه چې کمزوری شخص په معنوي او ظاهري لحاظ د ستونزو سره مخ کېدونکي وي که يو شخص جمعا او حکمتاً ځواکمن وي نو امورات ښه کنټرول شي که څه په اسلامي نظام کې که ډير کمزوري شخص د مشر په توگه وټاکل شي هغه ډير ځواکمن وي ځکه چې د هغه ټول قوم يې اطاعت کوي خبره يې مني او د هر چا زړه کې ځای لري .

✧ له ټولو صفاتو چې پورته ياد شول امانت هم يو داسلامي مشرتابه له صفاتو څخه دي او هيڅ ممکن ندی چې اسلامي جوړښت کې دی څوک مسؤوليت پرغاړه واخلي او امانت دی ونه ساتي ، داسي شخص په شخصي لحاظ امين وي

اوريدونکي وي او د خبرو اترو په برخه کې ډير غوره غږيدونکي وي .

✧ غوره مشرخپل کارونه د توريث له لاری نوروته سپاري ترڅو خپل کار په ډيره کره توگه وڅاري او نورو ته هم د قيادت او مشري الهام وکړي ټول کارونه خپله نه کوي يو څوک يې ځواکي وي چې ددی په نه شتون کې خلا نه منځته کيږي او خپلو ملکروته مختلف مسؤليتونه سپاري ترڅو هغوي هم مشرولي ته ورسېږي .

✧ قائد او مخکښ يو مثقف او دکلتور خاوند انسان وي د لوي او عالي کچې نظر او فکر لري ، وړاندی د فکر پر بنسټ مخکي ځي ، خپله ځواکمني ښايي ، شته امکانات سنجوي ، مهارتونه او وړتيا گوري او پدې لاری کې څيرنيز فکر لري او نوروته په همدي برخه کې روزنه ورکوي .

✧ کوم پلان چې جوړکړي هغې لپاره د عملي کيدو کړنې رسمي او پدې هم پوهيږي چې د بريالۍ لار دومره لنډه نده دغه منزل يو عمومي تطبيق ته اړتيا لري او خپل ځان هم د وضع شوي پلان پر وړاندی مسؤل بولي او پدې هم پوهيږي چې دايو مناسب وخت ته اړتيا لري او کافي زحمت او جهد هم غواړي يواځي فلسفي نظر چيرته هم خپلي موخي ته ندی رسيدلی ترڅو چې ټول مادي او معنوي اړتياوي ورته غوره او پوره نشي .

، په علمي او کلتوري توگه امین وي ، په عملي او تنفيذي توگه امانت اداء کوي او ټول کارونه يې په مناسبه توگه پرمخ وړي او له کارونو څارنه هم پداسي توگه کوي چي د امن او امان فضاء حاکمه وي ځکه چي امانت يواځي داندی چي څوک غلانه کوي بلکه د غلامخه به نيسي او د خیانت دروازي به ترې په قراني مبارکو لارښوونو کي امانت د تکلیف او مسؤلیت په مفهوم راغلی دی :

(إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا
وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا)
الاحزاب سورت.

☒ الله رب العزت فرمايي: موږ چي دغه امانت اسمانونو، ځمکو او غرونو ته وړاندی کړ نو هغوي يې پورته کولو ته تیارنشول او ورڅخه وویریدل ، خو انسان هغه پورته کړ بیشکه هغه غټ ظالم او جاهل دی .

معنوي امانت : هغه دی چي په نیکو خبرو کي تمثیلېږي او نورورته ښه وایي او کارونه يې ستایي او پدی لارکي چي د چا وسه وي دخپل توان سره سم مرسته هم کوي . دغه راز دلته د اسلامي مشرتابه لپاره ډیر نور صفات شتون لري چي دلته به يې دټولو څیرل اسان کارنه دي خو اسلامي قیادت او مشرتابه د خلکو د خدمت او

ولسونو د ښیرازي لپاره شپي ورځي سبا کوي او پدی اند نه وي چي دی او یاهم ددی کورني دی دنورو په سر حکومت وکړي دزړونو بادشاهي کوي او پدی لارکي نه سترې کیدونکي شپي تیروي ترڅو چي رب العزت ته په راضي او سلیم، پاک او سپیڅلی حالت کي ورشي ، اسلامي مشرتابه دډیر عالي همت او لوړ لیدلوری څښتن وي او دتل لپاره د شخصي گټو پرځای په ټولنیزو او انساني گټو باور لري ، دویښ ضمیر څښتن وي هیڅ د چا حقه حقوق نه ضایع کوي او همیشه زیارباسي چي د ټولنی لپاره هوسا ،ارامه له خلوصه ډکه او رښتوني ژوند ولري ، مرگ او ژوند يې د بشریت د هوسایني لپاره وي او دالله تعالی د بنده گانو په خدمت کي او ملنګي کي يې یوه پټه بادشاهي وي البته د روحانیت او معنویت ځواک وي نه غواړي چي دغه لنډ ژوند پر ابدی ژوند غوره وگڼي نو ځکه خو بشریت هم پداسي حالت ډیر خوښ او سوکاله وي تل لپاره څوک چي ډیر وړ وي دهم هغي څخه کار اخلي ، د قوي ایمان او پررب د ډیر یقین څښتن وي . موږ ټول الله تعالی پدی هکله سوال کوو چي اسلامي امت ته داسي مشرتابه چي ټولنه پری ښیرازه، سوکاله او ابادیږي او په هرلحاظ وړتیا ولري دالوی نعمت دی پیرزو کړي وما ذلک علی الله بعزیز .

جمعیت اصلاح افغانستان

یک نهاد تربیتی، اصلاحی، دینی، آزاد و غیر دولتی
می باشد که بنحاطر پخش و نشر فهم اصیل اسلامی
مبارزه با افکار غیر اسلامی، رشد و تقویه فرهنگ
اسلامی و ارزشهای افغانی در عرصه اصلاح فرد
خانواده و جامعه فعالیت می کند.

آدرس دفتر مرکزی:

کابل، نایمنی وات، چهار راهی حاجی محمد داد سرک چهار

تلفون: ۰۷۷۱۰۸۶۹۱۱ / ۰۷۸۶۴۱۲۳۱۵